Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (kuues koda)

15. juuli 2015*

Konkurents — Keelatud kokkulepped — Euroopa pingestusteraseturg — Hindade kindlaksmääramine, turu jagamine ja tundliku äriteabe vahetamine — ELTL artikli 101 rikkumise tuvastamise otsus — Üks, mitmeosaline ja vältav rikkumine — Aegumine — 2006. aasta suunised trahvide arvutamise meetodi kohta — Rikkumise eest vastutuse omistamine emaettevõtjale — Proportsionaalsus — Karistuste ja sanktsioonide individuaalsuse põhimõte — Täielik pädevus

Kohtuasjades T-389/10 ja T-419/10,

Siderurgica Latina Martin SpA (SLM), asukoht Ceprano (Itaalia), esindajad: advokaadid G. Belotti ja F. Covone,

hageja kohtuasjas T-389/10,

Ori Martin SA, asukoht Luxembourg (Luksemburg), esindaja: advokaat P. Ziotti,

hageja kohtuasjas T-419/10,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: kohtuasjas T-389/10 B. Gencarelli, V. Bottka ja P. Rossi, hiljem V. Bottka, P. Rossi ja G. Conte, ning kohtuasjas T-419/10 B. Gencarelli, V. Bottka ja P. Rossi, hiljem V. Bottka, P. Rossi ja G. Conte,

kostja,

mille ese on nõue tühistada ja muuta komisjoni 30. juuni 2010. aasta otsus K(2010) 4387 (lõplik) ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/38.344 – Pingestusteras), muudetud komisjoni 30. septembri 2010. aasta otsusega K(2010) 6676 (lõplik) ja komisjoni 4. aprilli 2011. aasta otsusega K(2011) 2269 (lõplik),

ÜLDKOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president S. Frimodt Nielsen (ettekandja), kohtunikud F. Dehousse ja A. M. Collins,

kohtusekretär: vanemametnik J. Palacio González,

arvestades kirjalikus menetluses ja 30. juuni 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

otsuse[1] […]

Menetlus ja poolte nõuded

44 SLM esitas kohtuasjas T-389/10 hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 13. septembril 2010.

45 Ori Martin esitas kohtuasjas T-419/10 hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 14. septembril 2010.

46 29. oktoobri 2010. aasta lahendiga teavitas Üldkohus (esimene koda) hagejaid võimalusest kohandada oma väiteid ja nõudeid, et võtta arvese esimese muutmisotsusega tehtud muudatusi. SLM ja Ori Martin seda võimalust ei kasutanud.

47 Üldkohus palus 6. juuni 2011 lahendis komisjonil esitada talle teine muutmisotsus.

48 Komisjon edastas teise muutmisotsuse 22. juunil 2011.

49 30. juuni 2011. aasta lahendiga teavitas Üldkohus (esimene koda) hagejaid võimalusest kohandada oma väiteid ja nõudeid, et võtta arvese teise muutmisotsusega tehtud muudatusi.

50 SLM ja Ori Martin esitasid oma seisukohad teise muutmisotsuse kohta, mille adressaadid nad olid, oma repliikide raames, mille nad esitasid 13. aprillil 2011.

51 Komisjon esitas 20. oktoobril 2011 oma vasturepliikide menetluskeelse originaali ning oma märkused seisukohtade suhtes, mille SLM ja Ori Martin esitasid teise muutmisotsuse kohta; sellega kirjalik menetlus lõppes.

52 Kuna Üldkohtu kodade koosseisu muudeti alates 23. septembrist 2013, määrati ettekandja-kohtunik kuuendasse kotta ning seetõttu anti käesolev kohtuasi lahendamiseks kuuendale kojale.

53 2. mai 1991. aasta Üldkohtu kodukorra artikli 52 lõikes 2 mainitud esialgsed ettekanded edastati kuuendale kojale 8. novembril 2013.

54 Kohtuasjas T-389/10 palus Üldkohus 17. detsembri 2013. aasta lahendiga pooltel vastata reale menetlust korraldavatele meetmetele.

55 SLM vastas nendele meetmetele 28. jaanuari 2014. aasta kirjas ja komisjon 28. veebruari 2014. aasta kirjas. Oma vastuses märkis komisjon siiski, et ta ei saanud teatavaid dokumentide esitamise nõudeid täielikult täita, kuna nõutavad dokumendid esitati talle leebema kohtlemise taotluste lahendamise raames. SLM esitas komisjoni selle märkuse kohta oma seisukohad.

56 16. mail 2014 nõudis Üldkohus 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 65 alusel võetud menetlust korraldavate meetmete raames komisjonilt niisuguste dokumentide esitamist, mille esitamisest ta oli keeldunud vastuses 17. detsembril 2013 võetud menetlust korraldavatele meetmetele.

57 Samal päeval palus Üldkohus menetlust korraldava meetmega komisjonil esitada teatavad dokumendid rikkumise uurimise või menetlemise kohta haldusmenetluse staadiumis.

58 Komisjon esitas nõutud dokumendid vastavalt 27. mail ja 6. juunil 2014.

1 — Esitatud on üksnes käesoleva kohtuotsuse punktid, mille avaldamist peab Üldkohus otstarbekaks.

59 Kohtuasjas T-419/10 palus Üldkohus 17. detsembri 2013. aasta lahendiga pooltel vastata reale menetlust korraldavatele meetmetele.

60 Ori Martin vastas nendele meetmetele 28. jaanuari 2014. aasta kirjas ja komisjon 30. jaanuari 2014. aasta kirjas.

61 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu kirjalikele ja suulistele küsimustele kuulati ära 30. juuni 2014. aasta kohtuistungil. Veel paluti pooltel esitada oma märkused käesolevate kohtuasjade T-389/10 ja T-419/10 võimaliku liitmise kohta kohtuotsuse tegemiseks vastavalt 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 50 lõikele 1.

62 Kohtuasjas T-389/10 palub SLM Üldkohtul:

— tühistada vaidlustatud otsus;

— määrata teist muutmisotsust arvestades uuesti kindlaks talle Ori Martiniga solidaarselt määratud trahvi summa;

— menetlustoimingutena vastavalt 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 65 punktile c ja artiklile 68 ja järgmised määrata Redaelli ja ITC esindajate ülekuulamine või tunnistajatena ärakuulamine järgmises küsimuses: „Kas vastab tõele, et SLM ei osalenud koosolekutel, mille ese oli kõnealune keelatud kokkulepe, enne 1999. aasta lõppu?”, ning nõuda, et komisjon esitaks loetelu, milles on märgitud nende ametnike arv, sh direktorid ja üksuste juhatajad, kes üksteise järel ajavahemikus 2002. aasta algusest kuni 2010. aasta juunini toimikuga tegelesid;

— nõuda komisjonilt juba makstud summalt kogunenud intressi maksmist;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

63 Komisjon palub Üldkohtul:

— jätta hagid ja menetlustoimingute taotlused rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja SLM-ilt.

64 Kohtuasjas T-419/10 palub Ori Martin Üldkohtul:

— tühistada vaidlustatud otsus osas, milles vastutus karistatava tegevuse eest omistatakse talle;

— tühistada talle määratud trahv või vähendada seda;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

65 Komisjon palub Üldkohtul:

— jätta hagi rahuldamata;

— nõuda kohtukulud välja Ori Martinilt.

Õiguslik käsitlus

66 Kuulanud ära poolte seisukohad selles küsimuses (punkt 61 eespool), otsustas Üldkohus 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 50 alusel käesolevad kohtuasjad otsuse tegemiseks liita.

67 SLM esitab oma hagi põhjendamiseks mitu väidet.

68 Esimesed kaks väidet on esitatud vaidlustatud otsuse tühistamise nõudes SLM-i puudutavas osas ning nende kohaselt on esiteks rikutud mõistliku aja põhimõtet ja teiseks hea halduse põhimõtet.

69 Ülejäänud väited on esitatud vaidlusaluse trahvisumma vähendamise nõudes. Nende väidete kohaselt on esiteks 2006. aasta suuniseid vääralt kohaldatud suuniste määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „1998. aasta suunised") asemel; teiseks on rikutud 10% lubatud ülempiiri ja põhjendamiskohustust selles küsimuses; kolmandaks on rikutud põhjendamiskohustust seoses raskuse ja hoiatava mõju tagamiseks trahvi suurendamise kindlaksmääramisega; neljandaks on rikutud proportsionaalsuse põhimõtet; viiendaks on valesti hinnatud keelatud kokkuleppes SLM-i osalemise kestust; kuuendaks ei ole SLM-i puhul arvesse võetud kergendavaid asjaolusid; seitsmendaks ei ole arvesse võetud SLM-i avaldusi; kaheksandaks ei ole arvesse võetud SLM-i maksevõimetust ja üheksandaks on rikkumine aegunud.

70 Teisest muutmisotsusest tulenevalt kohandas SLM oma väiteid, et tuua välja vaidluse uus aspekt, mis puudutas komisjoni arvutusvigu trahvi selle osa kindlaksmääramisel, mille eest SLM vastutab üksi, ning selle osa kindlaksmääramisel, mille eest vastutavad SLM ja Ori Martin solidaarselt.

71 SLM-i vastusest menetlust korraldavatele meetmetele nähtub, et ära on langenud vajadus otsustada nende väidete üle, mis esialgu esitati esiteks seoses 10% lubatud ülempiiri ja selles küsimuses põhjendamiskohustuse rikkumisega – välja arvatud nende tagajärgede kindlakstegemiseks, mis võivad olla selle kohta esitatud argumentidel kohtukulude jaotuse küsimuses SLM-i kasuks – ning teiseks seoses SLM-i maksuvõimetuse arvesse võtmata jätmisega. Kohtuistungil tehti selle kohta märge.

72 Ori Martin omalt poolt esitab oma hagi põhjendamiseks kolm väidet. Esimene väide käsitleb rikkumise aegumist. Teise väite kohaselt on rikutud mitut eeskirja, mis on kohaldatavad rikkumise eest vastutuse omistamisel Ori Martinile kui SLM-i peaaegu ainuosaluse omajale. Kolmandas väites kritiseeritakse trahvi arvutamise teatavaid aspekte ja väljendatakse kahtlust seoses võimalusega kohaldada 1998. aasta suuniste asemel 2006 aasta suuniseid.

73 SLM-i ja Ori Martini argumendid kattuvad osas, mis puudutab aegumist, võimalust kohaldada 1998. aasta suuniste asemel 2006. aasta suuniseid ning trahvisumma arvutamise teatavaid aspekte. Neid argumente analüüsitakse koos.

A – *Rikkumise aegumine*

1. *Poolte argumendid*

74 SLM ja Ori Martin väidavad, et käesolevas asjas oli komisjoni õigus trahve määrata aegunud. Aegumistähtaeg hakkas kulgema 19. septembril 2002, mil rikkumine lõppes, ning möödus 19. septembril 2007. Ükski komisjoni toiming, mis tehti pärast seda kuupäeva ja enne vastuväidetest teatamist, st tema nõuded ettevõtjate käibe kohta, tema seisukohavõtud leebema kohtlemise taotluste suhtes ning 7. ja 8. juunil 2006 raamatupidamiseksperdi ruumides läbi viidud kontrollid ei olnud juhtumi uurimiseks või rikkumise suhtes menetluse algatamiseks vajalikud. Seega saadeti vastuväiteteatis 30. septembril 2008 pärast seda, kui oli lõppenud viieaastane tähtaeg, mis hakkas kulgema alates määruse nr 1/2003 artiklis 25 ette nähtud rikkumise lõppemise päevast.

75 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

2. *Üldkohtu hinnang*

76 Määruse nr 1/2003 artikkel 25 näeb ette, et ELTL artikli 101 rikkumiste eest komisjoni trahvide määramise pädevus aegub viie aasta jooksul. Aegumistähtaeg hakkab kulgema rikkumise lõppemise päevast.

77 Kuid komisjoni meetmed, mille eesmärk on rikkumist uurida või algatada selle suhtes menetlus, katkestavad aegumistähtaja kulgemise. Aegumistähtaja katkestavate meetmete hulgas on näitena loetletud komisjoni kirjalikke teabenõudeid ning kirjalikke volitusi, mille komisjon annab oma ametnikele kontrolli läbiviimiseks.

78 Sellega seoses on määruse nr 1/2003 artiklis 25 selgelt märgitud, et aegumistähtaja kulg katkeb kuupäevast, mil sellisest meetmest teatatakse vähemalt ühele rikkumises osalenud ettevõtjale või ettevõtjate ühendusele, ning et aegumistähtaja kulg katkeb kõikide rikkumises osalenud ettevõtjate ja ettevõtjate ühenduste suhtes.

79 Käesolevas asjas tuleb märkida, et viie aasta jooksul alates 19. septembrist 2002, mil rikkumine lõppes, esitas komisjon rikkumises osalenud eri ettevõtjatele mitu teabenõuet, mille eesmärk oli rikkumist uurida või algatada selle suhtes menetlus.

80 Vastuseks Üldkohtu sellekohastele küsimustele komisjoni mainitud näidetena nähtub toimikust, et 19. aprillil 2006 saatis ta ITC-le teabenõude, mis puudutas eeskätt Itaalia raamatupidamiseksperdi rolli keelatud kokkuleppes. Samuti ei ole vastu vaieldud sellele, et 7. ja 8. juunil 2006 viis komisjon läbi kontrolli, mille käigus sai ta arvukaid dokumente, mis on loetletud vaidlustatud otsuse lisas 5 ja mis võimaldasid tal kinnitada olulisi asjaolusid seoses club Italiaga.

81 Selliselt tegutsedes katkestas komisjon õiguspäraselt aegumistähtaja kulu kõikide rikkumises osalenud ettevõtjate suhtes enne 19. septembrit 2007. Seega ei olnud komisjoni trahvide määramise õigus aegunud vastuväiteteatise vastuvõtmise ajal 30. septembril 2008 või esialgse otsuse vastuvõtmise ajal 30. juunil 2010.

82 Aegumist käsitlevad väited tuleb seega põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

B – *1998. aasta suuniste asemel 2006. aasta suuniste kohaldamine*

1. *Poolte argumendid*

83 SLM ja Ori Martin heidavad komisjonile ette seda, et ta kohaldas 2006. aasta suuniseid, et karistada tegude eest, mis on toime pandud enne nende avaldamise kuupäeva. Täpsemalt väidab SLM, et rangema kriminaalseaduse tagasiulatuva kohaldamisega rikutakse karistuste seaduses sätestatuse ja kriminaalseaduse tagasiulatuva jõu puudumise põhimõtteid. Eelkõige ei saa komisjon kolmandate isikute vastu tugineda 2006. aasta suuniste punktis 38 määratletud ajalise kohaldamise eeskirjale, kuna nende uute suuniste vastuvõtmisel ei osalenud muud institutsioonid või liikmesriigid. 2006. aasta suuniste kohaldamine SLM-i olukorrale tähendab ka ebavõrdset kohtlemist, kuna suuremale osale SLM-ile etteheidetavate tegudega sarnaste tegude eest 2006. aasta suuniste alusel karistatud ettevõtjatest määrati väiksemaid trahve, mille suurus oli 1–5% nende käibest. Üldkohus peaks trahvisumma üle vaatama 1998. aasta suuniste alusel, mis kehtisid tegude toimumise ajal ning haldusmenetluse alustamise ajal.

84 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

2. *Üldkohtu hinnang*

85 Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artikli 7 „Õigusliku aluseta karistamise keeld” lõige 1 näeb ette:

„Kedagi ei või tunnistada süüdi kuriteos – teos või tegevusetuses, mis selle toimepanemise ajal kehtinud siseriikliku või rahvusvahelise õiguse järgi ei olnud kuritegu. Samuti ei või kohaldada raskemat karistust kui kuriteo toimepanemise ajal ettenähtu.”

86 Sarnane säte sisaldub Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, mille artikli 49 lõikes 1 on ette nähtud:

„Kedagi ei tohi tunnistada süüdi kuriteos teo või tegevusetuse eest, mis selle toimepanemise ajal kehtinud siseriikliku või rahvusvahelise õiguse järgi ei olnud kuritegu. Samuti ei või kohaldada raskemat karistust kui kuriteo toimepanemise ajal ettenähtu. Kui pärast kuriteo toimepanemist nähakse seadusega ette kergem karistus, kohaldatakse seda karistust.”

87 Selles osas on põhiõiguste harta artiklis 53 täpsustatud, et eespool viidatud sätet ei või tõlgendada nii, et see kitsendab või kahjustab inimõigusi ja põhivabadusi, mida on tunnustatud eelkõige rahvusvaheliste konventsioonidega, millega on ühinenud liit või kõik liikmesriigid, sh inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon.

88 Selles kontekstis tuleb märkida, et nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse (EMÜ) nr 17, esimene määrus [ELTL] artiklite [101] ja [102] rakendamise kohta (EÜT, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3), artikli 15 lõikes 2 oli sätestatud:

„2. Komisjon võib otsusega määrata ettevõtjatele või ettevõtjate ühendustele trahvi 1000–1 000 000 [eurot] või sellest suurema summa ulatuses, mis ei ületa 10% iga rikkumises osalenud ettevõtte eelneva aasta käibest, kui need tahtlikult või hooletusest:

a) rikuvad [ELTL] artikli [101] lõiget 1 või artiklit [102] […].

Trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust.”

89 See säte tunnistati alates 1. maist 2004 kehtetuks määruse nr 1/2003 artikli 43 alusel ning see asendati kõnealuse määruse artikli 23 lõigetega 2 ja 3, mis näevad ette:

„2. Komisjon võib oma otsusega määrata ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele trahve, kui need tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu:

a) rikuvad [ELTL] artiklit [101] või [102] […]

Ühegi rikkumises osalenud ettevõtja ja ettevõtjate ühenduse puhul ei tohi trahv ületada 10% selle eelmise majandusaasta kogukäibest.

[…]

3. Trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust.”

90 Seejärel 1. septembril 2006 avaldas komisjon Euroopa Liidu teatajas 2006. aasta suunised. Selles dokumendis on esitatud meetod, mida komisjon kavatseb järgida trahvisumma määramisel EÜ artikli 81 (nüüd ELTL artikkel 101) sätteid rikkunud ettevõtjatele. 2006. aasta suuniste punkt 38 on sõnastatud järgmiselt:

„[2006. aasta] suuniseid kohaldatakse kõikide juhtumite suhtes, mille kohta on pärast suuniste avaldamiskuupäeva Euroopa Liidu Teatajas saadetud märgukiri, olenemata sellest, kas trahv määratakse määruse […] nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 või määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 kohaselt."

91 Seega asendatakse 1998. aasta suunised 2006. aasta suunistega.

92 Selles osas nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et kuigi haldusasutuse vastuvõetud sise-eeskirju, mille eesmärk on tekitada õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele nagu ettevõtjad, kes võivad toime panna ELTL artikli 101 rikkumisi, ei saa küll nende laadist tulenevalt kvalifitseerida siduvateks õigusnormideks, näevad need siiski ette soovituslikud käitumisnormid, millest haldusasutus ei või konkreetsel juhtumil kõrvale kalduda, esitamata võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlas olevaid põhjendusi (kohtuotsus, 28.6.2005, Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EKL, EU:C:2005:408, punktid 209 ja 210).

93 Sellest tuleneb, et 2006. aasta suunised, mis kujutavad endast niisuguseid käitumisnorme, on hõlmatud mõistega „õigus" inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 7 lõike 1 ning põhiõiguste harta artikli 49 lõike 1 tähenduses (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsused Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punkt 92 eespool, EU:C:2005:408, punkt 216, ning 18.5.2006, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients *vs.* komisjon, C-397/03 P, EKL, EU:C:2006:328, punkt 20).

94 Kuigi neid sätteid ei saa tõlgendada nii, et need keelavad kriminaalvastutuse sätete järkjärgulise täpsustamise, võib nendega siiski vastuolus olla rikkumist kehtestavale sättele antud uue tõlgenduse tagasiulatuv kohaldamine (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punkt 92 eespool, EU:C:2005:408, punkt 217, ja selle otsuse punktis 215 viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika).

95 Sellest järeldub, et vastupidi komisjoni väidetule ei ole ainuüksi asjaolu, et 2006. aasta suunised peavad kinni karistatud ettevõtjate käibe 10% ülempiirist, mis on ette nähtud käesoleva vaidluse aluseks olevate asjaolude suhtes kohaldatava määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2, piisav selle tõendamiseks, et 2006. aasta suunised ei riku kriminaalseaduse tagasiulatuva jõu puudumise põhimõtet.

96 Nimelt võidakse seda põhimõtet rikkuda sellise tõlgenduse kohaldamise puhul, mis ei olnud mõistlikult ettenähtav karistatud rikkumise toimepanemise hetkel (kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punkt 92 eespool, EU:C:2005:408, punkt 218).

97 Eeltoodust järeldub, et suuniseid tuleb pidada komisjoni tõlgenduseks selle kohta, kuidas ta kohustub käituma, kui ta kavatseb trahve määrata, ning kohtupraktikast tuleneb, et niisuguste tõlgenduste komisjoni tehtud muudatused on kooskõlas kriminaalseaduse tagasiulatuva jõu puudumise ja õiguskindluse põhimõtetega tingimusel, et neid muudatusi saab pidada mõistlikult ettenähtavaks.

98 Samuti tuleneb kohtupraktikast, et ootuspärasuse mõiste ulatus sõltub suurel määral asjaomase teksti sisust, hõlmatavast ainevaldkonnast ning normi adressaatide arvust ja nende isikutest. Seaduse ootuspärasusega ei ole vastuolus see, kui asjaomane isik peab pöörduma õigusnõuandja poole, et konkreetsetel asjaoludel mõistlikult hinnata konkreetsest teost tuleneda võivaid tagajärgi. See on nii eelkõige nende kutseala esindajate puhul, kes on harjunud oma kutsetegevuses suuremat hoolsust üles näitama ja kellelt võib seega oodata suuremat hoolt sellise tegevusega kaasnevate riskide hindamisel (vt selle kohta kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punkt 92 eespool, EU:C:2005:408, punkt 219 ja seal viidatud kohtupraktika).

99 Siiski eeldab konkurentsieeskirjade tõhus kohaldamine, et komisjon saaks iga hetk kohandada trahvide taset vastavalt selle poliitika vajadustele. Sellest tuleneb, et trahvi määramisega lõppeda võiva haldusmenetlusega seotud ettevõtjatel ei saa tekkida õiguspärast ootust, et komisjon ei ületa varasema praktika käigus määratud trahvide taset või et kasutatakse sama trahvide arvutamise meetodit (vt kohtuotsus Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients *vs*. komisjon, punkt 93 eespool, EU:C:2006:328, punktid 21 ja 22 ning seal viidatud kohtupraktika).

100 Seega pidid käesolevas asjas ettevõtjad arvestama võimalusega, et komisjon võib igal hetkel otsustada tõsta trahvisummade taset võrreldes varasema praktikaga. See ei kehti mitte ainult juhul, kui komisjon üksikjuhtudel trahvide taset tõstab, vaid ka juhul, kui trahvide taset tõstetakse konkreetsetel juhtumitel niisuguste üldiste käitumisnormide alusel nagu suunised (vt kohtuotsus Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients *vs*. komisjon, punkt 93 eespool, EU:C:2006:328, punktid 23 ja 24 ning seal viidatud kohtupraktika).

101 Niisugused ettevõtjad ei saa põhjendatult olla seega seisukohal, et pärast 1998. aasta suuniste vastuvõtmist ei saanud komisjon mingil juhul ettevõtjate õiguspärast ootust rikkumata pooleliolevatele menetlustele kohaldada uusi suuniseid. Siiski tuleb kontrollida, kas 2006. aasta suuniste kohaldamise tingimused käesolevas asjas vastavad kohtupraktikas nõutud õiguskindluse ja ootuspärasuse nõuetele.

102 Sellega seoses tuleb meenutada, et vastavalt 2006. aasta suuniste punktile 38 on suunised kohaldatavad kõikide juhtumite suhtes, mille kohta on pärast suuniste avaldamiskuupäeva Euroopa Liidu Teatajas saadetud vastuväiteteatis. Avaldamine leidis aset 1. septembril 2006 ja vastuväiteteatis tehti käesolevas asjas teatavaks kõige varem 30. septembril 2008, seetõttu arvutati määratud trahvi summa 2006. aasta suunistes ette nähtud meetodi alusel.

103 Esiteks tuleb tagasi lükata SLM-i argument, mille kohaselt puudub komisjonil pädevus võtta vastu ja tugineda kolmandate isikute vastu suuniste punktis 38 määratletud ajalise kohaldamise eeskirjale. Nimelt, sellele eeskirjale tuginemine, mis aitab kinni pidada õiguskindluse põhimõttest, täpsustades selgelt ja objektiivselt 2006. aasta suuniste ajalise kohaldamise tingimused, tuleneb kohtupraktikas tunnustatud komisjoni õigusest endale piire seada, täpsustades tingimused, mille alusel ta kavatseb kasutada oma kaalutlusruumi, mis on talle antud määrusega nr 1/2003, mis on vaidlustatud otsuse alus (vt selle kohta kohtuotsused Dansk Rørindustri jt *vs*. komisjon, punkt 92 eespool, EU:C:2005:408, punktid 211 ja 213, ning 2.2.2012, Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals *vs*. komisjon, T-83/08, EU:T:2012:48, punkt 108).

104 Teiseks tuleb seega analüüsida, kas 2006. aasta suuniste vastuvõtmine oli piisavalt ootuspärane eespool punktides 96–100 meenutatud kohtupraktika tähenduses.

105 Sellega seoses, nagu nähtub punktidest 5–7, seisneb 2006. aasta suuniste peamine uuendus selles, et trahvisumma arvutamise aluseks võetakse põhisumma, mis määratakse kindlaks rikkumisega seotud kaupade või teenuste müügiväärtuse, rikkumise kestuse ja raskuse põhjal, lisades sellele ka summa, mille eesmärk on hoida ära ettevõtjate soov ebaseaduslikku tegevust alustada. Seega tuleb tõdeda, et 2006. aasta suunised tuginevad määruses nr 17 määratletud ja määruses nr 1/2003 korratud raskuse ja kestuse kriteeriumidele, mis olid arvesse võetud juba 1998. aasta suunistes (vt selle kohta kohtuotsus Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals *vs*. komisjon, punkt 103 eespool, EU:T:2012:48, punkt 114).

106 Lisaks ei ole kriminaalseaduse tagasiulatuva jõu puudumisele omase ootuspärasuse nõudega iseenesest vastuolus võimalus, et informeeritud ettevõtja ei ole suuteline eelnevalt täpselt kindlaks määrama trahvide taset, mida komisjon igal üksikjuhtumil määrab. Nimelt võivad konkurentsipoliitikaga taotletavad karistamise ja hoiatamise eesmärgid põhjendada selle vältimist, et ettevõtjad saavad hinnata täpselt kasu ja kahju, mida nad rikkumises osalemisest saaksid. Piisab, kui ettevõtjad saavad, kasutades vajaduse korral õigusabi, küllalt täpselt ette näha nende trahvide kriteeriumid ja suurusjärgu, mis neile määrata võidakse. Kuid nagu äsja tõdetud, tulenevad 2006. aasta suunistes arvesse võetud kriteeriumid kriteeriumidest, mida on mainitud määruses nr 17 ja mida oli arvesse võetud juba 1998. aasta suunistes

(vt selle kohta kohtuotsused, 22. 5.2008, Evonik Degussa *vs.* komisjon, C-266/06 P, EU:C:2008:295, punkt 55, ning Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals *vs.* komisjon, punkt 103 eespool, EU:T:2012:48, punkt 118).

107 Tuleb järeldada, et 2006. aasta suunised ja seal sisalduv uus trahvide arvutamise meetod, eeldades, et sellel on määratud trahvide taset tõstev mõju, olid sellistele ettevõtjatele nagu SLM asjaomase rikkumise toimepanemise hetkel mõistlikult ootuspärased. Järelikult ei rikkunud komisjon tagasiulatuva jõu puudumise põhimõtet, kui ta kohaldas vaidlustatud otsuses 2006. aasta suuniseid enne nende vastuvõtmist toime pandud rikkumise eest määratava trahvi arvutamisel (vt selle kohta kohtuotsus Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals *vs.* komisjon, punkt 103 eespool, EU:T:2012:48, punktid 117 ja 124).

108 Järelikult tuleb väide 1998. aasta suuniste asemel 2006. aasta suuniste kohaldamise kohta tagasi lükata, ilma et oleks vaja võtta seisukoht küsimuses, kas SLM-il on alust väita, et nende kohaldamise tõttu oli trahv suurem sellest, mis oleks määratud juhul, kui see oleks arvutatud 1998. aasta suuniste alusel.

109 Nagu meenutatud eespool punktides 99 ja 100, ei ole SLM-i viidatud põhimõtetega nimelt vastuolus selliste suuniste kohaldamine, millel võib olla toimepandud rikkumiste eest määratud trahvidele raskendav mõju, tingimusel et poliitika, mida nendega ellu viiakse, oli rikkumiste toimepanemise hetkel mõistlikult ootuspärane (vt kohtuotsused, 12.12.2007, BASF ja UCB *vs.* komisjon, T-101/05 ja T-111/05, EKL, EU:T:2007:380, punktid 233 ja 234 ning seal viidatud kohtupraktika, ning Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals *vs.* komisjon, punkt 103 eespool, EU:T:2012:48, punkt 126 ja seal viidatud kohtupraktika).

110 Igal juhul tuleb märkida, et piirdudes vaidlustatud otsuses komisjoni kasutatud arvutustegurite kokkuvõtliku esitamisega, ei tõenda SLM, et trahvisumma, mis oleks võidud talle määrata 1998. aasta suunistes määratletud meetodi alusel, oleks tingimata olnud väiksem. SLM toob nimelt käesolevas asjas esile vaid teatavad erinevused 2006. aasta suuniste ja 1998. aasta suuniste vahel (lisasumma, rikkumise kestuse arvessevõtmise viis, kergendavate asjaolude sisu), märkimata, millisele tulemusele oleks komisjon võinud jõuda, kohaldades 1998. aasta suuniseid, mille arvutuse lähtepunkt samuti 2006. aasta suunistes kasutatust erineb.

111 Selleks et vastata SLM-ile, kes vaidleb vastu 2006. aasta suuniste rangele kohaldamisele, mida tema suhtes ebaõiglaselt tehti, väites, et nende kohaldamisega rikuti võrdse kohtlemise põhimõtet, piisab, kui märkida, et see küsimus ei puuduta seda, kas 2006. aasta suuniste kohaldamine on kooskõlas tagasiulatuva jõu puudumise põhimõttega. Selle kohta SLM-i esitatud argumente analüüsitakse hiljem seoses samasuguste argumentidega, mille ta esitas seoses teguritega, mille komisjon võttis arvesse, kui ta kasutas suuniseid vaidlusaluse trahvisumma kindlaksmääramisel.

112 Seetõttu tuleb väide 1998. aasta suuniste asemel 2006. aasta suuniste väära kohaldamise kohta põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

C – *Trahvisumma arvutamisel arvesse võetud tõendid ja komisjonile esitatud tõendite käsitlemine*

113 SLM esitas mitu väidet tõendite kohta, mida komisjon võttis arvesse trahvisumma kindlaksmääramisel. Need väited puudutavad „põhjendamise puudumist karistuse kindlaksmääramisel”; pärast 2000. aastat SLM-i Euroopa käibe kasutamist trahvi põhisumma kindlaksmääramisel; „põhjendamise puudumist ettevõtjate ühise raskusastme kindlaksmääramisel selleks, et määrata kindlaks põhisumma” ning „põhjendamise puudumist suuniste punktis 25 ette nähtud lisasumma kindlaksmääramisel” ning sellega seoses *ne bis in idem* põhimõtte rikkumist; proportsionaalsuse põhimõtte ja võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist, kuna karistus ei võta piisavalt arvesse „rikkumise väidetavat raskust”, „selle mõju”, „sektori majanduslikku konteksti”, komisjoni varasemat praktikat või „SLM-ile ja teistele asjassepuutuvatele ettevõtjatele ette heidetavaid asjaolusid”; SLM-i rikkumises osalemise kestuse väära

hinnangut; tema väikese turuosa, komisjoniga tehtud koostöö ja SLM-i „väikese rolliga” rikkumises seotud kergendavate asjaolude arvesse võtmata jätmist ning leebema kohtlemise taotluse raames tehtud avalduste arvesse võtmata jätmist.

114 Nende väidete analüüsi lihtsustamiseks tegi Üldkohus ettepaneku, millega SLM nõustus, need kokku koondada, lähtudes eri etappidest, mida komisjon trahvisumma kindlaksmääramisel järgis, st esiteks põhisumma määratlemisel arvesse võetud tegurid (müügiväärtus, raskus, kestus, lisasumma) ning teiseks tegurid, mida võidakse selle summa kohandamiseks arvesse võtta (kergendavad asjaolud ja leebema kohtlemise teatis, maksevõime). Arvesse võetakse ka argumente, mille SLM esitas läbivalt seoses põhjendamiskohustuse või proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtete rikkumisega.

115 Veel viitab SLM hea halduse põhimõtte rikkumise väite katte all toimiku neljale aspektile, millest nähtub, et komisjon jättis erapoolikult ja ebaõiglaselt kõrvale tõendid, mille SLM esitas, et tugineda muudele tema valduses olevatele tõenditele. Need aspektid puudutavad seda, kuidas käsitleti haldusmenetluses SLM-i esitatud arveid, mis tähtsus omistati club Italia nendele koosolekutele, millel ei ole SLM-i kohalviibimine ära märgitud, mõju, mis võib olla liidu eri liikmesriikides müümiseks vajalike tehniliste tunnustuste saamise kuupäevadel ning kuupäevadel, mil said alguse selle isiku kontrollid, kellele club Italia liikmed selle ülesandeks tegid.

116 Selles osas tuleb märkida, et SLM-i eespool viidatud neli aspekti on esitatud ka nendes eri väidetes, mis puudutavad trahvisumma arvutamisel arvesse võetud tegureid, mistõttu analüüsitakse neid koos.

117 Koosvõetuna on nende argumentide eesmärk sisuliselt kritiseerida komisjoni otsust, milles tuvastatakse SLM-i osalemine kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses pingestusterasesektoris 10. veebruarist 1997 kuni 19. septembrini 2002, võtmata arvesse viidatud või SLM-i omaksvõetud osalemise sisu ja kestust, kes väidab esiteks, et ta ei osalenud rikkumises enne 1999. aasta lõppu ning teiseks, et tema osalemine piirdus tollal Itaaliaga, ning ta kaalus alles hiljem osalemist muudel territooriumidel.

118 Ori Martin omalt pool tugineb trahvisumma arvutamise teatavaid aspekte puudutavas väites mitmele hindamisveale, mille komisjon tegi 2006. aasta suuniste kohaldamisel, ning määruse nr 1/2003 artikli 23 rikkumisele, proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtete rikkumisele, karistuste individuaalsuse ja seaduslikkuse põhimõtete rikkumisele ja põhjendamiskohustuse rikkumisele. Sisuliselt esitab Ori Martin selle väite raames kolm argumenti: esimese kohaselt on valesti hinnatud SLM-ile etteheidetava rikkumise raskust; teise kohaselt on õigusvastaselt kohaldatud 2006. aasta suuniste punktis 25 ette nähtud lisasummat ning kolmanda kohaselt ei ole arvesse võetud teatavaid kergendavaid asjaolusid.

119 Neid argumente analüüsitakse samal ajal argumentidega, mille SLM esitas samades küsimustes.

120 Sisuliselt tuleb märkida, et kritiseerides nende hinnangute tulemust, mille komisjon andis trahvisumma kindlaksmääramisel 2006. aasta suunistes määratletud meetodi alusel, väidavad hagejad, et SLM-i rikkumises osalemise eripärasid ei ole nõuetekohaselt arvesse võetud, kusjuures see osalemine on üheaegselt hiline ja piiratud.

1. *Sissejuhatavad märkused*

a) Vaidlustatud otsuse sisu

121 Vaidlustatud otsuse artiklist 1 nähtub, et SLM ja Ori Martin rikkusid ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, kuna SLM osales 10. veebruarist 1997 kuni 19. septembrini 2002 ning Ori Martin 1. jaanuarist 1999 kuni 19. septembrini 2002 „kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses

pingestusterasesektoris siseturul ning alates 1. jaanuarist 1994 EMP-s" (edaspidi „keelatud kokkulepe" või „üks rikkumine"; selline rikkumine on vastavalt kasutatavale standardterminoloogiale ka mitmeosaline ja vältav).

Keelatud kokkuleppe osad ja ühe rikkumise tunnused

122 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 122 on keelatud kokkulepet kirjeldatud kui „üleeuroopaline kokkulepe, mille moodustas nn Zürichi faas ja nn Euroopa ja/või siseriiklikud/piirkondlikud kokkulepped olenevalt olukorrast". Otsuse põhjendustes 123–135 on lühidalt tutvustatud neid eri kokkuleppeid ja kooskõlastatud tegevust, mida on hiljem üksikasjalikumalt esitatud ja hinnatud ELTL artikli 101 lõike 1 ja EMP lepingu artikli 53 alusel.

123 Lihtsustatult koosneb keelatud kokkulepe järgmistest kokkulepetest:

— Club Zurich ehk üleeuroopalise kokkuleppe esimene faas. Kõnealune kokkulepe kehtis 1. jaanuarist 1984 kuni 9. jaanuarini 1996 ning puudutas kvootide kindlaksmääramist riigiti (Saksamaa, Austria, Benelux, Prantsusmaa, Hispaania ja Itaalia), klientide jagamist, hindasid ja tundliku äriteabe vahetamist. Klubi liikmeteks olid Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK ja Redaelli, kellest viimane esindas mitut muud Itaalia ettevõtjat vähemalt alates 1993. aastast ja 1995. aastast, nendega ühinesid Emesa 1992. aastal ja Tycsa 1993. aastal.

— Club Italia on siseriiklik kokkulepe, mis kehtis 5. detsembrist 1995 kuni 19. septembrini 2002. Kokkuleppes määrati kindlaks kvoodid nii Itaalia jaoks kui ka seoses selle riigi ekspordiga ülejäänud Euroopasse. Klubi liikmed olid Itaalia ettevõtjad Redaelli, ITC, CB ja Itas, kellega seejärel ühinesid Tréfileurope ja Tréfileurope Italia (3. aprillil 1995), SLM (10. veebruaril 1997), Trame (4. märtsil 1997), Tycsa (17. detsembril 1996), DWK (24. veebruaril 1997) ja Austria Draht (15. aprillil 1997).

— Lõunakokkulepe on piirkondlik kokkulepe, mille üle pidasid läbirääkimisi ja mille sõlmisid 1996. aastal Itaalia ettevõtjad Redaelli, ITC, CB ja Itas, koos Tycsa ja Tréfileurope'iga, et kehtestada iga osalise sisenemise määr lõunariikidesse (Hispaania, Itaalia, Prantsusmaa, Belgia ja Luksemburg) ning võtta kohustus pidada koos läbirääkimisi kõikide kvootide üle teiste Põhja-Euroopa tootjatega.

— Club Europe ehk üleeuroopalise kokkuleppe teine faas. Selle kokkuleppe sõlmisid 1997. aasta mais Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK, Tycsa ja Emesa (edaspidi „alalised liikmed" või „kuus tootjat") ning see lõppes 2002. aasta septembris. Kokkuleppe eesmärk oli üle saada club Zurichi kriisist, jagada uued kvoodid (mis olid arvutatud ajavahemiku alusel 1995. aasta neljandast kvartalist kuni 1997. aasta esimese kvartalini), jagada kliendid ja määrata kindlaks hinnad. Kuus tootjat leppisid kokku kooskõlastamise eeskirjad, mis hõlmasid koordineerijate nimetamist, kes vastutasid kokkulepete elluviimise eest mitmes riigis ning teiste huvitatud ettevõtjatega koordineerimise eest, kes tegutsesid samades riikides või seoses samade klientidega. Nende esindajad kohtusid regulaarselt eri tasanditel, et kontrollida kokkulepete täitmist. Nad vahetasid tundlikku äriteavet. Juhul kui kokkulepitud kaubandustegevusest oli kõrvale kaldutud, kohaldati vastavat kompensatsioonisüsteemi.

— Klienti Addtek puudutav kooskõlastamine. Selle üleeuroopalise kokkuleppe raames suhtlesid „kuus tootjat", kellega aeg-ajalt ühinesid Itaalia tootjad ja Fundia, ka kahepoolselt (või mitmepoolselt) ning nad osalesid hindade kindlaksmääramises ja klientide jagamises juhtumipõhiselt, kui see neile huvi pakkus. Näiteks Tréfileurope, Nedri, WDI, Tycsa, Emesa, CB ja Fundia kooskõlastasid üheskoos hinnad ja mahud kliendi Addtek jaoks. Need projektid puudutasid peamiselt Soomet, Rootsit ja Norrat, kuid ka Madalmaasid, Saksamaad, Balti riike ning Kesk- ja Ida-Euroopat. Addteki puudutav kooskõlastamine leidis aset juba üleeuroopalise kokkuleppe club Zurichi faasis ja kestis vähemalt kuni 2001. aasta lõpuni.

— Club Europe'i ja club Italia vahelised arutelud. Ajavahemikus, mis kestis vähemalt septembrist 2000 kuni septembrini 2002, said kuus tootjat, ITC, CB, Redaelli, Itas ja SLM regulaarselt kokku, et kaasata Itaalia ettevõtjad alaliste liikmetena club Europe'isse. Itaalia ettevõtjad soovisid suurendada Itaalia kvooti Euroopas, samas kui club Europe toetas *statu quo*'d. Sel eesmärgil peeti club Italias koosolekuid, et määratleda ühine seisukoht, club Europe'i koosolekuid, et seda seisukohta analüüsida ja määratleda omaenda seisukoht, ning koosolekuid club Europe'is osalejate ja Itaalia esindajate vahel, et jõuda kokkuleppele Itaalia kvoodi jagamise küsimuses konkreetsel turul. Osalevad ettevõtjad vahetasid tundlikku äriteavet. Itaalia tootjate hõlmamise eesmärgil Euroopa kvoodi ümberjagamiseks leppisid need ettevõtjad kokku uue võrdlusperioodi (30. juunist 2000 kuni 30. juunini 2001) kasutamises. Need ettevõtjad leppisid kokku ka Itaalia ettevõtjate Euroopa ekspordi kogumahus, mille viimased omavahel riigiti ära jagasid. Paralleelselt arutasid nad hindu, kusjuures club Europe'i liikmed soovisid Euroopa tasandil vastu võtta club Italias Itaalia tootjate kohaldatud hindade kindlaksmääramise mehhanismi.

— Club España. Paralleelselt üleeuroopalise kokkuleppe ja club Italiaga leppisid viis Hispaania ettevõtjat (Trefilerías Quijano, Tycsa, Emesa, Galycas ja Proderac, kellest viimane alates maist 1994) ja kaks Portugali ettevõtjat (Socitrel alates aprillist 1994 ja Fapricela alates detsembrist 1998) Hispaania ja Portugali osas vähemalt detsembrist 1992 kuni septembrini 2002 kokku säilitada oma turuosa stabiilne ja määrata kindlaks kvoodid, jagada kliendid, sh ka ehitustööde riigihangete jaoks, ning määrata kindlaks hinnad ja maksetingimused. Nad vahetasid ka tundlikku äriteavet.

124 Komisjoni hinnangul oli kõigil eespool kirjeldatud kokkulepetel ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 ühe ja vältava rikkumise tunnused (vaidlustatud otsus, põhjendused 135 või 609 või jagu 12.2.2).

125 Eeskätt leidis komisjon, et eespool viidatud kokkulepped olid osa tervikplaanist, millega kehtestati kartelliosaliste tegevussuunad kõikidel geograafilistel aladel ning et „need ettevõtjad piirasid oma individuaalset äritegevust, et saavutada ühine konkurentsivastane eesmärk ja ühine konkurentsivastane äriline eesmärk, st moonutada või kaotada EMP-s pingestusteraseturu tavapärased konkurentsitingimused ja luua üldine tasakaal, eeskätt määrates kindlaks hinnad ja kvoodid, jagades omavahel kliendid ja vahetades tundlikku äriteavet" (vaidlustatud otsus, põhjendus 610, vt ka jagu 9.3).

126 Komisjon märkis selle kohta järgmist:

„Plaan, millega liitusid DWK, WDI, Tréfileurope, Tycsa, Emesa, Fundia, Austria Draht, Redaelli, CB, ITC, Itas, SLM, Trame, Proderac, Fapricela, Socitrel, Galycas ja Trefilerías Quijano (mitte kõik samal ajal), töötati välja ja seda rakendati vähemalt 18-aastase ajavahemiku jooksul salajaste kokkulepete, spetsiifiliste kokkulepete ja/või kooskõlastatud tegevuse läbi. Selle üks ja ühine eesmärk oli osalejate vahel konkurentsi piirata, kasutades selle eesmärgi saavutamiseks sarnaseid mehhanisme (vt jagu 9.3.1). Isegi kui üks kokkulepe tekitas probleeme, toimisid teised kokkulepped jätkuvalt normaalselt" (vaidlustatud otsus, põhjendus 612).

SLM-i osas tuvastatud asjaolud

127 Vaidlustatud otsuses tuvastas komisjon, et SLM osales otseselt keelatud kokkuleppes ja täpsemalt club Italias ning Itaalia tootjate club Europe'isse integreerimisel 10. veebruarist 1997 kuni 19. septembrini 2002 (vaidlustatud otsus, põhjendus 862).

128 Sellega seoses tugines komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 474–478 SLM-i individuaalset osalemist club Italias puudutavas osas järgmistele asjaoludele:

„(474) SLM-i puhul näitavad arvukad kaudsed tõendid, et ta oli Itaalia kokkuleppest teadlik alates 18. detsembrist 1995, kui otsustati teavitada muu hulgas SLM-i uutest 1996. aastal kohaldatavatest hindadest […]. Samuti, 17. detsembri 1996. aasta koosolekul […] jagati laiali tabel, milles oli näidatud tonnide jaotus klienditi ja Itaalia turul 1997. aastal teatud arvu klientide peamiste tarnijate nimed. Vaatamata sellele, et SLM-i puudutavad veerud jäid tühjaks, on selle ettevõtja tabelis arvessevõtmine märk sellest, et osalistevahelised arutelud pidid olema aset leidnud või vähemalt kavandatud. Tema juhtumit arutati uuesti 17. jaanuari 1997. aasta ja 27. jaanuari 1997. aasta koosolekul. SLM-ile esimene kvootide eraldamine, mis on tõendatud, toimus 10. veebruari 1997. aasta koosolekul, mida komisjon peab seetõttu SLM-i Itaalia kokkulepetes osalemise alguskuupäevaks. Nimelt, sel koosolekul ITC […] tehtud käsikirjalistest märkmetest nähtub loetelu tarnitud (tarnitavatest) mahtudest teatavatele klientidele ühelt poolt SLM-i ning teiselt poolt Redaelli, CB, Tycsa, ITC […] vahel. ITC märkmetest ilmneb otseselt, et CB ja ITC said müügiteavet SLM-i kohta [ühelt SLM-i esindajalt]. SLM-i juhtumit arutati ka 7. aprillil 1997. Lisaks on täpseid tõendeid SLM-i osalemise kohta ajavahemikus 15. aprillist 1997 kuni septembrini 2002 rohkem kui 100 koosolekul, mis puudutas Itaalia turgu. Kui ta kohal ei viibinud, arutasid club Italia muud liikmed tema juhtumit; see näitab tema pidevat panust ja osalemist club Italias.

(475) SLM kinnitab ise oma osalemist club Italias 1999. aasta lõpust kuni 2002. aastani [SLM-i kahe esindaja] vahendusel ning möönab, et 2001. aastal osales ettevõtja juhatus ka mõnel koosolekul Euroopa tootjate vahel Villa Malpensa hotellis. Lõpuks, SLM teatab ka, et ühel koosolekul, mis toimus Redaelli asukohas 1998. aasta lõpus või 1999. aasta alguses, kutsuti teda osalema perioodilistel koosolekutel või arutama tootmispiirangute üle. Esmalt ta keeldus, kuid hiljem otsustas neil osaleda.

(476) SLM vaidleb siiski vastu komisjoni järeldusele keelatud kokkuleppes osalemise algusaja kohta, väites, et ta osales club Italias alles 1999. aasta lõpust alates. Esiteks, SLM väidab, et ta ei viibinud 10. veebruari 1997. aasta koosolekul. Komisjon märgib siiski, et tema valduses olevatest dokumentaalsetest tõenditest 10. veebruari 1997. aasta koosoleku kohta (ITC käsikirjalised märkmed) nähtub teatavate klientidega seoses kvootide üksikasjalik jaotus muu hulgas SLM-ile. Nagu selgitatud eespool, edastas andmed […] SLM-i esindaja […] ise, mis näitab, et SLM jagas oma teavet enne koosolekut. Tema väidetavat puudumist sellelt koosolekult ei saa seega arvesse võtta.

(477) Vaatamata sellele, et 4. märtsil 1997 väljendas SLM kahtlusi seoses oma tulevase positsiooniga kartellis, jätkas ta kartellikoosolekutel osalemist alates järgmisest kuust, st alates 15. aprilli 1997. aasta koosolekust, mille käigus määrati kindlaks toormaterjali hinnad ja müügihinnad Prantsusmaa, Hispaania ja Saksamaa osas ning peeti arutelusid Redaelli müügi kohta teatud arvule klientidele ning SLM-i ja CB pakkumusi klientidele. SLM jätkas nimelt regulaarset osalemist club Italia koosolekutel ning pidas arutelusid teiste kartelliosalistega kuni komisjoni kontrollide toimumiseni. Vastupidi SLM-i kinnitusele ei saa tema „kahtlusi” kindlasti mitte tõlgendada kartellis tema osalemise katkestamisena.

(478) Kuigi Redaelli sõnul ei liitunud SLM Itaalia turu jagamise kokkuleppega algusest peale, kinnitavad ITC, Tréfileurope ja CB SLM-i osalemist club Italia koosolekutel. Kuivõrd ta oli Itaalia kokkuleppega kursis algusest peale (liikmete otsus teavitada SLM-i), leiab komisjon dokumentaalsete tõendite alusel […], et SLM-i katkematu osalemine algas 10. veebruaril 1997 ja lõppes 19. septembril 2002.”

129 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 649 ja 650, osas, mis käsitleb rikkumise ühte, mitmeosalist ja vältavat laadi, rõhutas komisjon järgmist:

„(649) Mis puudutab SLM-i, siis lisaks osalemisele club Italias alates 10. veebruarist 1997 […], võttis ta osa ka aruteludest club Europe'i laienemise küsimuses alates 11. septembrist 2000 […]. SLM ei vaidle vastu, et ta oli kohal 11. septembri 2000. aasta koosolekul. Siiski, isegi enne seda kuupäeva SLM teadis või oleks pidanud teadma, et club Italia, kus ta osales, oli lahutamatu osa ulatuslikumast süsteemist, mis hõlmas ka üleeuroopalist tasandit. Esiteks on komisjonil tõendeid, et SLM kohtus club Italias osalemise varases staadiumis teistes klubides osalevate ettevõtjatega nagu DWK, Tréfileurope (kes osales üleeuroopalises kokkuleppes) ja Tycsa (kes osales üleeuroopalises süsteemis ja club Españas), ning ta pidas nendega arutelusid Euroopa turule kohaldatavate tingimuste teemal. Näiteks 15. aprilli 1997. aasta koosolekul käsitlesid nad hindasid mitmes Euroopa riigis (Prantsusmaa, Hispaania ja Saksamaa) ning importi ja eksporti. […]. Seejärel, 29. novembril 1999 […] pidas SLM Redaelli, Austria Drahti, Tréfileurope'i, Tycsa ja DWK-ga koosoleku, kus arutati mitte ainult hindasid, mida club Españas osalevad kaks ettevõtjat ehk Emesa ja Fapricela kohaldasid Hispaanias ja Portugalis, vaid ka Addteki küsimust, kes on Skandinaavia turu suurim klient, kellele keskendus „Skandinaavia klubi" […]. SLM osales arutelus Euroopa turule omase olukorra ja probleemide teemal ka 18. jaanuaril 2000 (Redaelli, ITC, Itase, AFT/Tréfileurope Italia, CB, Nedri, Tycsa ja Tréfileurope'iga). 21. veebruaril 2000 kohtus SLM Redaelli, ITC, Itase, Tréfileurope Italia, CB, Tréfileurope'i, DWK ja Tycsaga (viimasega telefonitsi) ning arutas muu hulgas mahu üle Hispaanias ja hinnatõusu üle Saksamaal […]. 13. märtsil 2000 SLM-i, Redaelli, ITC, Itase, CB, Tréfileurope Italia, DWK, Tycsa ja Trame vahel peetud koosolekul arutati olukorda Madalmaades ja Šveitsis. 15. mail 2000 teatas Tréfileurope SLM-i, ITC, Itase, Tréfileurope Italia, CB, SLM-i, Trame ja DWK juuresolekul, et club Europe ja club Italia olid mõlemad kriisiolukorras. Lõpuks, 12. juunil 2000 osales SLM koosolekul koos Redaelli, ITC, Itase, Tréfileurope Italia CB, Trame, Tycsa ja DWK-ga, millel teatati, et club Europe kurdab Tycsa üle […].

(650) Järelikult on piisavalt tõendatud, et vähemalt alates 29. novembrist 1999 SLM teadis või pidi teadma, et osaledes club Italias, osales ta üldisemas süsteemis, mis hõlmas eri tasandeid ja mille eesmärk oli stabiliseerida pingestusteraseturg, et vältida hinnalangusi."

130 Lisaks, vastuseks SLM-i märkustele tema osalemise kohta club Italias enne 1999. aasta lõppu märkis komisjon järgmist:

„(863)
SLM vaidleb vastu osalemisele keelatud kokkuleppes ja täpsemalt club Italias kuni 1999. aasta lõpuni. Tema osalemine club Italias alates 10. veebruarist 1997 on ometi selgelt tõendatud dokumentaalsete tõendite ja mitme ITC, Tréfileurope'i ja CB leebema kohtlemise taotluse alusel […]. SLM kinnitab samuti, et vaatamata tema osalemisele teatavatel club Italia koosolekutel, rakendas ta agressiivset äripoliitikat, ta ei kiitnud õigusvastast kokkulepet heaks ning kui ta jagas konkurentidega andmeid, siis kuigi need andmed olid usutavad, ei vastanud need kunagi tegelikkusele. Selles osas piisab, kui korrata, et keelatud on mis tahes otsene või kaudne konkurentidevaheline suhtlemine, mille eesmärk või tagajärg on mõjutada tegeliku või potentsiaalse konkurendi turutegevust või teha sellisele konkurendile teatavaks, kuidas nad on otsustanud turul tegutseda või kavatsevad tegutseda […]. Vastutuse tekkimiseks piisab järelikult pelgast osalemisest konkurentsivastase sisuga koosolekutel. Asjaolu, et SLM ei pidanud kartellikokkulepetest kinni, omab vähe tähtsust. Nimelt on sohitegemine omane igasugusele keelatud kokkuleppele […]. Lisaks tunnistab SLM ise, et tema koosolekutel osalemise eesmärk oli klientuuri suurendamine või vähemalt selle säilitamine."

131 Vastuseks SLM-i märkustele club Europe'i kohta märkis komisjon järgmist:

„(864)
SLM vaidleb ka vastu sellele, et ta osales Itaalia tootjate kaasamises club Europe'isse 11. septembrist 2000 kuni 19. septembrini 2002. Sellega seoses kinnitab SLM, et ta osales club Europe'i 51 koosolekust ainult üheksal, väga hilises staadiumis ning ainult seetõttu, et muud Itaalia tootjad talle peale käisid. SLM kinnitab veel, et tal ei olnud mingit huvi osaleda club Europe'is, kuna tal ei olnud enamiku asjaomaste riikide jaoks nõutavaid sertifikaate. Viimaseks väidab SLM, et tema osalemine club Europe'i koosolekutel tulenes ettevaatamatusest.

(865)
Komisjon tõdeb, et SLM osales regulaarselt üheksal club Europe'i koosolekul ainult kaheaastasel ajavahemikul (11. septembrist 2000 kuni 19. septembrini 2002) […]. Tuleb märkida, et SLM-i kohalolek oli lisaks oodatud kahel täiendaval koosolekul (23. juulil 2001 ja 25. juulil 2001). Seega on tõendatud, et SLM on club Europe'i regulaarne osaleja alates selle laienemise faasist. Neil asjaoludel ei oma mingit tähtsust põhjused või huvi, miks SLM liitus kartellikoosolekutega, või asjaolu, et tal ei olnud sertifikaate teatavate riikide või lausa enamuse riikide jaoks. Isegi kui SLM-il ei oleks sertifikaati kõikide kartelliga hõlmatud riikide jaoks, võis tema osalemine koosolekutel tegelikkuses mõjutada tema tegevust ja eelkõige tema otsuseid, kas sertifikaati taotleda […]. Igal juhul hõlmas club Europe Itaaliat ja mitut muud riiki, kus SLM müüs, mistõttu oli SLM-il arutelude vastu kindlasti huvi. Komisjon kordab lõpetuseks, et eeldatav ettevaatamatus ei võimalda ettevõtjal vabaneda vastutusest keelatud kokkuleppes osalemise eest. Komisjon järeldab seega, et SLM-i tuleb pidada vastutavaks osalemise eest club Europe'is 11. septembrist 2000 kuni 19. septembrini 2002.

(866)
Igal juhul on tõendatud ka see, et alates 10. veebruarist 1997 osales SLM club Italias […]. SLM-i peetakse seetõttu vastutavaks osalemise eest keelatud kokkuleppes 10. veebruarist 1997 kuni 19. septembrini 2002."

Ori Martini olukord

132 Olles vaidlustatud otsuse põhjenduses 866 märkinud, et SLM-i peetakse vastutavaks osalemise eest keelatud kokkuleppes 10. veebruarist 1997 kuni 19. septembrini 2002, kirjeldas komisjon Ori Martini olukorda järgmiselt:

„(867) Alates 1. jaanuarist 1999 on SLM Ori Martin SA (kes 31. oktoobril 2001 võõrandas 2% Ori Martin Lux SA-le) 100% kontrolli all.

(868) Ori Martini (peaaegu) 100% osaluse alusel SLM-i aktsiakapitalis 1. jaanuarist 1999 kuni 19. septembrini 2002 leidis komisjon, et Ori Martin avaldas SLM-ile otsustavat mõju.

(869) Oma vastuses vastuväiteteatisele ei vaidle Ori Martin vastu komisjoni hinnatud asjaoludele, vaid jääb oma seisukoha juurde, et teda ei saa pidada SLM-iga solidaarselt vastutavaks. Täpsemalt kinnitab ta, et komisjon ei tõendanud piisavalt, et ta avaldas SLM-ile otsustavat mõju. Ta väidab, et selline eeldus on vastuolus isikliku vastutuse põhimõttega ning kinnitab, et komisjon ei ole tõendanud Ori Martini otsest või kaudset seotust rikkumisega.

(870) Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb […], et komisjon võib eeldada, et emaettevõtjad avaldavad otsustavat mõju oma 100% tütarettevõtjale. Kui niisugune eeldus on kohaldatav, peab emaettevõtja selle eelduse ümber lükkama, esitades tõendeid, mis näitavad, et tema tütarettevõtja otsustas oma tegevuse üle turul sõltumatult. See, et emaettevõtja ei ole suuteline piisavaid tõendeid esitama, kinnitab eeldust ja annab piisava aluse vastutuse omistamiseks.

(871) Asjasse ei puutu väide, et emaettevõtja ei ole konkurentsivastase tegevusega otseselt seotud ning et ta ei olnud sellest teadlik. Vastupidi sellele kinnitusele tuleneb vastutuse omistamine emaettevõtjale tütarettevõtja toimepandud rikkumise eest asjaolust, et kaks üksust moodustavad ühenduse konkurentsieeskirjade kohaldamise eesmärgil lihtsalt ettevõtja, mitte aga tõendist selle kohta, et emaettevõtja osales rikkumises või oli sellest teadlik.

(872) Lõpuks, seoses isikliku vastutuse põhimõttega tõdeb komisjon, et [ELTL] artikkel 101 on suunatud „ettevõtjatele", mis võivad koosneda mitmest juriidilisest üksusest. Selles kontekstis ei ole isikuliku vastutuse põhimõtet rikutud, kui eraldiseisvaid juriidilisi üksusi peetakse vastutavaks asjaolude alusel, mis on seotud nende enda rolli ja tegevusega selles ettevõtjas. Emaettevõtjate vastutus tuvastatakse tegeliku kontrolli teostamise alusel nende tütarettevõtjate äripoliitika üle, kes on asjaoludega sisuliselt seotud (vt jagu 13).

(873) Ori Martin kinnitab veel, et ta ei avaldanud otsustavat mõju SLM-ile, kes tegutses pingestusterasesektoris alati sõltumatult. Seda tõendab asjaolu, et tal ei olnud mingit aruandekohustust Ori Martini ees, kes pealegi oli finantsvaldusühing ega otsustanud seega tema kaubanduspoliitika üle.

(874) Komisjon märgib, et pelk asjaolu, et ettevõtja on finantsvaldusühing, ei välista, et ta avaldab oma tütarettevõtjatele otsustavat mõju. Ori Martinil oli tütarettevõtja SLM-i suhtes huvi ja roll ka aktsionärina, et kaitsta oma finantsosalust. Lõpuks, kuigi Ori Martin kinnitab, et ta ei tegutsenud kartelliga hõlmatud sektoris, tõdeb komisjon, et tema tütarettevõtja Ori Martin SpA tegutses terasesektoris endas ja et SLM-i müügitegevus oli seega seotud kontserni tegevusega. Neid asjaolusid arvestades ei saa Ori Martinit kvalifitseerida puhtalt valdusühinguks ning igal juhul ei saa ta vastutusest vabaneda.

(875) Järelikult on SLM ja Ori Martin käesoleva otsuse adressaadid. SLM-i peetakse vastutavaks ajavahemiku 10. veebruarist 1997 kuni 19. septembrini 2002 osas. Ori Martini peetakse solidaarselt vastutavaks SLM-i rikkumise eest ajavahemiku 1. jaanuarist 1999 kuni 19. septembrini 2002 osas."

SLM-ile ja Ori Martinile määratud trahvi arvutamine

133 Komisjon arvutas SLM-ile ja Ori Martinile määratud trahvi vastavalt 2006. aasta suunistes sisalduvale meetodile (vaidlustatud otsus, põhjendused 920–926).

134 Komisjon kasutas järgmisi arvutustegureid:

— kasutatavaks müügiväärtuseks määrati 15,86 miljonit eurot (esimene muutmisotsus, põhjendus 5);

— trahvi põhisumma arvutamisel arvesse võetud SLM-i müügiväärtuse osakaal on 19% (vaidlustatud otsus, põhjendus 953);

— keelatud kokkuleppes osalemise kestuse alusel, mis SLM-i puhul oli 5 aastat ja 7 kuud ning Ori Martini puhul 3 aastat ja 8 kuud, on SLM-i kordaja 5,58 ja Ori Martini kordaja 3,66 (esimene muutmisotsus, põhjendus 7);

— lisasumma kindlaksmääramiseks kasutas komisjon koefitsienti 19% (vaidlustatud otsus, põhjendus 962);

— põhisummaks kehtestati 19,8 miljonit eurot (esimene muutmisotsus, põhjendus 9);

— ühtegi raskendavat või kergendavat asjaolu ei võetud arvesse;

— enne käibe 10% ülempiiri kohaldamist kehtestatud trahvisumma oli 19,8 miljonit eurot (esimene muutmisotsus, põhjendus 10);

— SLM taotlus vähendada tema trahvi leebema kohtlemise taotluse alusel jäeti rahuldamata (vaidlustatud otsus, põhjendused 1126–1129);

— pärast 10% ülempiiri arvessevõtmist vähendati kehtestatud trahvi 15,956 miljonile eurole, tagamaks, et trahv, mille eest SLM ainsana vastutab, peaks kinni äriühingu käibe 10% ülempiirist (teine muutmisotsus, põhjendused 17 ja 19);

— SLM-i esitatud taotlus vähendada trahvi, et võtta arvesse tema maksevõimet, jäeti rahuldamata vaidlustatud otsuses algselt määratud summa alusel (vaidlustatud otsus, põhjendused 1169–1172);

— SLM-ile ajavahemikus 1. jaanuarist 1999 kuni 19. septembrini 2002 osalemise eest keelatud kokkuleppes määratud trahvi lõppsumma on 15,956 miljonit eurot ning Ori Martin vastutab selle eest solidaarselt 14 miljoni euro ulatuses (vaidlustatud otsus, artiklid 1 ja 2, ning teine muutmisotsus, põhjendus 21 ja artikli 1 punkt 2), SLM vastutab üksi 1,956 miljoni euro ulatuses osalemise eest keelatud kokkuleppes ajavahemikus 10. veebruarist 1997 kuni 31. detsembrini 1998 (vaidlustatud otsus, artiklid 1 ja 2, ning teine muutmisotsus, artikli 1 punkt 2).

b) b) Põhimõtete meeldetuletus

135 Põhiõiguste harta artikli 49 lõikest 3 nähtub, et karistuste raskus ei tohi olla kuriteo suhtes ebaproportsionaalne.

136 ELTL artikli 101 lõikes 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõikes 1 tunnistatakse sõnaselgelt siseturuga kokkusobimatuks kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus, millega kas otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused, piiratakse või kontrollitakse tootmist või turge. Kohtupraktikas loetakse seda liiki rikkumisi eriti rasketeks rikkumisteks – eriti kui on tegu horisontaalsete kartellidega, kuna nende puhul sekkutakse otse asjaomase turu konkurentsi peamistesse parameetritesse (kohtuotsus, 11.3.1999, Thyssen Stahl *vs.* komisjon, T-141/94, EKL, EU:T:1999:48, punkt 675).

137 Määruse nr 1/2003 artikli 23 lõige 2 sätestab, et komisjon võib määrata trahvi niisuguses rikkumises osalenud ettevõtjatele tingimusel, et iga rikkumises osalenud ettevõtja trahv ei ületa 10% eelmise majandusaasta kogukäibest. Selle määruse artikli 23 lõikes 3 sätestatakse ka, et trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust.

138 Selles osas nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et trahvisummade kindlaksmääramisel tuleb arvesse võtta kõiki asjaolusid, mis võivad rikkumiste raskusastme hindamisel arvesse tulla, näiteks iga osalise rikkumises etendatud roll ja oht, mida seda tüüpi rikkumised liidu eesmärkidele kujutavad. Kui rikkumise panevad toime mitu ettevõtjat, tuleb uurida iga ettevõtja osalemise suhtelist raskust (vt kohtuotsus, 8.7.1999, Hercules Chemicals *vs.* komisjon, C-51/92 P, EKL, EU:C:1999:357, punkt 110 ja seal viidatud kohtupraktika).

139 Samuti tuleb rikkumise raskuse hindamisel ja vajaduse korral trahvi kindlaksmääramisel arvesse võtta asjaolu, et ettevõtja ei võtnud osa kõigist keelatud kokkuleppe moodustavatest tegudest või et tal oli väike roll nendes tegudes, milles ta osales (kohtuotsused, 8.7.1999, komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EKL, EU:C:1999:356, punkt 90, ja 7.1.2004, Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EKL, EU:C:2004:6, punkt 86).

140 Kui tegemist on nimelt ühe rikkumisega mitmeosalise rikkumise mõttes, mis hõlmab kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse kogumit eraldiseisvatel turgudel, kus rikkujad alati ei tegutse või nad võivad ainult osaliselt teadlikud olla tervikplaanist, tuleb määrata individuaalsed karistused, mis sõltuvad asjaomaste ettevõtjate käitumisest ja nendele iseloomulikest joontest (vt analoogia alusel kohtuotsus, 7.6.2007, Britannia Alloys & Chemicals *vs.* komisjon, C-76/06 P, EKL, EU:C:2007:326, punkt 44).

141 Selles kontekstis nõuab proportsionaalsuse põhimõte, et trahv määrataks proportsionaalselt teguritega, mida tuleb arvesse võtta nii rikkumise kui sellise objektiivse raskuse hindamisel kui ka karistatud ettevõtja rikkumises osalemise suhtelise raskuse hindamisel (vt selle kohta, võttes arvesse vahetegemist, mida sellest ajast tehakse rikkumise objektiivsel raskusel 2006. aasta suuniste punktide 22 ja 23 tähenduses ning karistatud ettevõtja rikkumises osalemise suhtelisel raskusel, mida hinnatakse selle ettevõtja iseloomulike joonte alusel suuniste punkti 27 jj tähenduses, kohtuotsus, 27.9.2006, Jungbunzlauer *vs.* komisjon, T-43/02, EKL, EU:T:2006:270, punktid 226–228 ja seal viidatud kohtupraktika).

142 Seega peab komisjon keelatud kokkuleppeid puudutava konkurentsiõiguse rikkumise eest määratud karistuste valdkonnas tagama, et rikkumise alusel määratakse individuaalsed karistused, võttes arvesse iga rikkuja konkreetset olukorda (vt selle kohta kohtuotsused, 15.9.2011, Lucite International ja Lucite International UK *vs.* komisjon, T-216/06, EU:T:2011:475, punktid 87 ja 88; ning 14.5.2014, Donau Chemie *vs.* komisjon, T-406/09, EKL, EU:T:2014:254, punkt 92). Rikkujal, keda ei loetud vastutavaks selle kartellikokkuleppe teatavate osade eest, ei saa olla olnud rolli nende osade rakendamisel. Kuna tema suhtes tuvastatud rikkumisel on piiratud ulatus, on konkurentsiõiguse rikkumine tingimata vähem tõsine kui see, mis omistati rikkumise kõigis osades osalenud rikkujatele.

143 Praktikas võib rikkumise alusel individuaalse karistuse määramine aset leida trahvisumma kindlaksmääramise eri staadiumides, nagu toimus vaidlustatud otsuses.

144 Esiteks võib komisjon ettevõtja rikkumises osalemise eripära arvesse võtta ühe rikkumise objektiivse raskuse hindamise staadiumis. Käesolevas asjas võttis ta selles staadiumis arvesse esiteks ühes rikkumises osalemise sisulist piiratust (Fundia juhtum, kes ei osalenud Addteki puudutavas kooskõlastamises) või geograafilist piiratust (Socitreli, Fapricela ja Proderaci juhtum, kes osalesid vaid club Españas, mis puudutas ainult Hispaaniat ja Portugali) ning teiseks seda, et selle üleeuroopalisest tasandist saadi teada hilises staadiumis (eespool nimetatud ettevõtjate puhul 2001. aasta mais).

145 Teiseks võib komisjon ettevõtja rikkumises osalemise eripära arvesse võtta 2006. aasta suuniste punktis 29 nimetatud kergendavate asjaolude hindamise staadiumis üldhinnangu põhjal, milles on arvestatud kõikide oluliste asjaoludega (vt 2006. aasta suuniste punkt 27). Kuigi ükski ettevõtja ei tõendanud, et rikkumine pandi toime hooletusest, möönis komisjon, et Proderaci ja Trame (Emme) roll oli oluliselt piiratum teiste keelatud kokkuleppes osalenud ettevõtjate omast ning et nende trahvi tuli vähendada (antud juhul 5%).

146 Kolmandaks võib komisjon ettevõtja rikkumises osalemise eripära arvesse võtta rikkumise objektiivse raskuse või asjaomase ettevõtja esitatud kergendavate asjaolude hindamise staadiumist hilisemas staadiumis. 2006. aasta suuniste punktis 36 on märgitud, et teatavatel juhtudel võib komisjon määrata sümboolse trahvi, ning vastavalt suuniste punktile 37 võib ta samuti muu hulgas konkreetse juhtumi eripäradest tingituna nimetatud trahvide arvutamise üldmeetodist loobuda.

147 Käesolevas asjas ei võtnud komisjon trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse hagejate viidatud erilist olukorda rikkumise kui sellise raskuse hindamise algses staadiumis ega kergendavate asjaolude üle arutamise hilisemas staadiumis või mis tahes muus staadiumis.

148 Järelikult, kuna ei esine vähimatki kergendavat asjaolu või erilist asjaolu, siis kohaldas komisjon hagejate suhtes sama valemit, mida ta kasutas nende ettevõtjate karistamiseks, kes osalesid kogu keelatud kokkuleppe moodustavates osades, mitte ainult teatavates osades. See valem on järgmine:

19% asjaomase ettevõtja pingestusterase müügiväärtusest EMP-s (rikkumise kui sellise raskuse põhjal), mida on korrutatud rikkumises osalemise aastate ja kuude hulgaga (SLM-i rikkumises individuaalse osalemise kestus või ajavahemik, mil eeldatakse, et Ori Martin avaldas SLM-ile otsustavat mõju), millele on (lisasummana) lisatud 19% asjaomase ettevõtja pingestusterase müügiväärtusest EMP-s.

149 Hagejate juhtumil vähendati selle valemi tulemit ehk 19,8 miljoni euro suurust trahvi 15,956 miljonile eurole, et tagada, et trahv, mille eest SLM üksi vastutab, peaks kinni äriühingu käibe 10% piirist.

150 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb analüüsida SLM-i ja Ori Martini argumente, mille kohaselt ei võtnud komisjon trahvisumma kindlaksmääramisel nõuetekohaselt arvesse SLM-i rikkumises osalemise iseärasusi.

2. *Üldine põhjenduste puudumine ja üldine erapoolikuse argument*

151 Kõigepealt märgib SLM, et ta ei mõista, kuidas komisjon trahvisumma kindlaks määras, ega seda, kuidas ta selle tema ja Ori Martini vahel ära jagas. Põhjendamiskohustuse niisugune rikkumine peab kaasa tooma vaidlustatud otsuse tühistamise ja selle muutmise.

152 Siiski ilmneb, et teave, mille komisjon esitas vaidlustatud otsuses ja mis on kokku võetud eespool punktides 133 ja 134, võimaldab SLM-il mõista trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võetud eri tegureid. Samuti nähtub vaidlustatud otsusest, et komisjon esitas selles põhjused, mis võimaldavad tal leida, et SLM ja Ori Martin on solidaarselt vastutavad trahvi selle osa maksmise eest, millega määratakse karistus SLM-i osalemise eest rikkumises ajavahemikus 1. jaanuarist 1999 kuni 19. septembrini 2002 (vaidlustatud otsus, põhjendused 867–875, ja punkt 132 eespool).

153 Veel heidab SLM komisjonile ette seda, et viimane otsustab alati tema kahjuks, kui tema valduses olevad asjaolud ei sobi kokku tema süüdistava teesiga.

154 Sellega seoses, arvestades kaudseid tõendeid, mis on esitatud vaidlustatud otsuses ja eelkõige selle lisades 2 ja 3, milles on esitatud club Zurichi/club Europe'i ja club Italia kohta komisjoni kogutud eri tõendite sisu, ei ole komisjoni erapoolikule ja ebaõiglasele käitumisele viitamiseks piisav pelk asjaolu, et ta eelistas ühte selgitust teisele, mille pakkus välja SLM. Erapoolikust ei saa järeldada pelgast asjaolust, et haldusmenetluse tulemus oli SLM-ile ebasoodne.

155 Väited, mille SLM esitas üldise põhjenduste puudumise ja üldise erapoolikuse argumendi kohta, tuleb seega põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

3. *Trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võetud tegurid (müügiväärtus, raskus, kestus, lisasumma)*

156 Trahvi põhisumma kindlaksmääramisel arvesse võetud teguritega seoses tuleb analüüsida järgmisi argumente: SLM-i argument, mis esitati tema neljanda väite raames rikkumisega seotud müügiväärtuse kohta; SLM-i viies väide ning Ori Martini esimene ja teine argument rikkumise raskuse hindamise ja lisasumma kindlaksmääramise kohta; SLM-i kuues väide, mis puudutab proportsionaalsuse põhimõtte ja võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumise ettekäändel samuti rikkumise raskuse hindamist ning SLM-i seitsmes väide rikkumise kestuse hindamise kohta.

a) Rikkumisega seotud müügiväärtus

Poolte argumendid

157 SLM märgib, et vaidlustatud otsuse põhjendusest 865 nähtub, et ta osales club Europe'is alles alates septembrist 2000. Trahvisumma kindlaksmääramisel ei oleks seega tulnud arvesse võtta varasemal ajal väljaspool Itaaliat toimunud müüki. Vaidlustatud otsust tuleb muuta, et võtta väljaspool Itaaliat toimunud müügi väärtust arvesse vaid ajavahemiku osas, mil SLM osales club Europe'is.

158 Komisjon väidab, et vähemalt alates 1995. aastast kuni septembrini 2002 osales SLM paralleelselt üleeuroopaliste kokkulepetega konkurentsivastastel koosolekutel, mis puudutasid nii Itaaliat kui ka Itaalia eksporti ülejäänud Euroopasse. Seega on objektiivselt põhjendatud määrata põhisumma kindlaks SLM-i Euroopa müügiväärtuse alusel.

Üldkohtu hinnang

159 2006. aasta suuniste punktist 13 nähtub, et „trahvi põhisumma kindlaksmääramisel võetakse aluseks [ettevõtja müüdud] nende kaupade või teenuste väärtus, millega on rikkumine otseselt või kaudselt EMP asjaomasel territooriumil seotud". Samas punktis täpsustas komisjon, et „üldiselt vaatleb [ta] ettevõtja müüki viimasel rikkumises osalemise täisaastal". Nimelt, nagu nähtub 2006. aasta suuniste punktist 37, „[k]uigi käesolevates suunistes kirjeldatakse trahvide määramise üldmeetodit, võib konkreetse juhtumi eripäradest […] tingituna olla õigustatud nimetatud meetodist […] loobumine". [Tsitaati on parandatud Euroopa Kohtus, kuna suuniste eestikeelne tõlge on ebatäpne.]

160 Käesolevas asjas tuleb esiteks märkida, et selleks, et müügiväärtuse kindlaksmääramiseks määratleda asjaomane geograafiline ala, võttis komisjon peamiselt arvesse club Zurichiga ja seejärel club Europe'iga hõlmatud geograafilist ala.

161 Näiteks vaidlustatud otsuse põhjenduses 932 märkis komisjon, et „[a]astatel 1984–1995 (club Zurichi periood) hõlmas [see ala] Saksamaad, Prantsusmaad, Itaaliat, Madalmaasid, Belgiat, Luksemburgi, Hispaaniat ja Austriat", et „[a]lates aastast 1992 (club España kokkulepete kohaldamise ajal) hõlmas see ka Portugali" ning et „[a]astatel 1996–2002 (club Zurichi kriisiperiood, mil valmistati ette club Europe'i kvoodikokkulepet, club Europe'i periood ja laienemisperiood) kattis geograafiline ala samu riike nagu club Zurich'i ajal, sh Portugal, ning ka Taanit, Rootsit, Soomet ja Norrat".

162 Selleks et võtta arvesse asjaomase geograafilise ala muutust aja jooksul, täpsustas komisjon siiski, et ta jättis kasutatava müügiväärtuse hulgast välja enne 15. detsembrit 1992 Portugalis toimunud müügi ning enne 9. jaanuari 1996 Taanis, Soomes, Rootsis ja Norras toimunud müügi. Selleks et võtta arvesse liiduga ühinemist ja EMP lepingu jõustumist, täpsustas komisjon ka, et ta ei võta arvesse Hispaanias enne 1. jaanuari 1986 ning Austrias, Soomes, Rootsis ja Norras enne 1. jaanuari 1994 teostatud müüki. Seoses Fundiaga, kelle osalemine keelatud kokkuleppes piirdus Addtekit puudutava koordineerimisega, teatas komisjon veel, et ta võtab arvesse üksnes Fundia müüki sellele kliendile (vaidlustatud otsus, põhjendused 932, 933 ja 935).

163 Vaidlustatud otsuses võttis komisjon niisiis arvesse teatavaid asjaolusid, mis olid seotud keelatud kokkuleppe arenguga ajas, kohaldatavate eeskirjade kohaldamisala muutumisega või ettevõtja rikkumises osalemise viisiga, et eristada kasutatava müügiväärtuse kindlakstegemisel kahte või enamat olukorda. See on eriti vajalik ühe rikkumise korral, mis on tegelikkuses mitmeosaline, nagu see, mille eest määrati karistus vaidlustatud otsuses ja mis seisneb „kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses pingestusterasesektoris siseturul ning alates 1. jaanuarist 1994 EMP-s" ajavahemikus 1. jaanuarist 1984 kuni 19. septembrini 2002.

164 Teiseks nähtub toimikust, et müügiväärtus, mida komisjon kasutab trahvisumma kindlaksmääramisel lähtepunktina ehk 15,863 miljonit eurot, vastab SLM-i 2001. aasta pingestusterase müügiväärtusele eri riikides, mille kohta küsiti temalt teavet (st Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Belgia, Madalmaad, Luksemburg, Hispaania, Portugal, Taani, Austria, Rootsi, Soome ja Norra).

165 Geograafilises plaanis teostas SLM peaaegu kogu müügi Itaalias (ligikaudu 96,5% kogumüügist), ülejäänu müüs ta Austrias, Saksamaal ja Prantsusmaal (ligikaudu 3,5% kogumüügist).

166 Samuti nähtub toimikust, et SLM sai pingestusterase mujal Euroopas peale Itaalia turustamiseks vajalikud tehnilised tunnustused alles 2000. aasta augustis Saksamaal ja Prantsusmaal, 2001. aasta juulis Austrias ja 2002. aasta jaanuaris Madalmaades. SLM sai alles pärast rikkumise lõppu ehk 2006. aasta juulis Hispaanias ja 2007. aasta aprillis Belgias nende riikide jaoks vajalikud tehnilised tunnustused.

167 Oma 9. septembri 2009. aasta vastuses komisjoni teabenõudele täpsustas SLM veel, et Austria müük enne tema toodetele loa saamist juulis 2001 oli suunatud „Austria müügiga tegelevatele klientidele, kes müüsid need tooted edasi muudes riikides kui Austria”. Komisjonile edastatud teabest nähtub tõepoolest, et SLM tegi mõned müügitehingud Austrias aastatel 1999 ja 2000.

168 Kolmandaks, nagu väidab SLM, tuleb märkida, et käesolevas asjas asus komisjon seisukohale, et kuigi SLM osales club Italias 10. veebruarist 1997 kuni 19. septembrini 2002 ning et alates 29. novembrist 1999 ta teadis või oleks pidanud teadma, et osaledes club Italias osales ta üldisemas süsteemis, tuvastati tema osalemine club Europe’is alles alates 11. septembrist 2000 (vaidlustatud otsus, põhjendused 650, 865 ja 866).

169 SLM-i rikkumises osalemise üksikasjade arvesse võtmiseks tuleb eristada kahte ajavahemikku: esimene ajavahemik 10. veebruarist 1997 kuni 10. septembrini 2000, mis vastab SLM-i osalemisele üksnes club Italias, ning teine ajavahemik 11. septembrist 2000 kuni 19. septembrini 2002, mil SLM osales nii club Italias kui ka club Europe’is.

170 Arvestades SLM-i club Italias ja club Europe’is osalemisega seotud geograafilist ala, on teise ajavahemiku puhul objektiivselt põhjendatud määrata trahvisumma kindlaks SLM-i Euroopa müügiväärtuse alusel. Nii ilmneb, et sel ajavahemikul müüs SLM tegelikult Itaalias, kuid ka Austrias, Saksamaal ja Prantsusmaal.

171 Esimese ajavahemiku osas tuleb siiski kontrollida, kas SLM-i club Italias osalemisega seotud geograafiline ala võimaldab asuda seisukohale, et on objektiivselt põhjendatud määrata trahvisumma kindlaks SLM-i Euroopa müügiväärtuse alusel.

172 See küsimus ei puuduta Itaalia müüki, mis moodustab 96,5% trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võetud SLM-i müügiväärtusest, kuna see müük oli selgelt club Italia ese esimesel ajavahemikul.

173 Mis puudutab Austriat, mis moodustab ligikaudu 2% trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võetud SLM-i müügiväärtusest, siis tuleb märkida, et ükski käesolevas asjas esitatud tõend ei võimalda kinnitada, et see riik oli 10. veebruarist 1997 kuni 10. septembrini 2000 club Italias SLM-i kohalolekul toimunud arutelude ese. Kohtuistungil palus Üldkohus komisjonil välja tuua tõendid, mis võimaldavad kinnitada, et SLM-i rikkumises osalemise korral mainiti Itaaliast Austriasse eksportimise kvoote või tundlikku äriteavet pingestusterase müügi kohta Austrias SLM-i esindajate kohalolekul, ning komisjon vastas, et ta ei olnud suuteline selliseid tõendeid esitama.

174 Selleks et määrata kindlaks trahvisumma SLM-i toimepandud rikkumise raskuse ja kestuse alusel, ei saa kõnealuses kontekstis kogu tema keelatud kokkuleppes osalemise ajal arvesse võtta müügiväärtust, mis saadi mõnes niisuguses riigis, mis ei olnud club Italias tema kohalviibimisel toimunud arutelude ese. SLM-i Austria müügiväärtust saab seega arvesse võtta ainult kestuse osas, mis vastab ajavahemikule, mil SLM osales club Europe'is.

175 Mis puudutab Saksamaad ja Prantsusmaad, mis moodustavad ligikaudu 1,5% trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võetud SLM-i müügiväärtusest, siis märgib komisjon õigesti, et club Italia puudutas peale koduturu ka välisturgu, kuna mitmel korral toimusid SLM-i esindaja kohalolekul või tema puudumisel arutelud, et määrata kindlaks Itaaliast lähtuva ekspordi kvoodid või vahetada tundlikku äriteavet olukorra kohta Saksamaal või Prantsusmaal või muudes riikides.

176 Näiteks ajavahemiku 10. veebruarist 1997 kuni 10. septembrini 2000 osas ilmneb vastavalt vaidlustatud otsuse lisas 3 club Italia koosolekute kohta esitatule, et 15. aprillil 1997 oli SLM-i esindaja kohalolekul toimunud arutelude ese muu hulgas „toormaterjali hindade ja müügihindade kindlaksmääramine Prantsusmaal, Hispaanias ja Saksamaal (Saksamaal septembrist 1997 kuni jaanuarini 1998)". Lisaks, sel korral SLM-i esindaja puudumisel vahetasid 22. oktoobri 1997. aasta koosolekul osalejad „teavet hindade kohta Saksamaal, Belgias ja Madalmaades" ning 29. novembri 1999. aasta koosolekul osalejad „arutasid oma vajadusi, Hispaania turgu [ja] Hispaanias ja Portugalis kohaldatavaid hindu". Lisaks, 21. veebruari 2000. aasta koosolekul, millel viibis SLM-i esindaja, arutati „hindade „+ 40%" tõusu Saksamaal".

177 Kuigi ajavahemikus 10. veebruarist 1997 kuni 10. septembrini 2000 arutati episoodiliselt olukorda Saksamaal ja Prantsusmaal, ilmneb siiski veel, et SLM sai nendes riikides müüa alles alates augustist 2000 ning et arvestades andmeid, mille SLM selle kohta komisjonile edastas oma 9. septembri 2009. aasta vastuses teabenõudele, toimus see müük Saksamaal üksnes aastal 2000 ja Prantsusmaal aastal 2001.

178 Selleks et seda konteksti arvestades määrata kindlaks trahvisumma SLM-i toimepandud rikkumise raskuse ja kestuse alusel, ei saa arvesse võtta kogu tema keelatud kokkuleppes osalemise osas nendes riikides, kus SLM algselt ei tegutsenud muu hulgas põhjusel, et tal ei olnud luba oma tooteid seal turustada, saadud müügiväärtust. SLM-i Saksamaa ja Prantsusmaa müügiväärtust saab seega arvesse võtta alles alates selle müügi alguskuupäevast, st 2000. aastal Saksamaal ja igal juhul Prantsusmaal 2001. aastal.

179 Kokkuvõtvalt, arvestades, et kõnealune rikkumine on mitmeosaline, hõlmates mitut eri osa, sh club Italia ja club Europe, ning selleks et võtta arvesse SLM-i osalemise eriomast viisi talle etteheidetavas rikkumises, ei ole objektiivselt põhjendatud võtta trahvisumma kindlaksmääramise lähtepunktina SLM-i toimepandud rikkumise raskuse ja kestuse alusel arvesse SLM-i kogu Euroopa müüki.

180 Eeltoodud tagajärgi trahvisumma kindlaksmääramisele hinnatakse hiljem Üldkohtu täieliku pädevuse teostamise raames.

b) b) Olenevalt rikkumise raskusastmest kindlaksmääratud osakaal müügiväärtusest

Poolte argumendid

181 SLM ja Ori Martin väidavad, et komisjoni otsust määrata rikkumise raskuse hindamisel arvesse võetav müügiväärtuse osakaal 19%-le ei ole piisavalt põhjendatud ning see rikub proportsionaalsuse põhimõtet, võrdse kohtlemise põhimõtet ning karistuste individuaalsuse põhimõtet. Esiteks oleks tulnud selle taseme puhul arvesse võtta SLM-i mitteseotust keelatud kokkuleppe Euroopa ulatuses vähemalt septembrini 2000. SLM ei osalenud club Zürichis ega club Españas ega lõunakokkuleppes ega põhjakokkuleppes Skandinaavia turul ega Addteki hankemenetlustes. Ta ei ole ka üks club

Europe'i alalistest liikmetest ning tal ei ole keelatud kokkuleppes kunagi olnud koordineerimisülesannet. 19% tase kehtestati vaid ettevõtjatele, kes olid keelatud kokkuleppes algatajad ja kes olid selle elluviimisega tihedalt seotud. Teiseks oleks komisjon pidanud rikkumise raskuse hindamisel arvesse võtma ka rikkumise tegelikku mõju. Kolmandaks, lisaks sellele, et rikkumise eest karistamiseks määratud trahvisummad olid palju suuremad keelatud kokkulepete eest karistamiseks minevikus määratud trahvidest ja et see summa oli suurem 2001. aasta sektori käibest, karistati SLM-i kolm ja pool korda rohkem kui Redaellit, kes osales keelatud kokkuleppes Euroopa ja Itaalia tasandil alates 1984. aastast; kuus korda rohkem kui Emmet, kelle keelatud kokkuleppes osalemise sisu ja kestus olid sarnased SLM-i omadega; seitse korda rohkem kui CB-d ning neli korda rohkem kui ITC-d, kes olid rohkem seotud kui SLM. Üldkohus peab seega oluliselt vähendama trahvisummat, et võtta arvesse SLM-i tegelikku rolli rikkumises ning seda, et tema osalemine keelatud kokkuleppes ei avaldanud turule tegelikku mõju, ning et oleks võimalik tagada SLM-i ja muude karistatud ettevõtjate ühtemoodi kohtlemine.

182 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

Üldkohtu hinnang

183 Eespool esitatud eri argumentides kritiseeritakse 2006. aasta suunistes esitatud üldmeetodi alusel rikkumise raskusele komisjoni antud hinnangu tulemust.

184 Selles küsimuses on 2006. aasta suuniste punktides 19–23 sätestatud:

„(19)
Trahvi põhisumma arvutatakse osakaaluna müügiväärtusest. Osakaal saadakse rikkumise raskusastme korrutamisel aastate hulgaga, mil rikkumine aset leidis.

(20) Raskust hinnatakse iga üksikjuhtumi ja iga rikkumise liigi puhul eraldi, võttes arvesse kõiki olulisi asjaolusid.

(21) Üldiselt määratakse osakaal maksimaalselt 30% müügiväärtusest.

(22) Otsustamaks, kas konkreetse juhtumi puhul kasutatav osakaal müügiväärtusest peaks olema astmestiku kõrgemal või madalamal tasemel, võtab komisjon arvesse teatava hulga tegureid, nagu rikkumise laad, kõikide rikkumises osalevate ettevõtjate turuosa kokku, rikkumise geograafiline ulatus ja asjaolu, kas rikkumine ka toime pandi.

(23) Hindade määramise, turu jagamise ja tootmise piiramise horisontaalkokkulepped, mis on üldjuhul salajased, on juba oma olemuselt kõige tõsisemad konkurentsipiirangud. Konkurentsipoliitika seisukohast karistatakse selle eest karmilt. Seepärast on nimetatud rikkumiste puhul kasutatav osakaal üldjuhul astmestiku kõrgemal tasemel."

185 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 953 järeldas komisjon, et vahemikus kuni 30% oli rikkumise raskuse hindamisel kasutatav osakaal 19% SLM-i müügiväärtusest.

186 Vastavalt vaidlustatud otsuses märgitule määrati see osakaal kindlaks 2006. aasta suuniste punktis 22 näidetena esitatud nelja teguri alusel.

187 Esiteks märkis komisjon seoses rikkumise laadiga, et „kõik ettevõtjad, välja arvatud Fundia, olid seotud turu jagamise (kvootide kindlaksmääramine), klientide jagamise ja hindade horisontaalse kindlaksmääramisega" ning et „need kokkulepped kuuluvad kõige rohkem konkurentsi kahjustavate piirangute hulka, põhjustades häireid peamistes konkurentsitingimustes" (vaidlustatud otsus, põhjendus 939).

188 Teiseks, mis puudutab nende ettevõtjate turuosa kokku, kelle rikkumises osalemine tuvastati, siis asus komisjon seisukohale, et see on „hinnanguliselt ligikaudu 80%” (vaidlustatud otsus, põhjendus 946).

189 Kolmandaks toonitas komisjon rikkumise geograafilise ulatuse küsimuses, et see ulatus „aja jooksul muutus”, et „1984–1995 hõlmas see Saksamaad, Prantsusmaad, Itaaliat, Madalmaasid, Belgiat, Luksemburgi, Hispaaniat ja Austriat” ning et alates „1996 kuni 2002 hõlmas rikkumine samu riike ning lisaks Portugali, Taanit, Rootsit, Soomet ja Norrat” (vaidlustatud otsus, põhjendus 947).

190 Neljandaks märkis komisjon seoses rikkumise täideviimisega, et „kuigi kokkulepped ei olnud alati täiesti õnnestunud, neid tegelikkuses täideti (vaidlustatud otsus, põhjendus 950).

191 Hagejate argumente tuleb analüüsida nendest järeldustest lähtuvalt.

192 Esiteks väidavad SLM ja Ori Martin, et müügiväärtuse osakaalu kindlaksmääramisel oleks komisjon pidanud arvesse võtma SLM-i väiksemat vastutust rikkumises võrreldes teiste ettevõtjatega, kes olid sellega palju rohkem või palju kauem seotud. Selliselt toimides väidavad hagejad, et komisjon ei individualiseerinud piisavalt oma põhjenduskäiku, et võtta arvesse SLM-i rikkumises osalemise eripärasid.

193 Ent arvestades 2006. aasta suunistes esitatud üldmeetodit, ilmneb, et komisjon individualiseerib karistuse üldiselt mitte põhisumma kindlaksmääramise algses staadiumis, vaid selle summa kohandamise hilisemas staadiumis või veelgi hilisemas staadiumis, kui see vajalikuks osutub.

194 Tuleb tõdeda, et põhisumma kindlaksmääramise staadiumis ei kohelnud komisjon ettevõtjaid, kes tegutsesid ühe rikkumise eri aspektide eestvedajatena või koordineerijatena, erinevalt nendest ettevõtjatest, kes vaid kaasati sellesse. Samuti ei pidanud komisjon vajalikuks eristada ettevõtjaid, kes esialgu osalesid ainult club Italias, nendest ettevõtjatest, kes osalesid samal ajal club Italias ja club Zurichis või club Europe'is, kuna komisjon oli seisukohal, et „club Italia geograafiline ulatus kattus suurel määral üleeuroopaliste kokkulepete omaga” (vaidlustatud otsus, põhjendus 949).

195 Käesolevas asjas ei ole hagejad iseenesest kahtluse alla seadnud ühtegi neljast komisjoni järeldusest, mis põhjendavad tema otsust määrata rikkumise raskuse hindamisel arvesse võetav osakaal müügiväärtusest 19%-le. Kõik need järeldused on objektiivselt tõendatud toimikumaterjali alusel, millele sellega seoses vaidlustatud otsuses viidati, ning need kehtivad rikkumise kohta üldiselt, mitte konkreetselt SLM-i kohta.

196 Lisaks, rikkumise raskuse hindamiseks arvesse võetava müügiväärtuse osakaalu kindlaksmääramisel ei ole alust väita, et komisjon ei võtnud arvesse SLM-i mitteosalemist club Zurichis või rikkumise muudes aspektides, kuna seda osakaalu kasutati vaid alates hetkest, mil SLM rikkumises osales ning see puudutab vaid rikkumisega seotud SLM-i müügiväärtust (vt selle kohta punktid 159–180 eespool).

197 Esimene argument tuleb seega põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

198 Teiseks, mis puudutab mõju, mis võib olla argumendil, mille kohaselt ei olnud keelatud kokkuleppel oodatud mõju turule, siis tuleb kinnitada, et komisjon märkis käesolevas asjas, et niisuguste kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse esinemise korral, mille eesmärk on piirata konkurentsi, on nende konkreetse turumõju arvessevõtmine üleliigne. Käeolevas asjas märkis komisjon siiski, et sellist mõju võis eeldada, kuna oli tõendatud, et eespool viidatud kokkulepped viidi vähemalt osaliselt ellu (vaidlustatud otsus, põhjendused 676–681).

199 Igal juhul, rikkumise raskuse hindamiseks kasutatava müügiväärtuse osakaalu kindlaksmääramisel ei viidanud komisjon rikkumise turumõjule, vaid ainult asjaolule, et rikkumine pandi toime.

200 Veel tuleb tõdeda, et käesolevas asjas asub komisjoni kasutatud osakaal müügiväärtusest astmestiku madalamal tasemel (15–30%), kuigi 2006. aasta suunistes täpsustas komisjon, olles märkinud, et niisugust liiki keelatud kokkulepe, nagu on vaatluse all käesolevas asjas, on üks tõsisemaid konkurentsipiiranguid ja selle eest tuleb karistada karmilt, et sellisel juhul kasutatakse osakaalu müügiväärtusest, mis asub astmestiku kõrgemal tasemel.

201 Neid asjaolusid arvestades võib asuda seisukohale, et kui komisjon oleks tegelikult tuvastanud tegeliku mõju, oleks ta kasutanud 19% osakaalust suuremat osakaalu.

202 Teine argument tuleb seega tulemusetuna tagasi lükata, arvestades käesolevas asjas komisjoni valitud raskusastet ja selle põhjendamiseks esitatud põhjuseid.

203 Kolmandaks tuleb kohe tagasi lükata argument, mis põhineb rikkumise eest määratud trahvide üldisel ebaproportsionaalsusel, arvestades komisjoni varasemat praktikat või pingestusterasesektori väärtust Euroopas. Selline küsimus, mis puudutab kartellide eest karistamiseks komisjoni kohaldatavat konkurentsipoliitikat, väljub vaidlustatud otsuse kohtuliku kontrolli raamistikust. Käesolevas asjas ei ole vaja võtta seisukohta aja jooksul komisjoni määratud trahvide kogusumma kohta või kaaluda pingestusterasekartelli eest määratud karistuste kogusumma absoluutväärtust.

204 Mis puudutab argumenti, mis põhineb väidetavatel erinevustel SLM-i ja mõne teise vaidlustatud otsuses karistatud ettevõtja vahel, siis tuleb märkida, et kohtulik kontroll puudutab selles staadiumis vaidlustatud otsuses antud komisjoni hinnangut, kui ta määras rikkumise raskuse hindamisel arvesse võetava müügiväärtuse osakaalu 19%-le. Kuid seda hinnangut ei antud lõpptulemuse seisukohast, st lõpuks määratud trahvisumma pärast võimalikku kohandamist, et võtta arvesse teatavad asjaolud, vaid varasemas staadiumis, kus määrati kindlaks trahvi põhisumma kindlaksmääramisel kasutatav osakaal müügiväärtusest. Trahvi lõppsumma sõltub seega igale ettevõtjale omastest teguritest, näiteks leebema kohtlemise teatise alusel tehtud koostöö või kogukäibest 10% lubatud ülempiir. Käesolevas asjas tuleb see argument põhjendamatuna tagasi lükata, kuna puuduvad argumendid, mis võimaldaksid asuda seisukohale, et Redaelli, CB või ITC olukord on sarnane SLM-i olukorraga kõikide tegurite osas, mida komisjon nende ettevõtjate olukorra hindamisel arvesse võttis.

205 Viimaseks, ebapiisava põhjendamise argumendiga seoses tuleb märkida, et otsuses on õiguslikult piisavalt esitatud tegurid, mida võeti arvesse rikkumise raskuse hindamisel kasutatud SLM-i müügiväärtuse osakaalu kindlaksmääramisel (vaidlustatud otsus, põhjendused 936–953).

206 Pealegi ei saa ELTL artiklit 296 tõlgendada nii, et see kohustab komisjoni selgitama oma otsustes põhjusi, millest tulenevalt ei kasutanud ta trahvisumma arvutamisel vaidlustatud otsuses tegelikult kasutatule alternatiivseid lähenemisviise (vt selle kohta kohtuotsus, 19.5.2010, IMI jt *vs.* komisjon, T-18/05, EKL, EU:T:2010:202, punkt 153 ja seal viidatud kohtupraktika).

207 Eeltoodust nähtub, et hagejate argumendid rikkumise raskuse alusel kindlaksmääratud müügiväärtuse osakaalu kohta tuleb tagasi lükata.

c) SLM-i keelatud kokkuleppes osalemise kestus

Poolte argumendid

208 SLM palub vaidlustatud otsus tühistada osas, milles talle pannakse süüks osalemine club Italias alates 1997. aasta veebruarist 1999. aasta lõpu asemel. Täpsemalt ei võtnud komisjon arvesse mitut põhilist asjaolu, millega oleks SLM-i club Italias osalemise alguskuupäeva saanud ümber lükata. Esiteks, 10. veebruari 1997. aasta koosolekul ei viibinud ükski SLM-i esindaja. Teiseks, järgmisel, 4. märtsi 1997. aasta koosolekul märgiti, et SLM ei olnud veel otsustanud club Italiaga liituda, ning Redaelli teatas lisaks, et SLM ei olnud liitunud Itaalia turu jagamise kokkuleppega. Kolmandaks, 1998. aasta

aprillis toimunud koosolekul märgiti, et SLM-il, kes järjekordselt puudus, oli agressiivne poliitika. Neljandaks nähtub Redaelli 20. märtsi 2003. aasta leebema kohtlemise taotlusest, et SLM hakkas koosolekutel osalema alles 1999. aasta lõpus; seda kinnitas Tréfileurope. Viiendaks, kontrolli eest vastutavalt isikult pärinevad ainsad arved, mis leiti seoses SLM-iga, puudutavad alates 2000. aasta märtsist ja mitte varasemal ajal läbi viidud kontrolle.

209 Komisjon ei nõustu nende argumentidega. Ta tuletab meelde selle ühe rikkumise mõistet ja sisu, mis eksisteeris alates club Zurichi loomisest 1984. aastal ja milles SLM osales alates 10. veebruarist 1997, liitudes juba rakendatud plaaniga. 10. veebruari 1997. aasta koosoleku puhul on tegemist SLM-i keelatud kokkuleppes esimese otsese osalemisega, nagu nähtub kvootide jagamisest ja SLM-i esindaja esitatud andmete edastamisest.

Üldkohtu hinnang

210 SLM ei vaidle vastu, et ta osales club Italias alates 1999. aasta lõpust. Ta tunnistas seda veidi aega pärast komisjoni läbiviidud kontrollide toimumist septembris 2002. Üldkohtus ei vaidle SLM vastu ka sellele, et ta osales club Europe'i viimases faasis, st tema kaasamine club Italiasse, mis toimus septembrist 2000 kuni 19. septembrini 2002.

211 Kuid SLM vaidleb vastu sellele, et ta osales club Italias ajavahemikus 10. veebruarist 1997 kuni 1999. aasta lõpuni. Talle ei saa süüks panna osalemist keelatud kokkuleppes sel ajavahemikul.

212 Nagu juba märgitud, tuleneb määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikest 3, et trahvisumma kindlaksmääramiseks tuleb lisaks rikkumise raskusastmele võtta arvesse ka selle kestust.

213 2006. aasta suuniste punktis 24 on komisjon selles suhtes märkinud, et „[v]õtmaks täielikult arvesse iga ettevõtja osalemise kestust rikkumises, korrutatakse müügiväärtuse põhjal määratud summa [...] aastate hulgaga, mil rikkumises osaleti". Samas punktis on komisjon täpsustanud, et „[v]ähem kui kuus kuud kestnud rikkumine loetakse pooleaastaseks rikkumiseks; rohkem kui kuus kuud, kuid vähem kui aasta kestnud rikkumine loetakse aastaseks rikkumiseks".

214 Käesolevas asjas eelistas komisjon siiski, nagu märgitud vaidlustatud otsuse põhjenduses 956, võtta arvesse rikkumises osalemise tegelikku kestust, mis on väljendatud täisaastates ja -kuudes, ümardades täiskuudeks selle asemel, et ümardada perioode suunistes pakutud viisil.

215 Lisaks on komisjon kohtupraktika kohaselt kohustatud tõendama mitte ainult keelatud kokkuleppe olemasolu, vaid ka selle kestust. Täpsemalt, ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumise tõendamisel peab komisjon esitama tõendid tuvastatud rikkumiste kohta ja esitama tõendid, mis näitavad õiguslikult piisavalt, et esinevad rikkumise koosseisu tunnused (vt kohtuotsus, 17. 5.2013, Trelleborg Industrie ja Trelleborg *vs*. komisjon, T-147/09 ja T-148/09, EKL, EU:T:2013:259, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika)

216 Kohtu kahtlust tuleb tõlgendada rikkumise tuvastamise otsuse adressaadiks oleva ettevõtja kasuks. Seega ei saa kohus järeldada, et komisjon on tõendanud rikkumise toimepanemist õiguslikult piisavalt, kui tal on selles küsimuses veel kahtlusi, eriti kui ta menetleb hagi, milles palutakse trahvi määrava otsuse tühistamist või muutmist. Nimelt tuleb viimati kirjeldatud olukorras arvesse võtta süütuse presumptsiooni põhimõtet, mis on üks liidu õiguskorras kaitstavatest põhiõigustest ja on sätestatud põhiõiguste harta artikli 48 lõikes 1. Arvestades asjassepuutuvate rikkumiste laadi ning nende eest määratavate karistuste laadi ja raskust, kohaldatakse süütuse presumptsiooni põhimõtet muu hulgas ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade rikkumiste menetlustes, milles võidakse määrata trahv või karistusmakse. Komisjon on seega kohustatud esitama väidetava rikkumise toimepanemise kindlaks tuvastamiseks täpseid ja üksteist toetavaid tõendeid (vt kohtuotsus Trelleborg Industrie ja Trelleborg *vs*. komisjon, punkt 215 eespool, EU:T:2013:259, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

217 Kõik komisjoni esitatud tõendid ei pea ilmtingimata vastama neile tingimustele rikkumise kõigi tunnuste osas. Piisab, kui kaudsete tõendite kogum, millele institutsioon tugineb, vastab tervikuna hinnatuna sellele nõudele (vt kohtuotsus Trelleborg Industrie ja Trelleborg *vs.* komisjon, punkt 215 eespool, EU:T:2013:259, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

218 Lisaks on tavapärane, et tegevus, mida konkurentsivastased kokkulepped hõlmavad, toimub saladuskatte all, et koosolekud toimuvad salaja ja et kogu seonduv dokumentatsioon on viidud miinimumini. Sellest tuleneb, et isegi kui komisjon avastab ettevõtjatevahelist õigusvastast kontakti otseselt tõendavad dokumendid nagu koosolekute protokollid, on need tavaliselt üksnes osalised ja hajusad, mistõttu on sageli vaja teatud üksikasjad tuletamise teel taastada. Niisiis tuleb enamikul juhtudel konkurentsivastase tegevuse või kokkuleppe olemasolu järeldada teatud hulgast kokkusattumustest ja kaudsetest tõenditest, mis üheskoos käsitletuna võivad muu ühtse selgituse puudumisel moodustada tõendi konkurentsieeskirjade rikkumise kohta (vt kohtuotsus Trelleborg Industrie ja Trelleborg *vs.* komisjon, punkt 215 eespool, EU:T:2013:259, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

219 Lisaks nõuab kohtupraktika, et kui puuduvad tõendid, mis otseselt tõendavad rikkumise kestust, siis esitab komisjon vähemalt tõendid, mis puudutavad ajaliselt piisavalt lähestikku asetleidnud asjaolusid, nii et on võimalik mõistlikult tuvastada, et see rikkumine vältas katkematult nende kahe konkreetse kuupäeva vahel (kohtuotsus Trelleborg Industrie ja Trelleborg *vs.* komisjon, punkt 215 eespool, EU:T:2013:259, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

220 Komisjon leidis käesolevas asjas, et SLM osales rikkumises 10. veebruarist 1997 kuni 19. septembrini 2002 (vaidlustatud otsus, artikkel 1 ja põhjendused 862 ja 899, ning punktid 127–131 eespool).

221 Komisjoni hinnangul osales SLM keelatud kokkuleppes järgmisel viisil:

— SLM osales club Italias 10. veebruarist 1997 kuni 19. septembrini 2002 (vaidlustatud otsus, põhjendus 866, ning punktid 127, 128 ja 130 eespool);

— SLM teadis või oleks pidanud teadma vähemalt alates 29. novembrist 1999, et osaledes club Italias osales ta üldisemas süsteemis, mis hõlmas eri tasandeid ja mille eesmärk oli stabiliseerida pingestusteraseturg üleeuroopalisel tasandil, et vältida hindade langust (vaidlustatud otsus, põhjendused 649 ja 650, ja punkt 129 eespool), kusjuures ta oli teadlik ühe ja vältava rikkumise eri aspektidest, sh 29. novembri 1999. aasta koosolekul arutatud Skandinaavia aspektist;

— SLM-i tuleb pidada vastutavaks osalemise eest club Europe'is 11. septembrist 2000 kuni 19. septembrini 2002 (vaidlustatud otsus, põhjendus 865, ja punkt 131 eespool).

– 10. veebruari 1997. aasta koosolekust varasemad tõendid

222 Enne 10. veebruari 1997. aasta koosolekule viitamist märkis komisjon vaidlustatud otsuses, et tal oli arvukaid näitajaid, mis võimaldasid tal järeldada, et SLM oli club Italia olemasolust teadlik (vaidlustatud otsus, põhjendus 474, ja punkt 128 eespool).

223 Siiski ilmneb, et ükski asjaolu, millele komisjon selles suhtes tugines, ei ole iseenesest või teistega koos veenev.

224 Esimene asjaolu, millele komisjon viitas vaidlustatud otsuse põhjenduses 474, osutab kahte liiki teabele, mis sisaldub dokumendis, milles on esitatud ITC käsikirjalised märkused club Italia 18. detsembri 1995. aasta koosoleku kohta, kus Redaelli, CB, Itas ja ITC määrasid kindlaks alates 1996. aastast igas kvartalis kohaldatavad hinnad. Selle dokumendi ja selle kohaselt, mis komisjon sellest välja loeb, tuli kolmandaid ettevõtjaid nendest uutest hindadest teavitada. Need olid „välismaalased/Trame/SLM" või „[Tréfileurope'i, Trame ja DWK esindajad]/SLM" (vaidlustatud otsus, põhjendus 429). Kuigi selle

dokumendi alusel on võimalik tõendada club Italia nelja peamise liikme (Redaelli, CB, Itas ja ITC) tahet laiendada nende kokkuleppe ulatust, on vajalikud muud tõendid, et tõendada, et see tahe tegelikkuses ka ellu viidi ning et seega vähemalt SLM sai teada Redaelli, Itase, CB ja ITC määratletud uutest hindadest. Selliseid tõendeid käesolevas asjas ei ole.

225 Teine komisjoni viidatud asjaolu osutab club Italia 17. detsembri 1996. aasta koosolekul laiali jagatud tabelitele, millest nähtub tonnide jaotus klienditi ning milles nimetatakse peamised tarnijad Itaalia turul aastal 1997. Selle kohaselt, mida komisjon märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 417, „olid Exceli tabelites ette nähtud ka ettevõtjad Austria Draht, Trame, SLM ja DWK, kuid veerud nende klientide nimedega ja lubatud müügiga jäeti tühjaks". Vaidlustatud otsuse põhjenduses 474 märkis komisjon ka, et „[v]aatamata sellele, et SLM-i puudutavad veerud jäid tühjaks, on selle ettevõtja tabelis arvesse võtmine märk sellest, et osalistevahelised arutelud pidid olema aset leidnud või vähemalt kavandatud". Ka sel juhul ei saa eespool viidatud dokumenti selliste tõendite puudumisel, mis võimaldaksid tõendada, et tegelikkuses kaasati SLM teda puudutavatesse aruteludesse, tõlgendada selliselt, et see tegelikult nii oli.

226 Kolmas asjaolu, millele komisjon viitas vaidlustatud otsuse põhjenduses 474, osutab viidetele, mis tehti SLM-i juhtumile ITC käsikirjalistes märkmetes club Italia 17. (tegelikult 19.) ja 27. jaanuari 1997. aasta koosolekute kohta. Need viited ei ole piisavad, et tõendada, et SLM oli teadlik club Italiast juba enne selles osalemise algust. Nimelt ei ole ainuüksi see, et kartelliliikmed on maininud konkurendist ettevõtjat märkmete tegemisel või koosoleku puhul, piisav, et teha sellest ettevõtjast kartellis osaleja. Lisaks on käesolevas asjas keeruline teada, millele viitavad SLM-i kohta tehtud märkmed. Mis puudutab märkmeid 19. jaanuari 1997. aasta koosoleku kohta – mille osas ITC möönab, et need on osaliselt arusaamatud –, siis näib, et märge „SLM/Trame" tehti viitena katsele tuvastada ühe kliendi tarnijad, kuid sellele märkele järgneb kohe küsimärk. Mis puudutab märkmeid 27. jaanuari 1997. aasta koosoleku kohta, siis on SLM-i kohta tehtud mitu märget, kuid kõik need ei ole arusaadavad. Kõige selgem näib olevat see, et SLM pakkus ühele kliendile „920" ning et ühe teise pakkumuse tegi Trame. Selles küsimuses tuleb siiski märkida, et ITC teistest käsikirjalistest märkmetest 1997. aasta jaanuari koosoleku kohta (mis samuti viitavad eespool mainitud „920"-le), on võimalik välja lugeda, et klient San Michele märkis, et „SLM edastas talle kirjaliku pakkumuse 940-ga". See märge võimaldab illustreerida kinnitust, mille SLM esitas oma menetlusdokumentides ja mille kohaselt olid tema konkurendid suutelised saama ühiste klientide kaudu rohket teavet SLM-i müüdud koguste ja kohaldatud hindade kohta. Veel tuleb märkida, et pakutud hind näib olevat oluliselt madalam club Italia liikmete soovitud hinnast (18. detsembri 1995. aasta koosolekul olid kavandatavad hinnad 1300 ja 1400 vahel, ITC käsikirjalistes märkmetes 27. jaanuari 1997. aasta koosoleku kohta on mainitud Redaelli pakkumusi 1090-ga).

227 Eeltoodust nähtub, et 10. veebruari 1997. aasta koosolekust varasemad eri asjaolud, mida on mainitud vaidlustatud otsuse põhjenduses 474, ei võimalda tõendada, et „arvukad asjaolud näitavad, [et SLM] oli kursis Itaalia kokkuleppega alates 18. detsembrist 1995". Igal juhul ei pidanud komisjon SLM-i vastutavaks 10. veebruarile 1997 eelnenud ajavahemikuga seoses.

– Tõendid 10. veebruari 1997. aasta koosoleku kohta

228 Selleks et tõendada SLM-i club Italias osalemise algust, asus komisjon seisukohale, et „esimene tõendatud kvoodieraldamine SLM-ile leidis aset 10. veebruari 1997. aasta koosolekul" (vaidlustatud otsus, põhjendus 474, ja punkt 128 eespool).

229 Vaidlustatud otsuse lisas 3 toodud seda koosolekut puudutavas rubriigis märkis komisjon, et koosolek toimus tõenäoliselt Redaelli ruumides Redaelli, CB, Itase ja ITC esindajate kohalolekul. SLM-i ei ole selle koosolekul osalejate hulgas nimetatud.

230 Eespool mainitud rubriigis komisjoni esitatud tõendite kohaselt käsitleti club Italia 10. veebruari 1997. aasta koosolekul järgmisi punkte:

— „ITC. [A.] käsikirjalised märkmed koosoleku kohta, mis puudutas teabevahetust peamiste klientide ostude ja kohaldatud hindade teemal” („märkmed teabevahetuse kohta”);

— „Märkmed ka kvootide jagamise kohta teatavatele (nimeliselt nimetatud) klientidele ühelt poolt SLM-i ja teiselt poolt Redaelli, CB, Tycsa, ITC/[A.] vahel” ning asjaolu, et „selle teabe esitasid CB ([C.]) ja Itas ([Am.]), kes omakorda said SLM-i puudutavad andmed [Ch-lt] endalt, kes on SLM-i esindaja” („märkmed „kvootide” jagamise kohta”);

— „Viidatud on ka [kontrolli eest vastutavale isikule]: „[Pr.]: nr 1 Redaelli nr 2 Tréfileurope nr 3 Itas nr 4 CB nr 5 Italcables” („märge kontrolli eest vastutava isiku kohta”);

— „Lisaks on viidatud asjaolule, et Trame […] müüs välismaal 930 tonni […]” (see teave ei mõjuta käesolevat asja);

— „[A. (ITC)] pani kirja ka [K. (Tréfileurope)], [T. (DWK)], [Ch. (SLM)], [C. (CB)] ja [Pr.] telefoninumbrid. Järgmine koosolek 17.2.1997” („märge SLM-i esindaja telefoninumbri kohta”).

231 Teave on pärit esiteks dokumendist, milles esitatakse ITC käsikirjalised märkmed käesolevas asjas vaatluse all oleva koosoleku kohta, ning teiseks ITC 21. septembril 2002 esitatud leebema kohtlemise taotlusest. Komisjonil on seega selle punkti osas vaid üks teabeallikas, st ITC, nagu ta täpsustas vastuseks menetlust korraldavate meetmete raames esitatud Üldkohtu küsimusele.

232 Vaidlustatud otsuses komisjoni esitatud kinnitus, mille kohaselt „[SLM-i] osalemine club Italias alates 10. veebruarist 1997 on siiski selgelt tõendatud dokumentaalsete tõendite ja ITC, Tréfileurope’i ja CB mitme leebema kohtlemise taotluse avalduse alusel” (vaidlustatud otsus, põhjendus 863, ja punkt 130 eespool), võib olla seega ekslik, kuna see nähtub vaid ITC esitatud ainsast leebema kohtlemise taotlusest. Tréfileurope’i ja CB leebema kohtlemise taotluste raames tehtud avaldused ei puudutanud SLM-i osas tegelikult tema club Italias osalemise algusaega, vaid nendes oli vaid märgitud, et SLM osales club Italias. Redaelli ja Tréfileurope’i leebema kohtlemise taotlustest nähtub veel, et club Italias oli kaks ajavahemikku: esimesel tulid kokku vaid tuumik, mille moodustasid Redaelli, CB, Itas ja ITC ning Tréfileurope, ning teisel ühinesid nende ettevõtjatega teised, sh SLM.

233 Tõlgendus, mille komisjon andis vaidlustatud otsuse põhjenduses 474 tõenditele, millele ta tugineb club Italia 10. veebruari 1997. aasta koosoleku puhul, ei kõrvalda kohtul olevat kahtlust.

234 Esiteks, mis puudutab kvootide jagamist käsitlevaid märkmeid, siis tuleb lisada, et komisjoni kasutatud väljend „kvootide jagamine” on mitmeti mõistetav, kuna keeruline on teada, kas SLM-i ja muude tarnijate kohta ITC käsikirjalistes märkustes mainitud kogused viitavad juba tarnitud või tarnitavatele kogustele. ITC leebema kohtlemise taotluses on selle kohta märgitud, et tegemist oli SLM-i saadetistega.

235 Käesolevas asjas ei ole välistatud, et 10. veebruari 1997. aasta koosolekul Redaelli, CB, Itase ja ITC esindajate vahel toimunud arutelude eesmärk ei olnud tagada SLM-i ehk ettevõtja, kes ei viibinud koosolekul kohal, müük, vaid pigem kindlaks teha SLM-i kliendid ja hinnata tema suhtelist tähtsust nende klientide tarnijana, võrreldes club Italia liikmete suhtelise tähtsusega. Selline eeldus võimaldab lisaks selgitada, miks on kvootide jagamise kohta mainitu jaotatud kahte veergu, millest üks puudutab SLM-i, üks Redaellit, CB-d, Tycsat ja ITC-d.

236 Teiseks, kvootide jagamise märkustes SLM-i puudutava teabe päritolu osas nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 474, et „ITC märkmed viitavad sõnaselgelt, et CB ja ITC said müügiteavet SLM-i kohta [SLM-i esindajalt]”. Kuid ITC märgete lugemisel, mis on tõenäoliselt kirja pandud asjaolude toimumise

ajal, ei näi see nii ilmne. On võimalik vaid nentida, et need märked algavad sõnaga „SLM” koos ühe tema esindajate nimega suurte tähtedega, enne kui esitatakse teave kvootide jagamise kohta. ITC märkis leebema kohtlemise taotluses, et SLM-i puudutava teabe esitasid CB ja Itase esindajad, kes teatasid, et nad said need SLM-i eespool nimetatud esindajalt.

237 SLM-ile tegude süükspanemine näib seega olevat kaudne, kuna see põhineb CB ja Itase esindajate poolt ITC esindajale öeldul. Selle põhjendatuse tõendamiseks oleks komisjon võinud üritada CB-lt ja Itaselt kontrollida, kas rohkem kui viis aastat pärast asjaolude toimumist ITC märgitu vastas tegelikult selle koosoleku sisule. Tõendid, mis on komisjonil käesolevas asjas, ei ole piisavad, et eitada SLM-i kaitstava teesi usutavust, kes vaidleb vastu, et teave pärines temalt ning väidab, et see võidi hõlpsasti saada klientidelt või konkurentidelt (nagu ühel teisel juhul tõdeti punktis 226 eespool).

238 Kolmandaks, arvestades ITC käsikirjalistes märkustes korratud muud teavet, ilmneb samuti, et võib tunduda ebaloogiline anda kvoote SLM-ile, ilma et samal ajal tagataks, nagu ometi tehti Redaelli, Tréfileurope'i, CB, Itase ja ITC puhul, et neid kontrollib kontrolli eest vastutav isik. Kuigi SLM-i esindaja telefoninumbri äramärkimine võib viidata sellele, et temaga võidi pärast koosolekut ühendust võtta, ei tõenda see seda ning seda võib selgitada ka club Italia liikmete võimalik soov kaasata SLM tulevikus, kui nendel liikmetel oli võimalik paremini hinnata selle tarnija rolli Itaalia turul.

239 Lõpetuseks ja igal juhul tuleb veel märkida, et nagu ka 10. veebruari 1997. aasta koosolekust varasemate tõendite puhul ei ole komisjon suuteline esitama vähimatki tõendit, mis tõendaks õiguslikult piisavalt, et SLM oli teadlik club Italias osalemisest, võttes arvesse arutelusid, mis toimusid selle liikmete vahel tema olukorra teemal.

240 Eespool toodust ilmneb, et kuna puuduvad igasugused tõendid, mis kinnitaks selle sisu, ei ole 10. veebruari 1997. aasta koosolekut puudutavad tõendid piisavad, et asuda seisukohale, et SLM osalemine club Italias algas alates sellest kuupäevast.

–– 10. veebruari 1997. aasta koosolekust hilisemad tõendid

241 Komisjon viitas ka 10. veebruari 1997. aasta koosolekust hilisematele tõenditele, et põhjendada oma hinnangut seoses SLM-i club Italias osalemise algusaja ja kestusega (vaidlustatud otsus, põhjendus 474, ning punkt 128 eespool).

242 Täpsemalt, komisjon jättis vaidlustatud otsuses kõrvale mitu argumenti, mida SLM kordab Üldkohtus. Näiteks on tegemist teabega, mille kohaselt on SLM-il veel kahtlusi, millele ITC osutab oma leebema kohtlemise taotluses, seoses käsikirjaliste märkmetega club Italia 4. märtsi 1997. aasta koosoleku kohta, SLM-i osas enne 2000. aastat kontrolli eest vastutava isiku koostatud arvete puudumist käsitleva argumendiga ning Redaelli 20. märtsi 2003. aasta leebema kohtlemise taotluses tehtud avalduse sisuga (vaidlustatud otsus, põhjendused 477 ja 478, ning punkt 128 eespool).

243 Mis puudutab ITC kinnitusi seoses käsikirjaliste märkmetega club Italia 4. märtsi 1997. aasta koosoleku kohta, kus olid esindatud Redaelli, CB, Itas, ITC, Tréfileurope ning kontrolli eest vastutava isiku töötaja, siis märkis ta, et „kohtumisel teavitatakse tootjaid, et […] Trame ja DWK soovivad osaleda ja et nad tulevad järgmisel korral, kuid SLM veel kahtleb” (Durante l'incontro i produttori vengono informati che […] Trame et DWK vogliono partecipare ed interverranno la prossima volta, mentre la SLM è ancora in dubbio). Komisjoni arvates ei saa SLM-i kahtlusi kindlasti tõlgendada club Italias osalemise katkestamisena.

244 Selline tõlgendus Üldkohut aga ei rahulda, kuna komisjonil ei ole selles staadiumis veel võimalik õiguslikult piisavalt tõendada, et SLM osales tollal club Italias. Vastupidi, ITC eespool viidatud kinnitus viitab sellele, et märtsis 1997 ei olnud SLM ikka veel väljendanud oma nõusolekut club Italiaga ühinemiseks.

245 SLM-i osalemine club Italias nähtub ometi selgelt sellest, mis on esitatud 15. aprilli 1997. aasta koosoleku kohta, kus osales üks SLM-i esindaja ja kus leidis aset „arutelu Redaelli müügi teemal teatavale hulgale klientidele ning SLM-i ja CB poolt klientidele tehtud pakkumuste ning klientide ja müügikvootide teemal", „üksikasjalik ülevaade […] SLM-i müügist […]" ning „arutelu kvootide jagamise teemal (konkreetse protsendi äramärkimisega) nendele ettevõtjatele "(vaidlustatud otsus, lisa 3).

246 Sellest, mis on vaidlustatud otsuses esitatud club Italia 30. septembri 1997. aasta koosoleku kohta, millel viibis SLM-i esindaja, nähtub, et käsitleti „müügikvootide, miinimumhindade ja nende kvootide kindlaksmääramise kriteeriumide määratlemist". 22. detsembri 1997. aasta koosolek, millel SLM-i viibimist ei ole täpsustatud, puudutas sarnaseid elemente seoses SLM-iga, nagu ka 11. jaanuari 1998. aasta, 29. jaanuari 1998. aasta, 1. veebruari 1998. aasta, 5. märtsi 1998. aasta, 12. aprilli 1998. aasta, 19. aprilli 1998. aasta, 21. juuni 1998. aasta, 3. septembri 1998. aasta, 27. septembri 1998. aasta, 15. novembri 1998. aasta, 29. novembri 1998. aasta, 14. detsembri 1998. aasta, 20. jaanuari 1999. aasta, 6. veebruari 1999. aasta, 24. veebruari 1999. aasta, 11. märtsi 1999. aasta, 30. märtsi 1999. aasta, 18. mai 1999. aasta, 15. juuni 1999. aasta, 30. juuni 1999. aasta, 16. juuli 1999. aasta, 7. septembri 1999. aasta, 5. oktoobri 1999. aasta, 19. oktoobri 1999. aasta, 29. novembri 1999. aasta, 4. detsembri 1999. aasta, 14. detsembri 1999. aasta ja 18. jaanuari 2000. aasta koosolek, mille puhul seekord oli SLM-i kohalolek ära märgitud.

247 SLM-i esindaja viibis kohal muudel hilisematel koosolekutel kuni 16. septembril 2002 Milanos (Itaalia) toimunud koosolekuni ja nende ese oli arutelud, mis puudutasid eelkõige kvoote ja hindu.

248 Selles kontekstis asjaolu, et 1998. aasta mingil teadmata ajahetkel viitas Tréfileurope'i valduses olev tabel klientide jaotamisele 1998. aastal, mainides SLM-i, kuid ilma et oleks esitatud teavet tema kohta, nagu on nõuetekohaselt esitatud vaidlustatud otsuse lisas 3, ei võimalda kahtluse alla seada seda, mida on võimalik järeldada kõikidest eespool viidatud asjaoludest, st Üldkohtu jaoks on komisjon piisavalt tõendanud, et alates 15. aprillist 1997 osales SLM club Italia aruteludes, mille eesmärk oli selgelt konkurentsivastane.

249 Ka see, et kontrolli eest vastutav isik ei esitanud SLM-i puudutavaid arveid enne 2000. aastat, nagu ka leebema kohtlemise taotluses esitatud Redaelli avalduse sisu, millest nähtub, et SLM ei osalenud club Italias alates selle klubi toimimise algusest, ei ole piisavad eelneva järelduse kahtluse alla seadmiseks.

250 Täiendavalt on oluline veel märkida, nagu väidab SLM, et tema osalemise club Europe'is tuvastas komisjon üksnes ajavahemikus 11. septembrist 2000 kuni 19. septembrini 2002 (vaidlustatud otsus, põhjendus 865, ning punkt 131 eespool), ning et komisjon tegi kindlaks, et alles alates 29. novembrist 1999 SLM teadis või pidi teadma, et osaledes club Italias, osales ta üldisemas süsteemis, mis hõlmab eri tasandeid ja mille eesmärk oli stabiliseerida üleeuroopalisel tasandil pingestusteraseturg, et vältida hinnalangusi (vaidlustatud otsus, põhjendus 650, ning punkt 129 eespool). Siinkohal on tegemist asjaoludega, mis iseloomustavad SLM-i rikkumises osalemise spetsiifilisust, mis ei ole identne teiste ettevõtjate osalemisega, kellest näiteks Redaelli või Tréfileurope osalesid ühe rikkumise eri osades pikemat aega ja suuremal määral.

– Järeldus

251 Eespool toodust ilmneb, et SLM-i osalemine club Italias ei alanud 10. veebruaril 1997, sest seda on piisavalt võimalik tõendada alles alates 15. aprillist 1997 ning see osalemine on tõendatud ka kuni septembrini 2002.

252 Järelikult tuleb vaidlustatud otsus selles küsimuses tühistada ning SLM-i suhtes tuvastatud rikkumise kestusest maha arvata kahekuuline ajavahemik 10. veebruarist kuni 14. aprillini 1997. See ajavahemik ei mõjuta Ori Martini suhtes tuvastatud ajavahemikku, kuna talle omistati vastutus SLM-i toimepandud rikkumise eest alles alates 1. jaanuarist 1999.

253 SLM-i osas on oluline meenutada järgmist:

— komisjon tuvastas tema osalemise ainult ajavahemikus 11. septembrist 2000 kuni 19. septembri 2002 (vaidlustatud otsus, põhjendus 865, ning punkt 131 eespool);

— alates 29. novembrist 1999 ta teadis või oleks pidanud teadma, et club Italias osaledes osales ta üldisemas süsteemis, mis koosnes eri tasanditest ja mille eesmärk oli stabiliseerida pingestusteraseturg üleeuroopalisel tasandil, et vältida hindade langust (vaidlustatud otsus, põhjendus 650, ning punkt 129 eespool).

254 Neid asjaolusid tuleb arvesse võtta ka SLM-ile määratava trahvi arvutamisel, kuna ilmneb, et komisjon ei ole eristanud SLM-i kartellis osalemise eri viise: osalemine üksnes club Italias aprillist 1997 kuni 1999. aasta novembri lõpuni ning seejärel üleeuroopalisel tasandil detsembrist 1999 kuni septembrini 2002.

255 Eeltoodu tagajärgi trahvisumma kindlaksmääramisele hinnatakse hiljem Üldkohtu täieliku pädevuse teostamise raames.

d) Lisasummana kindlaksmääratud osakaal müügiväärtusest

Poolte argumendid

256 SLM ja Ori Martin esitavad seoses 2006. aasta suuniste punktis 25 ette nähtud lisasumma kehtestamisega samad argumendid kui need, mis esitati raskuse hindamisel. Ükski kriteerium ei võimalda mõista, miks otsustati trahvisummat suurendada 19% SLM-i müügiväärtusest. See otsus on kritiseeritav eelkõige SLM-i väikest rolli arvestades. Üldiselt, raskendav asjaolu, mis on seotud ainult hoiatava mõjuga, on ebaõiglane ja samastatav teise karistuse määramisega samade asjaolude eest. Sama määra kehtestamine kõikidele otsuse adressaatidest ettevõtjatele, välja arvatud Fundia, Socitrel, Fapricela ja Proderac, olenemata nende seotusest ja nende rollist, on vastuolus ka võrdse kohtlemise põhimõttega.

257 Komisjon ei nõustu nende argumentidega. Käesolevas asjas ta vaid kohandas trahvi põhisummat karistatava keelatud kokkuleppe horisontaalset laadi ja seega selle konkreetset raskust arvestades, olenemata saadud õigusvastase eelise suurusest. Mingit kahekordset sanktsiooni ei kohaldatud.

Üldkohtu hinnang

258 2006. aasta suuniste punkt 25 on sõnastatud järgmiselt:

„Olenemata ettevõtja osalemise kestusest rikkumises, lisab komisjon põhisummale summa, mis moodustab 15–25% […] müügiväärtusest, eesmärgiga hoida ära ettevõtjate igasugust soovi osaleda hindade määramise, turu jagamise ja tootmise piiramise horisontaalkokkulepetes. Komisjon võib sellist lisasummat rakendada ka muude rikkumiste suhtes. Otsustamaks, milline peaks olema konkreetse juhtumi puhul kasutatav osakaal müügiväärtusest, võtab komisjon arvesse teatava hulga tegureid, eeskätt neid, mida on nimetatud [2006. aasta suuniste] punktis 22.”.

259 Käesolevas asjas nähtub vaidlustatud otsusest, et olles põhjenduses 957 meenutanud eespool viidatud sätte sisu, leidis komisjon põhjenduses 962, et „[v]õttes arvesse juhtumi asjaolusid ja eelkõige jaos 19.1.3 [raskuse kohta] käsitletud arveid, jõutakse järeldusele, et Fundia puhul lisasumma 16% müügiväärtusest, Socitreli, Fapricela ja Proderaci puhul 18% ning 19% kõikide muude ettevõtjate puhul [sh SLM] on sobiv.”

260 Selles osas tuleb tõdeda, et rikkumine, milles SLM osales, seisneb horisontaalsetes hindade kindlaksmääramise, turu jagamise ja tootmise piiramise kokkulepetes, mis on konkurentsile liidus kõige kahjulikumad. Komisjon märkis, et selleks et ära hoida ettevõtjate soovi ebaseaduslikku tegevust alustada, lisab ta sellisel juhul trahvi põhisummale summa, mille suurus on 15–25% müügiväärtusest; seda ta käesolevas asjas ka tegi, kehtestades selleks summaks SLM-i puhul 19%.

261 Sellist põhjenduskäiku, mis on esitatud ette, ei saa pidada ebaõiglaseks või samastatavaks teise sanktsiooniga, kuna selles vaid korratakse tegureid, mida komisjon kavatseb trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võtta. Selles suhtes ei ületa komisjon piire, mis on ette nähtud ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjadega, mis on määratletud ELTL artiklis 101 ja määruse nr 1/2003 artiklis 23, millega neid rakendatakse, märkides, et trahvi põhisumma kindlaksmääramisel peab ta asjakohaseks lisada trahvile rikkumise kestusest sõltumatu summa, mille eesmärk on hoida ära ettevõtjate soov ebaseaduslikku tegevust alustada.

262 Nagu ka trahvi põhisumma kindlaksmääramiseks rikkumise raskuse hindamisel puudutavad selles analüüsi staadiumis komisjoni arvesse võetud asjaolud rikkumist üldiselt. Komisjon kohandab põhisummat alles hilisemas staadiumis, et võtta arvesse võimalikke kergendavaid asjaolusid, sh hagejate väidetavat väikest rolli.

263 Kuna SLM ei ole esitanud ühtegi asjaolu, mis võiks kahtluse alla seada komisjoni põhjenduskäiku rikkumise laadi, asjassepuutuvate ettevõtjate kumuleeritud turuosa, geograafilise ulatuse ja rikkumise toimepanemise kohta, mis on vaidlustatud otsuses sellega seoses arvesse võetud eri asjaolud, tuleb seega asuda seisukohale, et komisjoni ei saa kritiseerida, kui ta peab asjakohaseks lisada trahvi põhisummale rikkumise kestusest sõltumatu summa.

264 Lisaks, kuigi komisjon ei esita konkreetseid põhjendusi lisasummana kasutatud osakaalu kohta müügiväärtusest, on sellega seoses piisav pelk viide raskuse hindamisel kasutatud tegurite analüüsile. Nimelt kehtivad kaalutlused, milles analüüsiti põhjendusi, mis puudutasid osakaalu, mida kasutati müügiväärtuse kindlaksmääramisel, et hinnata rikkumise raskust, ka juhul, kui tuleb hinnata põhjendusi, mis esitati hoiatava eesmärgiga lisasumma kindlaksmääramiseks kasutatud osakaalu põhjendamiseks (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 11.7.2013, Ziegler *vs.* komisjon, C-439/11 P, EKL, EU:C:2013:513, punkt 124).

265 Eeltoodust nähtub, et hagejate argumendid, mis puudutavad 2006. aasta suuniste alusel trahvi põhisumma kindlaksmääramisel lisasumma arvessevõtmist komisjoni poolt, tuleb tagasi lükata.

4. *Põhisumma kohandamisel arvesse võetavad asjaolud*

266 Trahvi põhisumma kohandamisel arvesse võetud asjaolude osas tuleb analüüsida järgmisi argumente: esiteks SLM-i ja Ori Martini esitatud argumendid kergendavate asjaolude kohta ning teiseks SLM-i esitatud argumendid leebema kohtlemise rakendamise kohta.

a) Kergendavad asjaolud

Poolte argumendid

267 SLM ja Ori Martin väidavad, et komisjon jättis vääralt SLM-i puhul arvesse võtmata kergendavaid asjaolusid 2006. aasta suuniste punkti 29 alusel. Sellega seoses tugineb SLM oma väikestele turuosadele Euroopas ja Itaalias (vastavalt 3% ja 10%), rikkumises hilisele ja piiratud osalemisele ning sellele, et ta võttis mõni päev pärast kontrolli toimumist omaks suure osa talle etteheidetud asjaoludest. Teised rikkumises osalejad pidasid SLM-i tema agressiivse müügitegevuse tõttu alati „*outsider*'iks". Lisaks ei osalenud SLM suuremal osal salajastel koosolekutel ning sai märkimisväärset

kahju oma käitumise tõttu ja sellest põhjustatud alates 1995. aastast rikkumises osalenud ettevõtjate karistuste tõttu. Ori Martin omalt poolt on seisukohal, et komisjon ei võtnud arvesse SLM-i üksnes hilist ja piiratud osalemist rikkumises.

268 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

Üldkohtu hinnang

269 2006. aasta suuniste punktis 29 on märgitud:

„Trahvi põhisummat võidakse vähendada, kui komisjon leiab järgmisi kergendavaid asjaolusid:

— asjaomane ettevõtja esitab tõendid selle kohta, et lõpetas rikkumise kohe pärast komisjoni sekkumist. See ei kehti salastatud kokkulepete või tegevuse kohta (eeskätt kartellide puhul);

— asjaomane ettevõtja esitab tõendid selle kohta, et rikkumine on toime pandud ettevaatamatuse tõttu;

— asjaomane ettevõtja esitab tõendid selle kohta, et tema osalemine rikkumises on sisuliselt tühine ning tõestab, et ajal, mil ta oli rikkumist kujutavate kokkulepete osaline, ta tegelikult kokkuleppeid ei täitnud, käitudes turul konkurentsi soodustavalt. Paljast fakti, et ettevõtja osales rikkumises lühemat aega kui teised, ei peeta kergendavaks asjaoluks, kuna seda arvestatakse juba põhisummas;

— asjaomane ettevõtja teeb komisjoniga tõhusat koostööd asjades, mis jäävad välja leebema kohtlemise teatise kohaldamisalast ja ettevõtja juriidilisest koostöökohustusest;

— konkurentsivastane tegevus oli lubatud või seda õhutati avaliku sektori poolt või õigusaktidega.”

270 Käesolevas asjas esitab SLM kolm argumenti, et väita, et komisjon oleks pidanud trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võtma ühte või mitut kergendavat asjaolu. Tegemist on esiteks tema väikeste turuosadega Euroopas ja Itaalias, teiseks komisjoniga tehtud koostööga ning kolmandaks tema vähetähtsa rolliga keelatud kokkuleppes nii tema osalemise kestuse kui ka selle sisu seisukohalt. Viimase argumendi on esitanud ka Ori Martin.

271 Seoses argumendiga, et SLM-il olid eri Euroopa riikides, mida rikkumine puudutas, väikesed turuosad (hinnanguliselt alla 3%) ja Itaalias (hinnanguliselt alla 10%), tuleb märkida, et see, et niisugust argumenti ei ole sõnaselgelt loetletud nende kergendavate asjaolude hulgas, mida võidakse arvesse võtta trahvisumma kindlaksmääramisel, ei ole piisav, et välistada selle võimalik asjakohasus. Suuniste punktis 29 on vaid näitena ja mitteammendavalt loetletud teatavad kergendavad asjaolud, mida võidakse arvesse võtta, nagu nähtub selles kasutatud sõnast „järgmised” (vt selle kohta kohtuotsus, 25.10.2011, Aragonesas Industrias y Energía *vs.* komisjon, T-348/08, EKL, EU:T:2011:621, punktid 279 ja 280).

272 Käesolevas asjas ei saa komisjonile siiski ette heita, et ta ei võtnud arvesse SLM-i väikesi turuosi, et kergendavate asjaolude alusel tema trahvi vähendada.

273 Metoodiliselt aspektist tuleb kõigepealt rõhutada, et komisjon võttis trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse SLM-i suhtelise kaalu pingestusterasesektoris, kuna ta lähtus arvutamisel ettevõtja kõnealuse rikkumisega seotud müügiväärtusest.

274 Pealegi ei ole SLM-i viidatud turuosade tase iseenesest tühine. Seda taset tuleb arvesse võtta koos kõikide rikkumises osalejate turuosade tasemega, mis moodustas ligikaudu 80% pingestusterasemüügist EMP-s, kusjuures Itaalia oli riik, kus pingestusterase tarbimine oli kõige suurem, ning nõudluse struktuuriga, mis oli väga heterogeenne ja koosnes väga väikesest arvust suurtest klientidest (vaidlustatud otsus, põhjendused 98–102, ning punktid 14–16 eespool).

275 Veel tuleb tõdeda, et SLM ei esita asjaolusid, mis võimaldaksid tõendada, kuidas tema turuosade suurus Euroopas või Itaalias kui selline põhjendaks trahvi põhisumma vähendamist kergendavate asjaolude alusel.

276 Kuna selles osas puudub igasugune argumentatsioon, ei saa komisjonile ette heita seda, et tal ei tekkinud küsimust, kas SLM-i väikesed turuosad võisid põhjendada seda, et ta neid trahvisumma kindlaksmääramisel kergendava asjaoluna eriliselt arvesse võtaks.

277 Argument, et SLM-i väikesi turuosi oleks tulnud arvesse võtta kergendava asjaoluna, mille komisjon oleks pidanud kindlaks tegema 2006. aasta suuniste punkti 29 alusel, tuleb seega põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

278 SLM meenutab komisjoniga tehtud koostööd puudutava argumendi osas, et ta võttis omaks osalemise suurel arvul etteheidetud tegudest mõni päev pärast kontrollide toimumist; komisjon sellele vastu ei vaidle.

279 Selles osas tuleb meenutada, et nagu märgitud vaidlustatud otsuses, oli komisjon seisukohal, et faktide vaidlustamata jätmine ei ole iseenesest piisav, et põhjendada trahvi vähendamist kergendavate asjaolude alusel. Komisjon märkis sellega seoses, et ta ei ole enam seotud oma sellekohase varasema praktikaga ning et trahvi vähendamisest faktide vaidlustamata jätmise eest, mis oli ette nähtud tema teatises, mis käsitleb trahvide määramata jätmist või vähendamist kartellidega seotud juhtumite puhul (EÜT 1996, C 207, lk 4), hiljem loobuti (vaidlustatud otsus, põhjendus 1009).

280 Tuleb tõdeda, et see, et SLM võttis omaks osa asjaoludest, mida talle ette heideti, ei lihtsustanud mingil juhul komisjoni tööd rikkumise tuvastamisel, kuna see osa millega on tegemist, vastab ajavahemikule 1999–2002, mille kohta oli komisjonil juba mitu teabeallikat ja väga arvukaid tõendeid, mis saadi muu hulgas septembris 2002 läbi viidud kontrollide käigus. Kõnealuste asjaolude omaksvõtt SLM-i poolt ei mõjutanud seega rikkumise tuvastamist tema suhtes või muude rikkumisega seotud ettevõtjate suhtes.

281 Argument, mille kohaselt tuleb arvesse võtta seda, et SLM võttis omaks ühe osa asjaoludest, mida talle ette heidetakse, kergendava asjaoluna, mille komisjon oleks pidanud 2006. aasta suuniste punkti 29 alusel kindlaks tegema, tuleb seega põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

282 Selles küsimuses nähtub toimikust, et tõendid, mille SLM edastas komisjonile 25. oktoobri 2002. aasta kirjas või hiljem vastuses vastuväiteteatisele, ei mõjutanud rikkumise tuvastamist. Näiteks pärineb septembrist 2000 kuni septembrini 2002 club Europe'i laienemist puudutav teave peamiselt muudest allikatest.

283 Mis puudutab SLM-i vähetähtsat rolli rikkumises nii selle kestuse kui ka sisu seisukohalt, siis tuleb kohe SLM-i rikkumises osalemise piiratud kestusega seoses märkida, et seda tegurit võeti juba arvesse trahvi põhisumma kindlaksmääramisel, mille raames võetakse arvesse iga ettevõtja rikkumises osalemise kestust.

284 2006. aasta suunistes märkis komisjon, et „[p]aljast fakti, et ettevõtja osales rikkumises lühemat aega kui teised, ei peeta kergendavaks asjaoluks, kuna seda arvestatakse juba põhisummas".

285 Kuigi ei saa välistada, et teatud juhtudel võidakse kergendava asjaoluna arvesse võtta erinevate asjaomaste ettevõtjate osalemise kestuse märkimisväärset erinevust, ei ole see nii antud juhtumil. Nimelt kestis käesolevas asjas SLM-i club Italias osalemine mitu aastat ning ta osales asjaoludest teadlikuna. See osalemine oli piisavalt pikaajaline, et põhjendada, et komisjon ei pea kergendava asjaoluna arvesse võtma SLM-i osalemise kestust rikkumises.

286 Mis puudutab SLM-i väidetavat piiratud osalemist rikkumises ja ning mõju, mida see peab avaldama sellele ettevõtjale määratud trahvisumma kindlaksmääramisele, siis ei ole pooled nõus selle kohta esitatud tõenditele omistatava tähenduse küsimuses.

287 Sellega seoses nähtub 2006. aasta suuniste punktist 29, et komisjon nõuab üldjuhul kergendavate asjaolude esinemise tõendamiseks, et asjaomane ettevõtja „esitab tõendid selle kohta, et tema osalemine rikkumises on sisuliselt tühine ning tõestab, et ajal, mil ta oli rikkumist kujutavate kokkulepete osaline, ta tegelikult kokkuleppeid ei täitnud, käitudes turul konkurentsi soodustavalt”.

288 Varem oli komisjon seisukohal, et kergendavate asjaolude alusel võidakse vähendada põhisummat ettevõtjal, kellel oli „puhtalt passiivne või käsutäitja roll rikkumises” (vt 1998. aasta suuniste punkt B.3).

289 SLM-i arvates vastab tema osalemine kartellis nendele määratlustele. Käesolevas asjas viitab ta oma agressiivsele kaubandustegevusele; tema tegevusest karistuste tõttu põhjustatud kahjule; asjaolule, et teised rikkumises osalenud ettevõtjad ei pidanud teda vähemalt 2000. aastani kartelli liikmeks, ning asjaolule, et ta ei osalenud suuremal osal salajastest koosolekutest.

290 Komisjoni arvates ei vasta tema osalemine eespool viidatud määratlustele.

291 Nii märkis komisjoni vaidlustatud otsuse põhjenduses 990 „väikest ja/või passiivset rolli” käsitlevate argumentide analüüsimisel järgmist:

„SLM osales pidevalt ja regulaarselt kvootide jagamises, klientide jagamises ja hindade kindlaksmääramises ning tundliku äriteabe vahetamises rohkem kui sajal club Italia koosolekul aastatel 1997–2002 ja panustas sellesse […]. Lisaks, vastupidi SLM-i väidetule ITC ja Tréfileurope ning CB kinnitavad SLM-i osalemist keelatud kokkuleppes […]. SLM-i rolli keelatud kokkuleppes ei saa seega kvalifitseerida sisuliselt tühiseks ega puhtalt passiivseks ja väikeseks.”

292 See, et SLM-i peeti kartelliettevõtjaks juba ammu enne 2000. aastat, nähtub komisjoni viidatud eri tõendite analüüsist ja eelkõige vaidlustatud otsuse lisas 3 esitatud tõenditest 15. aprilli 1997. aasta koosoleku kohta, millel SLM-i esindaja kohal viibis ja mille sisu ITC ja Tréfileurope esitasid.

293 Nagu nähtub ka vaidlustatud otsusest, ilmneb lisaks, et SLM osales olulisel arvul salajastel koosolekutel ning see on piisav, et mitte asuda seisukohale, et tema osalemise võib kvalifitseerida puhtalt passiivseks ja väikeseks või sisuliselt tühiseks.

294 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 1015–1022 märgib komisjon, analüüsides argumente „täitmata jätmise või sisuliselt tühise rolli” kohta, et nagu ka muud ettevõtjad väitis SLM, et ta ei täitnud salajasi kokkuleppeid või et ta häiris kartelli toimimist, käitudes turul konkurentsi soodustavalt. Selle kinnituse põhjendamiseks on märgitud, et SLM esitas mitu arvet ja suurendas oma käivet.

295 Vastuseks märkis komisjon, et:

— „enamik esitatud tõendeid on peamiselt andmed, mille on sertifitseerinud üksnes need esitanud ettevõtja” (vaidlustatud otsus, põhjendus 1018);

— „[i]gal juhul ei tõenda see, et kindlaksmääratud hindade ja/või jagatud klientide osas aeg-ajalt sohki tehti, iseenesest, et üks osaline salajasi kokkuleppeid ei täitnud. Sisekonfliktid, rivaliteedid ja sohitegemised on omased kõikidele keelatud kokkulepetele eriti juhul, kui need on pikaajalised […]. Asjaolu, et ettevõtja ei ole teatavatest kokkulepetest kinni pidanud, ei tähenda seega, et ta ei ole rakendanud ühtegi salajast kokkulepet ja on turul käitunud täielikult konkurentsi soodustavalt" (vaidlustatud otsus, põhjendus 1018); ning

— „salajaste kokkulepete kohaldamine oli tagatud kontrollisüsteemiga […] ning väga sagedased kartellikoosolekud konkurentide vahel, mille käigus vahetati regulaarselt konfidentsiaalset teavet, võimaldasid osalistel võrrelda oma arvandmeid ja leppida kokku kvootides, hindades ja klientide jagamises ja/või seda muuta. On tõendatud, et […] SLM […], sarnaselt kõikide teiste käesoleva otsuse adressaatidega, osales regulaarselt koosolekutel, mille käigus arutati ja kontrolliti hindasid, kvoote ja kliente […]. […] SLM-i osas […] on veel viidatud tema müügi kontrollile, mida teostas välisaudiitor […]" (vaidlustatud otsus, põhjendus 1019).

296 Kokkuvõtvalt on komisjon arvamusel, et „on selge, et ükski osaline ei ole tõendanud, et ta tegelikult hoidus rikkuvate kokkulepete täitmisest, tegutsedes turul konkurentsi soodustavalt, või vähemalt seda, et ta on selgelt ja märgatavalt rikkunud asjaomase kartellikokkuleppega kehtestatud kohustusi niivõrd, et see häiris selle toimimist" ning et „[j]ärelikult ei saa arvesse võtta ühtegi kergendavat asjaolu täitmisest hoidumise või sisuliselt tühise rolli alusel" (põhjendus 1022).

297 Siiski tuleb märkida, et kuigi toimikust nähtub tõepoolest, et SLM osales regulaarselt salajastel koosolekutel ja et ta allutas end kontrollimehhanismile, ei ole tähtsusetu küsimus, kas pärast koosolekuid ja vaatamata kontrollimehhanismile käitus SLM turul konkurentsi soodustavalt, nagu ta kinnitab, või mitte. Komisjon ei ole seega veenev, kui ta lükkab SLM-i argumendid tagasi põhjusel, et toimikust nähtub, et ta osales rikkumises.

298 Samuti ei ole argument, et SLM-i esitatud teavet ei ole „sertifitseeritud", piisav, et see täiesti väärtusetuks tunnistada. Kui komisjonil oleks olnud vähimgi kahtlus SLM-i edastatud arvetest või väidetavast käibe suurenemisest tuletatava teabe autentsuse või tõelevastavuse küsimuses, oleks ta olnud võimalus küsida SLM-ilt lisateavet või viia selle teabe suhtes läbi uurimine.

299 Tuleb siiski tõdeda, et nende arvete ja kohtuistungil selle kohta poolte esitatud märkuste analüüsist nähtub, et need arved ei olnud väga arvukad ja puudutasid vaid väga lühikest ajavahemikku, st 2001. aasta novembri algust. Nendele dokumentidele ei saa seega tulemuslikult tugineda, et väita, et ajavahemikus, mil SLM liitus õigusvastaste kokkulepetega, ta neid tegelikult ei täitnud, käitudes turul konkurentsi soodustavalt. Käesolevas asjas on komisjonil seega alust meelde tuletada, et üldiselt ei tõenda „aeg-ajalt sohitegemine" iseenesest, et üks osaleja salajasi kokkuleppeid ei täitnud.

300 Lisaks kinnitab SLM ühtegi tõendit esitamata, et teised rikkumises osalejad tajusid teda tema agressiivse äritegevuse tõttu „*outsider*'ina" ning et seetõttu kasutasid teised kartellis osalejad tema suhtes surveabinõusid. Selliseid kinnitusi ei saa seega arvesse võtta.

301 Seetõttu tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata argument, mille kohaselt oleks komisjon pidanud haldusmenetluses esitatud dokumentide alusel asuma seisukohale, et SLM-i osalemine rikkumises oli sisuliselt tühine 2006. aasta suuniste punkti 29 tähenduses.

302 Eeltoodust nähtub, et hagejate argumendid, mis tuginevad eri argumentidele, mis esitati 2006. aasta suuniste punktis 29 määratletud tähenduses kergendavate asjaolude tõendamiseks, tuleb tagasi lükata.

b) Leebema kohtlemise taotluste raames tehtud avaldused

Vaidlustatud otsuse meeldetuletus

303 Komisjon märgib vaidlustatud otsuses järgmist:

„(1126)
SLM palub trahvi vähendada selle eest, et ta esitas komisjoni esimese teabenõude vastuses teda ennast süüstavat teavet; see läheb kaugemale tavapärasest koostööst. Veel väidab ta, et ta ei saanud esitada rohkem teavet, kuna esiteks ei olnud ta tollal suuteline kindlaks tegema tõendeid, mis olid juba komisjoni valduses, ning teiseks, et tal oli rikkumises vähetähtis roll. Viimaseks kinnitab ta, et komisjon kasutas neid avaldusi oma järelduste kinnitamiseks.

(1127)
Komisjon kordab, et selleks et leebema kohtlemise teatise alusel oleks trahvisumma vähendamine põhjendatud, peab esitatud teabel olema oluline lisaväärtus. Teabe enda süüd kinnitav laad või see, et komisjon viitab sellele teabele keelatud kokkuleppe kirjeldamisel, ei ole seega määrava tähtsusega. Kui ettevõtja palub leebemat kohtlemist, peab ta lisaks komisjonile esitama kõik tema valduses oleva asjakohase teabe, ning leebema kohtlemise meetme kohaldamise võimalus on suurem, kui ta tegutseb kiiresti. See, et SLM-il ei olnud võimalik esitada rohkem teavet, sest ta ei teadnud, millised tõendid olid juba komisjoni valduses, ei ole seega asjakohane.

(1128)
Mis puudutab SLM-i panuse olulist lisaväärtust, siis ta palub trahvi vähendada 30. oktoobril 2002, vastates komisjoni teabenõudele. Oma vastuses kinnitab SLM oma osalemist nelja liiki koosolekutel, st ESIS-e [Eurostress Information Service, mis asub Düsseldorfis] koosolekutel, Itaalia tootjate vahelistel koosolekutel juhatuse tasandil aastatel 1999–2002, Euroopa tootjate vahelistel koosolekutel juhatuse/müügiosakonna tasandil aastal 2001 ning Itaalia tootjate vahelistel koosolekutel müüjate tasandil aastatel 1999–2002. Siiski tuleneb tema nende koosolekute kirjeldus juba olemasolevatest tõenditest ja tema avaldused olid ebamäärased.

(1129)
Samuti, seoses club Europe'i laienemisega selgitab SLM, et 2001. aastal toimusid koosolekud Euroopa ja Itaalia tootjate vahel, et pidada läbirääkimisi Itaalia ekspordi *statu quo* saavutamiseks Euroopa turul. Ta teatab, et osales neist koosolekutest kolmel, ja esitab protokolli kahe koosoleku kohta, sh 4. septembri 2001. aasta koosoleku kohta (millest nähtub püüe saavutada Itaalia ekspordi *statu quo* ja hindade stabiliseerimine), mida on mitmel korral mainitud vastuväiteteatises. Mitu varasematest allikatest pärit tõendit kinnitavad siiski seda koosolekut ja muid koosolekuid ning neil on sama eesmärk. SLM-i esitatud teabel ei ole seega olulist lisaväärtust."

Poolte argumendid

304 SLM väidab, et komisjon jättis vääralt vähendamata tema trahvisumma haldusmenetluses tehtud koostöö alusel. Täpsemalt väidab SLM, et arvestades tema teisejärgulist rolli rikkumises, ei olnud tal võimalik teada, kui ta otsustas koostööd teha, millised tõendid olid juba komisjoni valduses, et hinnata, kas esitatud vastustel oli lisaväärtus või mitte. Komisjonil on aga alust tugineda ettevõtja vastu omaksvõetud faktide ja asjaolude lisaväärtuse puudumisele, kui on võimalik tõendada, et ettevõtja oli teadlik faktidest ja asjaoludest, mille komisjon teiste kanalite kaudu toimikusse lisas. Nii ei olnud see siis, kui SLM teatas komisjonile, et pingestusterase tootjate vahel oli vähemalt neli liiki koosolekuid: st Eurostress Information Service'i (ESIS, Euroopa pingestusterase tootjate kutseliit) raames, Euroopa tootjate vahel, ainult Itaalia tootjate vahel, vastutavate isikute või müüjate tasandil.

Ta märkis ära osalejad, toimumise kohad, kutse saatjad ja sisu (vaidlustatud otsus, põhjendus 1128). Neid avaldusi kasutati vastuväiteteatises teatavate järelduste põhjendamiseks (vt vastuväiteteatis, punktid 191 ja 242, hagiavalduse lisa 3); seda ei oleks tehtud, kui avaldustel ei oleks olnud väärtust.

305 Komisjon väidab, et SLM ei vääri trahvisumma vähendamist, kuna ta ei esitanud olulise lisaväärtusega teavet. Pealegi oleks SLM-ile määratud trahvi vähendamine olnud kohatu, arvestades tema kalkuleerivat käitumist ja edastatud teabe ebamäärasust.

Üldkohtu hinnang

306 Käesolevas asjas tuleb märkida, et 9. jaanuaril 2002 edastas Bundeskartellamt komisjonile dokumente, mis viitavad ELTL artikli 101 rikkumise esinemisele seoses pingestusterasega.

307 19. juulil 2002 ehk juba enne kontrollide läbiviimist 19. ja 20. septembril 2002 andis komisjon DWK-le tingimuslikku kaitset trahvide eest vastuseks sellekohasele taotlusele, mis esitati 18. juunil 2002. Nende kontrollide tulemusel esitas mitu ettevõtjat taotluse, milles paluti, et komisjon neid vastutasuks komisjoniga tehtud koostöö eest soodsamalt kohtleks, sh ITC 21. septembril 2002, kuid ka Redaelli 21. oktoobril 2002 ja Nedri 23. oktoobril 2002.

308 Vaidlustatud otsuses märkis komisjon, et ITC trahvi vähendati 50% võrra, kuna ta oli esimene ettevõtja, kes täitis 2002. aasta leebema kohtlemise teatise punktis 21 ette nähtud nõuded. Täpsemalt on märgitud, et ITC esitas olulisi kaudseid tõendeid club Italia ja üleeuroopaliste kokkulepete kohta. Komisjon märkis ka, et Nedri trahvi vähendati 25%, kuna ta oli teine ettevõtja, kes eespool mainitud nõuded täitis. Muude ettevõtjate ArcelorMittal Wire France, ArcelorMittal, ArcelorMittal Fontaine, ArcelorMittal Verderio, ArcelorMittal España, Emesa/Galycas ja WDI trahvi vähendati 20% või 5%. Tycsa, Redaelli ja SLM-i taotlused jäeti aga rahuldamata.

309 Mis puudutab SLM-i, siis samal ajal kui ta vastas kontrolli käigus esitatud teabenõudele, esitas ta 25. oktoobril 2002 2002. aasta leebema kohtlemise teatise kohaldamise taotluse, mille komisjon registreeris 30. oktoobril 2002. Hiljem, vastuväiteteatisele esitatud vastuses esitas SLM komisjonile muid tõendeid.

310 Siiski ilmneb, et SLM-i edastatud tõenditel oli vaid suhteline kasulikkus komisjoni jaoks, kellel oli juba kontrollide tulemusel või muu hulgas ITC-ga tehtud koostööst tulenevalt arvukaid tõendeid, et tõendada rikkumise eri osasid, mille kohta SLM teavet esitas. Nii on teave club Europe'i laienemise kohta septembrist 2000 kuni septembrini 2002 pärit peamiselt muudelt ettevõtjatelt kui SLM või kui SLM-ile on viidatud, on viidatud ka arvukatele muudele ettevõtjatele, kelle panused on SLM-i omadest varasemad (vaidlustatud otsus, põhjendus 265 jj).

311 Eeltoodust nähtub, et SLM-i argumendid, mille kohaselt tuleb tunnustada tema õigust trahvi vähendamisele, et premeerida teda koostöö eest rikkumise tõendamisel, tuleb tagasi lükata.

5. *SLM-i erilise olukorra arvesse võtmine*

312 SLM ja Ori Martin väitsid mitmel korral oma argumentides, et komisjon ei võtnud nõuetekohaselt arvesse SLM-i olukorra eripära. Hagejate sõnul ei olnud selle ettevõtja keelatud kokkuleppes osalemine mitte ainult hiline, vaid ka piiratud, ja komisjon oleks pidanud seda trahvisumma kindlaksmääramise mingis staadiumis arvesse võtma. Komisjon siiski karistust nii ei individualiseerinud, kuna trahvisumma kindlaksmääramisel kasutas ta sama valemit nende ettevõtjate karistamiseks, kes – nagu Redaelli – osalesid rikkumise kõikides aspektides ja kogu selle kestuse ajal.

313 Üldkohus peab käesolevas asjas analüüsima, kas komisjon hindas juhtumi asjaolusid adekvaatselt, kui ta määras SLM-ile karistuseks trahvi, mis enne 10% lubatud ülempiiri kohaldamist oli 19,8 miljonit eurot ja mis on arvutatud eelkõige SLM-i pingestusterase kogumüügi alusel EMP-s, rikkumise kui sellise objektiivse raskuse alusel, SLM-i osalemise kestuse alusel club Italias alates koosolekust, kus SLM ei olnud esindatud, võtmata arvesse vähimatki kergendavat asjaolu (vt punkt 134 eespool).

314 Nimelt, nagu nähtub kohtupraktikast ja vastavalt tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttele, mille osadeks on proportsionaalsuse ja karistuste individuaalsuse põhimõtted (vt punktid 138–142 eespool), tuleb trahv määrata, võttes arvesse asjaolusid, mis peale rikkumise kui sellise puudutavad ka karistatud ettevõtja tegelikku osalemist selles rikkumises. Komisjon, või Üldkohus, kui komisjon seda teinud ei ole, peab seega tagama karistuse individualiseerimise rikkumise suhtes, võttes arvesse SLM-i erilist olukorda selles ühes rikkumises, mille komisjon vaidlustatud otsuses tuvastas.

Club Italias osalemise viis

315 Mis puudutab osalemist club Italias, siis saab SLM-ile määratava karistuse hindamise osas trahvisumma kindlaksmääramisel komisjoni arvesse võetud tõendite suhtes eespool esitatu alusel teha kolm märkust.

316 Esiteks, nagu väidab komisjon, on club Italia raames sõlmitud kokkulepetel tegelikult geograafiline ulatus, mis ületab Itaalia. Väljaspool selle klubi Itaalia aspekti võimaldas see ka teataval arvul ettevõtjatel, st tuumikul, mille moodustas Redaelli, CB, ITC ja Itas (kes tegutsesid Itaalias) ning Tréfileurope (kes tegutses Itaalias ja ülejäänud Euroopas), kuid ka SLM-il koordineerida Itaalia tootjate ekspordijõupingutused ning määratleda sümmeetriliselt ühine poliitika vastuseks teiste Euroopa riikide tootjate (nagu Tycsa, Nedri ja DWK, kes osalesid mõnikord club Italias) katsetele piirata neid jõupingutusi, pakkudes Itaalia tootjatele ekspordikvooti ülejäänud Euroopas.

317 Siiski tuleb tõdeda, et kogu ajavahemiku jooksul, mil SLM osales vaid rikkumise selles osas (komisjoni hinnangul 10. veebruarist 1997 kuni 10. septembrini 2000), ei puudutanud tema kohalolekul toimunud arutelud Austriat, ning kui need puudutasid Saksamaad ja Prantsusmaad, siis seda ajal, mil SLM ei müünud või veel ei müünud pingestusterast nendes riikides. Neid iseärasusi tuleb arvesse võtta SLM-ile määratava karistuse suuruse hindamisel.

318 Teiseks ei saa seoses SLM-i club Italias osalemise kestusega asuda seisukohale, et see sai alguse 10. veebruaril 1997, nagu leidis komisjon, vaid alguskuupäevaks tuleb lugeda 15. aprilli 1997, et see vastaks rikkumises osalemise tõendamiseks nõutavale tõendatuse tasemele. Seda tuleb arvesse võtta ka trahvisumma kindlaksmääramisel.

319 Kolmandaks, SLM-i club Italias osalemise ulatusega seoses tuleb märkida, et vaidlustatud otsuses asus komisjon seisukohale, et alates 29. novembrist 1999 teadis SLM või oleks pidanud teadma, et osaledes club Italias, osales ta üldisemas süsteemis, mis koosnes eri tasanditest ja mille eesmärk oli stabiliseerida pingestusteraseturg üleeuroopalisel tasandil, et vältida hindade langust (vaidlustatud otsus, põhjendus 650, ning punkt 129 eespool). Teiste ettevõtjate arvates sai SLM alles hilisemas staadiumis teada rikkumisest, mida komisjon talle ette heidab.

320 Seda vaidlustatud otsuses mainitud iseärasust tuleb samuti arvesse võtta trahvisumma kindlaksmääramise staadiumis, kuna see eristab SLM-i olukorda teiste käesolevas asjas karistatud ettevõtjate – nagu Redaelli – olukorrast, kes osalesid club Italias algusest peale või olid teadlikud ühe rikkumise kõigist aspektidest. Sellegipoolest tuleb märkida, et SLM-i olukord erineb oluliselt ka nende kolme ettevõtja olukorrast, kelle puhul komisjon võttis arvesse seda, et rikkumise üleeuroopalisest ulatusest saadi teada hilises staadiumis. Antud juhul said Socitrel, Proderac ja Fapricela, kes tegutsesid club Españas, tervikplaanist teada alles mais 2001, mitte novembris 1999, nagu SLM. Samuti tuleb märkida, et lisaks sellele, et SLM oli teadlik rikkumise üleeuroopalisest ulatusest, ta ka osales hiljem selles täiel määral.

Club Europe'is ja muudes kokkulepetes osalemise viis

321 Vaidlust ei ole selles, et SLM ei osalenud lõunakokkuleppes, club Españas, klienti Addtek puudutavas koordineerimises või club Europe'ile eelnenud club Zurichis.

322 Seoses club Europe'iga on oluline meenutada, et SLM-i osalemine ühe rikkumise selles aspektis tuvastati ainult ajavahemiku 11. septembrist 2000 kuni 19. septembrini 2002 osas, mis vastab ajavahemikule, mil SLM sai esimesed vajalikud load, et müüa pingestusterast teatavates riikides, mida club Europe puudutas ja kus peeti arutelusid club Italiaga selle kvoodi suuruse üle, mis võidi anda Itaalia eksportijatele.

323 Eeltoodust nähtub, et SLM-i osalemine rikkumises ei olnud ühtlane, vaid järkjärguline. SLM osales alguses ainult club Italias aprillist 1997 kuni novembri lõpuni 1999, ta oli teadlik ühe rikkumise üleeuroopalisest ulatusest alates detsembrist 1999 ning osales seejärel club Europe'is septembrist 2000 kuni septembrini 2002.

324 See järeldus on asjaolu, mida komisjon oleks pidanud arvesse võtma SLM-ile määratava karistuse hindamisel.

325 Siiski tuleb ka märkida, et selline järeldus ei tähenda, et SLM-i osalemine rikkumises on niivõrd piiratud, kui väidavad hagejad. Nimelt nähtub toimikust, et alates aastast 2000 on SLM-i roll club Italias eelkõige seoses aruteludega, mida peeti club Europe'iga ekspordikvoodi kindlaksmääramiseks, samastatav club Italia peamiste ettevõtjate ehk Redaelli, Itase, CB, ITC ja Tréfileurope'i rolliga.

6. *Järeldus*

326 Järelikult nähtub eeltoodust, et SLM-ile ja osaliselt Ori Martinile määratud karistus on ebaproportsionaalne eelkõige selles mõttes, et see ei ole piisavalt individualiseeritud, kuna komisjon ei võtnud arvesse selle ettevõtja olukorra teatavaid iseärasusi, kui ta määras talle karistuseks 19,8 miljoni euro suuruse trahvi, enne kui kohaldas 10% seaduslikku ülempiiri.

327 Täpsemalt ei võta komisjoni määratud karistus arvesse seda, et SLM osales ühes rikkumises alles hilises staadiumis ja järk-järgult, piirdudes esialgu peamiselt club Italias sõlmitud kokkulepetega, mis puudutasid Itaalia turgu. Käesolevas asjas oleks komisjon pidanud trahvisumma arvutamisel arvesse võtma, et tal ei olnud tunnustusi, mis oleksid SLM-il võimaldanud müüa teatavates liikmesriikides enne teatavat kuupäeva, ning et puudusid tõendid, mis oleksid võimaldanud asuda seisukohale, et SLM võis olla keelatud kokkuleppega seotud isegi enne osalemist club Italia koosolekutel.

328 Vaidlustatud otsuse artikli 2 punkt 16 tuleb seega tühistada osas, milles hagejatele määratakse ebaproportsionaalne karistus.

329 Eelnevast tulenevaid tagajärgi analüüsitakse tagapool Üldkohtu täieliku pädevuse raames, mida käesolevas asjas on palutud teostada.

330 Neil asjaoludel ei ole enam vaja analüüsida poolte argumente, mis puudutavad võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist või 2006. aasta suuniste teatavate sätete rikkumist, mis käesolevas asjas ei sea kahtluse alla eelnevat hinnangut ega muuda eelneva hinnangu tulemust.

D – *Haldusmenetluse ebatavaline pikkus*

1. *Poolte argumendid*

331 SLM väidab, et haldusmenetlus kestis liiga kaua. Käesolevas asjas kestis haldusmenetlus üle 8 aasta ning kontrollide, mis viidi läbi 19. septembril 2002, ja vastuväiteteatise saatmise vahele 30. septembril 2008, jäi kuus aastat. Kuid komisjonile oli juba 2002. aastal teada suur hulk asjaolusid, millele ta hiljem vaidlustatud otsuses tugines, ning arvukad ettevõtjad tegid kiiresti koostööd. SLM-i puhul lõpetati menetlus hilja toimikuga üksteise järel tegelenud ametnike suure arvu tõttu; ta palus sel põhjusel Üldkohtul nõuda komisjonilt, et ta esitaks nimekirja, kus on ära märgitud ajavahemikus 2002–2010 toimikuga tegelenud ametnike arv. Rohkem kui 10 aastat hiljem on SLM-il keeruline võtta seisukohta asjaolude suhtes, mida talle tihti kaudselt ette heidetakse teiste käsikirjaliste dokumentide alusel. Komisjonil kulus kuus aastat, et otsustada, kas rahuldada või jätta rahuldamata tema leebema kohtlemise taotlus, mis esitati 30. oktoobril 2002 ja jäeti rahuldamata 19. septembril 2008, mis kahjustas SLM-i õigust valmistada õigel ajal ette kaitse, mis tagaks tema huvide parima kaitse. Haldusmenetluse aegluse tõttu ei olnud SLM-il võimalik valmistada ette sobivat kaitset seoses tema suhtes tuvastatud keelatud kokkuleppe algusaastatega (1997 ja 1998).

332 Komisjon ei nõustu nende argumentidega. Seoses menetlustoimingu taotlusega märgib ta muu hulgas, et menetluse keerukust arvestades ei oma toimikuga tegelenud järjestikuste ametnike arvu teadmine tähtsust.

2. *Üldkohtu hinnang*

333 Kõigepealt tuleb märkida, et SLM möönis osalemist rikkumises alates 1999. aastast. Seda asjaolu tuleb mõistliku aja põhimõtte võimaliku rikkumise hindamisel arvesse võtta.

334 Mõistlikust ajast kinnipidamine konkurentsipoliitikat puudutavas haldusmenetluses on liidu õiguse üldpõhimõte, mille täitmist tagavad liidu kohtud (vt kohtuotsus, 19.12.2012, Heineken Nederland ja Heineken *vs.* komisjon, C-452/11 P, EU:C:2012:829, punkt 97 ja seal viidatud kohtupraktika).

335 Haldusmenetluse mõistliku aja põhimõtet on kinnitatud põhiõiguste harta artikli 41 lõikes 1, mille kohaselt „igaühel on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul” (kohtuotsus, 5.6.2012, Imperial Chemical Industries *vs.* komisjon, T-214/06, EKL, EU:T:2012:275, punkt 284).

336 Menetluse kestuse mõistlikkust tuleb hinnata iga konkreetse juhtumi asjaolude põhjal, arvestades eelkõige juhtumi konteksti, poolte käitumist menetluse ajal, asja tähendust erinevatele osapooltele ja juhtumi keerukust (vt selle kohta kohtuotsus, 20.4.1999, Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, EKL, EU:T:1999:80, punkt 126) ning vajaduse korral teavet või põhjendusi, mille komisjon võib esitada seoses haldusmenetluses tehtud menetlustoimingutega.

337 Euroopa Kohus on leidnud, et haldusmenetluses võib hinnata kahte üksteisele järgnevat etappi, mis kumbki järgib omaenda sisemist loogikat. Esimene etapp, mis kestab vastuväiteteatise tegemiseni, algab hetkel, kui komisjon võtab vastavalt rikkumise kohta tehtud kaebusele temale liidu seadusandja poolt delegeeritud pädevust kasutades meetmeid ja peab võimaldama võtta seisukoha haldusmenetluse käigu kohta. Teine etapp järgneb omakorda vastuväiteteatisele ja kestab lõpliku otsuse tegemiseni. See peab võimaldama komisjonil võtta lõpliku seisukoha etteheidetud rikkumise kohta (kohtuotsus, 21.9.2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, C-105/04 P, EKL, EU:C:2006:592, punkt 38).

338 Kohtupraktikast nähtub, et mõistliku aja põhimõtte rikkumisel võib olla kahte liiki tagajärgi.

339 Esiteks, kui mõistliku aja ületamine avaldas mõju menetluse tulemusele, võib rikkumine kaasa tuua vaidlustatud otsuse tühistamise (vt selle kohta kohtuotsus, 21.9.2006, Technische Unie *vs.* komisjon, C-113/04 P, EKL, EU:C:2006:593, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

340 Olgu täpsustatud, et konkurentsieeskirjade kohaldamise korral võib mõistliku aja ületamine olla tühistamise põhjus üksnes rikkumisi tuvastava otsuse puhul, kui on tõendatud, et kõnealuse põhimõtte rikkumine on kahjustanud asjaomaste ettevõtjate kaitseõigusi. Peale selle spetsiifilise olukorra ei ole otsuse tegemise kohustuse mõistliku aja jooksul täitmata jätmisel mingit mõju määruse nr 1/2003 alusel toimuva haldusmenetluse õiguspärasusele (vt kohtuotsus, 16.12.2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, T-5/00 ja T-6/00, EKL, EU:T:2003:342, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika, mis selles küsimuses jäeti apellatsiooniastmes muutmata kohtuotsusega Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, punkt 337 eespool, EU:C:2006:592, punktid 42 ja 43).

341 Kuna kaitseõiguste tagamine, mille põhimõttelist tähtsust Euroopa Kohus on oma kohtupraktikas korduvalt rõhutanud (kohtuotsus, 9.11.1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin *vs.* komisjon, 322/81, EKL, EU:C:1983:313, punkt 7), on ülioluline sellises menetluses nagu käesolev, tuleb takistada seda, et uurimisetapis kahjustatakse neid õigusi menetluse ülemäärase kestuse tõttu heastamatult ja et selline kestus võiks takistada tõendite esitamist, millega soovitakse ümber lükata sellise käitumise esinemist, mille tagajärjel tekib asjaomaste ettevõtjate vastutus. Sel põhjusel ei tohi kaitseõiguste kasutamise võimalike rikkumiste kontrollimine piirduda selle etapi uurimisega, milles asjaosalised saavad kasutada oma õigusi täielikult, st haldusmenetluse teise etapiga. Kaitseõiguste tõhususe võimaliku nõrgenemise põhjuse hindamine peab hõlmama kogu menetlust ja selle kogu kestust (kohtuotsus Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, punkt 337 eespool, EU:C:2006:592, punkt 50).

342 Teiseks, kui mõistliku aja põhimõtte rikkumine ei mõjuta menetluse tulemust, võib Üldkohus täieliku pädevuse raames haldusmenetluse mõistliku aja ületamisest tuleneva rikkumise piisavalt heastada, vähendades vajaduse korral määratud trahvi summat (vt selle kohta kohtuotsus Technische Unie *vs.* komisjon, punkt 339 eespool, EU:C:2006:593, punktid 202–204, ja kohtuotsus, 16.6.2011, Heineken Nederland ja Heineken *vs.* komisjon, T-240/07, EKL, EU:T:2011:284, punktid 429 ja 434, mis apellatsiooniastmes jäeti muutmata kohtuotsusega Heineken Nederland ja Heineken *vs.* komisjon, punkt 334 eespool, EU:C:2012:829, punkt 100).

343 Eespool toodust ilmneb, et selleks, et pikka aega kestnud haldusmenetlus võiks rikkuda mõistliku aja põhimõtet, peab selle menetluse kestus olema kvalifitseeritud ülemääraseks.

344 Käesolevas asjas koosnes haldusmenetlus neljast üksteisele järgnevast etapist, millest esimene eelnes vastuväiteteate esitamisele ja kolm järgmist järgnesid sellele.

345 Esimene etapp algas 9. jaanuaril 2002, kui Bundeskartellamt edastas komisjonile eespool punktis 23 mainitud dokumendid, ning lõppes 30. septembril 2008 vastuväiteteatise vastuvõtmisega.

346 Seejärel algas teine etapp (vt eespool punktid 33–39), mis lõppes 30. juunil 2010 esialgse otsuse vastuvõtmisega.

347 Pärast seda, kui oli esitatud esimene hagide seeria (mida on meenutatud eespool punktis 10), võttis komisjon 30. septembril 2010 vastu esimese muutmisotsuse (vt eespool punkt 4), et parandada mitmesugused vead, mille ta oli esialgses otsuses tuvastanud, ja sellega haldusmenetluse kolmas etapp lõppes.

348 Viimaseks, 4. aprillil 2011 lõppes haldusmenetluse neljas etapp sellega, et komisjon võttis vastu teise muutmisotsuse, milles ta vähendas trahve, mis olid määratud ühelt poolt ArcelorMittalile, ArcelorMittal Verderiole, ArcelorMittal Fontaine'ile ja ArcelorMittal Wire France'ile ning teiselt poolt SLM-ile ja Ori Martinile (vt eespool punkt 6).

349 Kohe tuleb märkida, et käesolev väide puudutab vaid haldusmenetluse kahte esimest etappi.

350 17. detsembril 2013 esitas Üldkohus 2. mai 1991. aasta kodukorra artiklis 64 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames komisjonile kirjaliku küsimuse, et saada üksikasjalik kirjeldus toimingutest, mille komisjon tegi pärast kontrolle, mis leidsid aset 19. ja 20. septembril 2002, kuni esialgse otsuse vastuvõtmiseni.

351 Komisjon vastas küsimusele dokumendis, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 28. veebruaril 2014.

352 Üldkohtu kantselei edastas hagejatele komisjoni vastuse koopia.

353 Komisjon esitab oma vastuses üksikasjalikult ja veenvalt need toimingud, mille ta haldusmenetluse käigus tegi, ja põhjused, millest tulenevalt kestis menetlus 2002. aastast 2010. aastani.

354 Mitu tegurit selgitavad haldusmenetluse kestust käesolevas asjas.

355 Selles osas tuleb arvesse võtta keelatud kokkuleppe kestust (üle 18 aasta), selle eriti suurt geograafilist ulatust (keelatud kokkulepe puudutas suurt osa liikmesriikidest), keelatud kokkuleppe geograafilist ja ajalist korraldust (eri klubid), eri klubide raames peetud koosolekute arvu (üle 500), asjassepuutuvate ettevõtjate arvu (17), leebema kohtlemise taotluste arvu ning nende dokumentide eriti suurt mahtu, mis esitati või saadi kontrollide käigus ja mis on koostatud eri keeltes ning mida komisjon analüüsima pidi, mitmesuguseid täiendavaid teabenõudeid, mille komisjon pidi asjassepuutuvatele äriühingutele saatma vastavalt sellele, kuidas keelatud kokkuleppest arusaamine arenes, vastuväiteteatise adressaatide arvu (üle 40), menetluskeelte arvu (8) ning maksevõimega seoses esitatud eri taotlusi (14).

356 Lisaks tuleb ka märkida, et SLM ei näita, kuidas menetluse kestuse tõttu tema kaitseõigusi rikuti. Selles küsimuses esitatud teave ei ole asjakohane. Niisiis selles, et SLM-il ei olnud väidetavalt võimalik ette valmistada sobivat kaitset tema suhtes tuvastatud keelatud kokkuleppes osalemise algusaastate osas (1997 ja 1998), on süüdi vaid ta ise, kuna teda teavitati 2002. aasta sügisest sellest, et komisjon uurib kartelli, milles osalemist talle ette heideti. Mis aga puudutab seda, et SLM-i leebema kohtlemise taotlusele vastati hilja, siis oleks aeg, mis komisjonil kulus talle vastamiseks, pidanud teda ajendama võtma meetmeid ja oma kaitseks valmistuma niipea kui võimalik pärast menetluse alustamist 2002. aasta sügisel. Mis puudutab väidet, et aja möödumise tõttu oli keeruline võtta seisukohta SLM-ile etteheidetavate asjaolude suhtes, siis on tegemist asjaoluga, mis oleks vastupidi viimase väidetule pidanud teda ajendama kiirelt tegutsema, mitte aga ootama, et tõendid ja inimesed hajuvad.

357 Komisjoni esitatud teabe põhjal, mis annab tunnistust juhtumi erilisest keerukusest, tuleb seega järeldada, et vaatamata menetluse pikkusele ei saa seda kvalifitseerida ülemääraseks. Järelikult ei ületanud komisjon mõistlikku aega ning väide tuleb seega tagasi lükata.

E – *Rikkumise eest vastutuse omistamine emaettevõtjale*

358 Ori Martin väidab, et komisjon pidas teda vääralt solidaarselt vastutavaks rikkumise eest, mis vaidlustatud otsuse põhjendustes 862–875 märgitu kohaselt tuleneb otsustava mõju eeldusest, mille aluseks on peaaegu ainuosalus SLM-i aktsiakapitalis ajavahemikus 1. jaanuarist 1999 kuni 19. septembrini 2002 (vt punkt 132 eespool).

1. *Poolte argumendid*

359 Esiteks väidab Ori Martin, et leides, et otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse ümberlükkamiseks esitatud tõendid ei olnud asjakohased, muutis komisjon lihtsa eelduse ümberlükkamatuks eelduseks. Sellega rikutakse ELTL artiklit 101, isikliku vastutuse põhimõtet, karistuste individuaalsuse põhimõtet ja äriühingute õiguses kohaldatavat piiratud vastutuse põhimõtet. Eelduse ümberlükkamiseks ei tohi olla nõutav tõend selle kohta, et emaettevõtjal ei ole võimalik otsustavat mõju oma tütarettevõtjale avaldada, vaid ainult tõend, et seda mõju ei ole avaldatud.

360 Käesolevas asjas see, et Ori Martinil oli SLM-i suhtes huvi ja roll ka aktsionärina, et kaitsta oma finantshuvi (vaidlustatud otsus, põhjendus 874), ei ole piisav, et panna talle süüks SLM-i rikkumine. Selline huvi on vaid äriühingu aktsia- või osakapitalist ühe osa omamise tulemus, ilma et tingimata omatakse 100% või suuremat osa sellest kapitalist. Põhimõtteliselt ei saa rikkumist süüks panna isikule, kes ei ole seda toime pannud, või igal juhul ei saa seda rikkumist talle süüks panna ilma, et see oleks sõnaselgelt ja eelnevalt õigusnormis ette nähtud. Komisjon peab tõendama, et Ori Martin nõustus oma käitumisega panustama kõigi osavõtjate ühistesse eesmärkidesse ja et ta oli teadlik kavandatavast õigusvastasest tegevusest või teiste ettevõtjate poolt sellise tegevuse elluviimisest samadel eesmärkidel, või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma.

361 Teiseks väidab Ori Martin, et eelduse ümberlükkamiseks esitatud tõendid on käesolevas asjas asjakohased. Ori Martin tegutses alati valdusühinguna ning tal oli SLM-is vaid finantsosalus. Ori Martin ei tegutsenud kunagi otseselt pingestusterasesektoris. Ta ei ole seega SLM-i rikkumisega seotud. Ori Martin ei olnud või ei oleks saanud olla teadlik SLM-i konkurentsivastasest tegevusest. Konkreetselt, Ori Martin ei sekkunud kunagi SLM-i strateegilistesse valikutesse ja investeerimisotsustesse. Tal ei ole tegevstruktuuri ega töötajaid. Tema juhatuse kolmel liikmel puuduvad igasugused teadmised terasesektorist. Seda, et Ori Martin SLM-is ei sekkunud, tõendavad juhatuse koosolekute ja aktsionäride üldkoosoleku protokollid. SLM pöördus üksnes aeg-ajalt kontserni Ori Martin poole seoses valtstraadi ostuga (2% ostudest ajavahemikus 1995–2001). Lisaks tugineb Ori Martin ka „teabevoo” puudumisele tema ja SLM-i vahel. SLM-i arvel keelatud kokkuleppega seotud füüsiline isik tegutses pealegi omal algatusel ja täiesti sõltumatult. Tal ei olnud Ori Martinis kunagi vähematki rolli.

362 Kolmandaks väidab Ori Martin, et komisjon ei selgitanud vaidlustatud otsuses põhjusi, miks asjaolu, et SLM ei olnud kohustatud Ori Martinile aru andma, ei ole asjaolu, mis tõendaks tema tegevuse sõltumatust. Arvestades haldusmenetluses esitatud tõendeid, oleks komisjon pidanud järeldama, et SLM-i tegevust ei saanud Ori Martinile süüks panna, kuna välistatud oli mis tahes tema avaldatav mõju tütarettevõtjale. Käesolevas asjas käsitleti neid tõendeid või jäeti need kõrvale ilma, et neid oleks koos hinnatud, või lükati tagasi lausa niivõrd üldises sõnastuses, et nende tagasilükkamine ei ole arusaadav.

363 Komisjon ei nõustu nende argumentidega. Ükski Ori Martini esitatud tõend ei võimalda otsustava mõju avaldamise eeldust ümber lükata. Seoses Ori Martini juhatuse liikmete profiili ja Ori Martini juhatuse ja aktsionäride üldkoosoleku protokollide sisuga väidab komisjon, et kuna neid tõendeid ei esitatud vastuses vastuväiteteatisele, vaid alles hagiavalduses, ei saa Ori Martin neile tugineda vaidlustatud otsuses antud hinnangu vaidlustamiseks.

2. *Üldkohtu hinnang*

364 Toimikust nähtub, et Ori Martinile kuulus 100% osalus tütarettevõtja SLM aktsiakapitalis ajavahemikus 1. jaanuarist 1999 kuni 31. oktoobrini 2001. Samuti nähtub toimikust, et Ori Martinile kuulus otseselt 98% samas tütarettevõtjas ja kaudselt 2% selles tütarettevõtjas Ori Martin Lux SA vahendusel ajavahemikus 1. novembrist 2001 kuni 19. septembrini 2002 (vaidlustatud otsus, põhjendus 867).

365 Veel nähtub vaidlustatud otsusest, et komisjon leidis, et Ori Martin avaldas otsustavat mõju SLM-ile 1. jaanuarist 1999 kuni 19. septembrini 2002 selle alusel, et sel ajavahemikul kuulus Ori Martinile ainuosalus või peaaegu ainuosalus SLM-i aktsiakapitalis (vaidlustatud otsus, põhjendus 868).

366 Kuigi seost, mis ühendab emaettevõtjat Ori Martin tema tütarettevõtjaga SLM, ei ole käesolevas asjas vaidlustatud, ei ole see nii järelduse puhul, mille komisjon selle põhjal teeb. Nimelt palub Ori Martin vaidlustatud otsus tühistada osas, milles talle omistatakse vastutus SLM-i rikkumise eest eespool viidatud ajavahemiku osas. Vastutus omistati vääralt järgmistel põhjustel.

367 Põhimõttelises plaanis väidab Ori Martin, et komisjon moonutas kohtupraktikast tuleneva otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse laadi ja ulatust, leides, et selle tuvastamine, et emaettevõtjal on tütarettevõtja suhtes peaaegu ainuomandi suhe, on piisav, et ta ei pea tõendama niisuguse mõju tegelikku avaldamist. Komisjon ei saa piirduda ainult aktsionäri staatusega, et panna tütarettevõtja tegevus süüks emaettevõtjale. Ta peab tõendama, et Ori Martin oli vastutav kas ühel või teisel viisil, nõustudes oma käitumisega rikkumisse panustama, või et ta ei saanud seda mitte teada.

368 Sellega seoses viitab Ori Martin esiteks ELTL artikli 101, isikliku vastutuse põhimõtte ja karistuste isiklikkuse põhimõtte rikkumisele, mille kohaselt ei tohi tegu süüks panna isikule, kes seda toime ei ole pannud, ning teiseks liidus äriühinguõiguses tunnustatud õigussubjektsuse ja piiratud vastutuse põhimõtete rikkumisele, mille eesmärk on omistada vastutus ainult äriühingule, kes selle vastutuse aluseks olevad teod toime pani, mitte kontsernile, kuhu ta kuulub.

369 Praktilises mõttes väidab Ori Martin, et komisjon ei hinnanud õigesti haldusmenetluses esitatud eri tõendeid, mis juhul, kui neid oleks nõuetekohaselt hinnatud, tõendaksid, et ta ei saanud SLM-i tegevusele otsustavat mõju avaldada. Selle tõendamist kinnitavad ka selle kohta Üldkohtus esitatud täiendavad argumendid.

370 Neid asjaolusid arvestades väidab Ori Martin, et komisjon on käesolevas asjas asjaolusid vääralt hinnanud, rikkunud põhjendamiskohustust, võrdse kohtlemise põhimõtet ja hea halduse põhimõtet.

a) Otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus

371 Väites, et selleks, et tuvastada ettevõtja olemasolu liidu õiguse tähenduses, peab komisjon tuvastama, et emaettevõtja avaldab tegelikult otsustavat mõju, mis võib Ori Martinil olla tulenevalt tütarettevõtja aktsiakapitalis omatava osaluse suurusest, ning eelduse ümberlükkamiseks piisab, kui Ori Martin tõendab, et seda mõju ei avaldatud, ilma et oleks vaja tõendada, et tal oli võimatu sellist mõju avaldada (vt punkt 359 eespool), eksib Ori Martin sellisel juhul kohtupraktikas tunnustatud eelduse laadi ja ulatuse osas.

372 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tähendab ettevõtja mõiste mis tahes majandustegevusega tegelevat üksust, sõltumata selle üksuse õiguslikust vormist ja rahastamisviisist. Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud esiteks, et ettevõtja mõistet tuleb selles kontekstis mõista kui majandusüksust, ja seda isegi siis, kui õiguslikult koosneb see majandusüksus mitmest füüsilisest või juriidilisest isikust, ja teiseks, et juhul, kui selline üksus rikub konkurentsieeskirju, tuleb tal isikliku vastutuse põhimõtte alusel ka selle rikkumise eest vastutada (vt kohtuotsused, 10.9.2009, Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, C-97/08 P, EKL, EU:C:2009:536, punktid 54–56 ja seal viidatud kohtupraktika; 29.9.2011, Elf Aquitaine *vs.* komisjon, C-521/09 P, EKL, EU:C:2011:620, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 11.7.2013, komisjon *vs.* Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, EKL, EU:C:2013:514, punktid 36 ja 37 ning seal viidatud kohtupraktika).

373 Mis puudutab küsimust, millises olukorras võib siiski karistada juriidilist isikut, kes ei ole rikkumist toime pannud, siis tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et tütarettevõtja rikkumise võib emaettevõtjale süüks arvata eelkõige siis, kui tütarettevõtja – olgugi et tal on eraldiseisev õigusvõime –

ei otsusta oma tegutsemise üle turul sõltumatult, vaid täidab peamiselt emaettevõtja poolt talle antud juhiseid, arvestades eelkõige majanduslikke, organisatsioonilisi ja õiguslikke sidemeid, mis neid kahte üksust ühendavad (kohtuotsused Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2009:536, punkt 58; Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2011:620, punkt 54, ning komisjon *vs.* Stichting Administratiekantoor Portielje ja Gosselin Group, punkt 372 eespool, EU:C:2013:514, punkt 38).

374 Sellises olukorras kuuluvad emaettevõtja ja tema tütarettevõtja samasse majandusüksusesse ja moodustavad seega ühe ettevõtja ELTL artikli 101 tähenduses ning komisjon võib adresseerida trahve määrava otsuse emaettevõtjale, ilma et oleks vaja tuvastada emaettevõtja isiklikku seotust rikkumisega (kohtuotsused Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2009:536, punkt 59; Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2011:620, punkt 55, ning komisjon *vs.* Stichting Administratiekantoor Portielje ja Gosselin Group, punkt 372 eespool, EU:C:2013:514, punkt 39).

375 Euroopa Kohus on sellega seoses leidnud, et juhul, kui emaettevõtja osalus liidu konkurentsieeskirjade rikkumise toime pannud tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis on 100%, esineb ümberlükatav eeldus, et kõnealune emaettevõtja avaldab tegelikult oma tütarettevõtja tegevusele otsustavat mõju (edaspidi „otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus") (kohtuotsused Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2009:536, punkt 60; Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2011:620, punkt 56, ning komisjon *vs.* Stichting Administratiekantoor Portielje ja Gosselin Group, punkt 372 eespool, EU:C:2013:514, punkt 40).

376 Neil asjaoludel piisab, kui komisjon tõendab, et emaettevõtjale kuulub ainu- või peaaegu ainuosalus tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis, et järeldada, et emaettevõtja avaldab otsustavat mõju tütarettevõtja kaubanduspoliitikale. Seega võib komisjon pidada tütarettevõtjale määratud trahvi maksmise eest solidaarselt vastutavaks emaettevõtjat, välja arvatud juhul, kui emaettevõtja, kel lasub kohustus see eeldus ümber lükata, esitab piisavaid tõendeid, mis kinnitavad, et tema tütarettevõtja tegutseb turul iseseisvalt (kohtuotsused Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2009:536, punkt 61; Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2011:620, punkt 57, ning komisjon *vs.* Stichting Administratiekantoor Portielje ja Gosselin Group, punkt 372 eespool, EU:C:2013:514, punkt 41).

377 Otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus püüab eelkõige tekitada tasakaalu esiteks sellise eesmärgi olulisuse – milleks on konkurentsieeskirjade, eriti ELTL artikli 101 vastase tegevuse hukkamõistmine ja sellise tegevuse kordumise ärahoidmine – ning teiseks liidu teatud üldpõhimõtete nõuete vahel, milleks on eelkõige süütuse presumptsioon, karistuste individuaalsuse põhimõte, õiguskindlus ja kaitseõigused, sh poolte võrdsuse põhimõte. Eelkõige just sel põhjusel ongi see ümberlükatav (kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2011:620, punkt 59).

378 Lisaks tuleb meenutada, et see eeldus põhineb tõdemusel, et välja arvatud erandjuhtudel võib äriühing, kellel on tütarettevõtja kapitalis sajaprotsendiline osalus, ainult selle osaluse tõttu kapitalis mõjutada otsustavalt selle tütarettevõtja tegevust, ning teiseks saab selle mõjuvõimu tegeliku kasutamise puudumist tavaliselt kõige tõhusamalt tuvastada nendes üksustes, kelle suhtes sellist eeldust kohaldatakse (kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2011:620, punkt 60).

379 Neil asjaoludel kaotaks eeldus mõtte, kui piisaks sellest, et asjaomane isik vaidlustab selle eelduse lihtsalt alusetuid väiteid esitades (kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2011:620, punkt 61).

380 Samuti ilmneb kohtupraktikast, et isegi kui eeldust on raske ümber lükata, jääb see mõistlikkuse piiridesse, kui see on proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga, kui on olemas võimalus esitada vastupidiseid tõendeid ning kui kaitseõigused on tagatud (vt kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2011:620, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

381 Kohtupraktikast nähtub samuti, et selleks, et teha kindlaks, kas tütarettevõtja määrab oma tegevuse turul kindlaks iseseisvalt, tuleb võtta arvesse kogu asjakohast teavet majanduslike, organisatsiooniliste ja õiguslike sidemete kohta, mis seda tütarettevõtjat ja emaettevõtjat seovad ja mis võivad sõltuvalt olukorrast muutuda, ja seega ei ole nende loetelu ammendav (kohtuotsused Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2009:536, punkt 74; Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2011:620, punkt 58, ning komisjon *vs.* Stichting Administratiekantoor Portielje ja Gosselin Group, punkt 372 eespool, EU:C:2013:514, punkt 60).

382 Järelikult, nagu meenutatud eespool, juhul – nagu käesolevas asjas – kui emaettevõtja osalus niisuguse tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis on 100%, keda peetakse liidu konkurentsieeskirjade rikkumise toime pannuks, esineb ümberlükatav eeldus, et kõnealune emaettevõtja avaldab tegelikult oma tütarettevõtja tegevusele otsustavat mõju.

383 Seega, vastupidi Ori Martini väidetule (vt punkt 360 eespool), kui emaettevõtja ja tema tütarettevõtja moodustavad ühe ettevõtja ELTL artikli 101 tähenduses, on komisjonil õigus trahvide määramise otsus emaettevõtjale adresseerida mitte seetõttu, et emaettevõtja õhutas tütarettevõtjat rikkumist toime panema, või veelgi enam seetõttu, et emaettevõtja võtab rikkumisest osa, vaid seetõttu, et need moodustavad ühe ettevõtja ELTL artikli 101 tähenduses (kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2011:620, punkt 88, vt ka punkt 374 eespool).

384 Komisjon ei pea selleks, et kasutada otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldust konkreetses asjas, esitama täiendavaid tõendeid võrreldes nendega, mis tõendavad selle eelduse kohaldatavust ja kasutamist (vt kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 372 eespool, EU:C:2011:620, punkt 80 ja seal viidatud kohtupraktika).

385 Eespool viidatud kohtupraktikat arvestades tugines komisjon põhjendatult otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldusele asjaolu alusel, et Ori Martinile kuulus ainuosalus või peaaegu ainuosalus SLM-i aktsiakapitalis 1. jaanuarist 1999 kuni 19. septembrini 2002, ilma et tal oleks vaja selle kohta esitada muid tõendeid.

386 Veel tuleb meenutada, et arvestades eelduse ümberlükatavust, ei vii see vastutuse automaatse omistamiseni tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis ainuosalust omavale emaettevõtjale, mis oleks vastuolus isikliku vastutuse põhimõttega, mis on liidu konkurentsiõiguse alus (vt selle kohta kohtuotsus, 20.1.2011, General Química jt *vs.* komisjon, C-90/09 P, EKL, EU:C:2011:21, punktid 51 ja 52).

387 Samuti ei saa Ori Martin väita, et käesolevas asjas on rikutud karistuste individuaalsuse põhimõtet. Vastavalt sellele põhimõttele, mis on kohaldatav kõikides haldusmenetlustes, mille tulemusel võidakse liidu konkurentsieeskirjade alusel sanktsioone määrata, tohib ettevõtjat karistada üksnes asjaolude eest, mida talle individuaalselt ette heidetakse. Seda põhimõtet tuleb siiski kohaldada kooskõlas ettevõtja mõistega. Nimelt, nagu märgitud eespool punktis 383, on komisjonil õigus trahvide määramise otsus emaettevõtjale adresseerida mitte seetõttu, et emaettevõtja õhutas tütarettevõtjat rikkumist toime panema, või veelgi enam seetõttu, et emaettevõtja võtab rikkumisest osa, vaid seetõttu, et need moodustavad ühe ettevõtja ELTL artikli 101 tähenduses (vt selle kohta kohtuotsus, 13.7.2011, General Technic-Otis jt *vs.* komisjon, T-141/07, T-142/07, T-145/07 ja T-146/07, EKL, EU:T:2011:363, punkt 70 jj, mis on apellatsioonimenetluses jäetud muutmata).

388 Samuti tuleb tagasi lükata Ori Martini argumendid, mille kohaselt rikub komisjon solidaarvastutuse omistamisega liidu piires äriühinguõigusest tulenevat piiratud vastutuse põhimõtet. Nimelt on äriühingute piiratud vastutuse peamine eesmärk kehtestada nende finantsvastutuse ülempiir, mitte takistada seda, et konkurentsiõiguse rikkumise toime pannud ettevõtjat karistataks teda moodustavate juriidiliste üksuste kaudu ning täpsemalt rikkumise toime pannud äriühingu ja tema emaettevõtja kaudu, eelkõige juhul, kui viimasele kuulub tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis peaaegu ainuosalus ning ta ei ole suuteline ümber lükkama tütarettevõtjale otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldust.

389 Seetõttu tuleb Ori Martini selles küsimuses esitatud argumendid tagasi lükata.

390 Kuna käesolevas asjas kuulus Ori Martinile SLM-i aktsiakapitalis ainuosalus või peaaegu ainuosalus, peab ta seega otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse ümberlükkamiseks esitama piisavad tõendid, mis näitaksid, et tema tütarettevõtja tegutses turul sõltumatult. Seega tuleb analüüsida, kas asjaolud, mille Ori Martin tõendamiseks esitas, lükkavad selle eelduse ümber.

b) Eelduse ümberlükkamiseks esitatud tõendid

391 Õiguse alusel tõhusale kohtulikule kaitsele, mis on ette nähtud muu hulgas põhiõiguste hartas, millel on vastavalt ELTL artikli 6 lõike 1 esimesele lõigule aluslepingutega võrreldes samaväärne õigusjõud, peab Üldkohus tagama, et eri asjaolusid, mille on otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse ümberlükkamiseks esitanud isik, kellele on karistus määratud, on nõuetekohaselt analüüsitud.

392 Vastuseks komisjonile, kes märkis, et kuna teavet tema juhatuse liikmete profiili kohta ja Ori Martini juhatuse koosolekute ja üldkoosolekute kohta ei esitatud vastuses vastuväiteteatisele, vaid üksnes hagiavalduses, siis ei saa Ori Martin selle tugineda, et vaidlustada vaidlustatud otsuses rikkumise eest vastutuse omistamist (vt punkt 363 eespool), tuleb sellega seoses meenutada, et liidu õiguse ükski säte ei kohusta vastuväiteteatise adressaati vaidlustama selle erinevaid faktilisi või õiguslikke asjaolusid haldusmenetluses ilma võimaluseta seda teha hiljem kohtumenetluses (kohtuotsus, 1.7.2010, Knauf Gips *vs.* komisjon, C-407/08 P, EKL, EU:C:2010:389, punkt 89).

393 Nimelt, kuigi see, kui ettevõtja võtab faktilise või õigusliku asjaolu komisjoni haldusmenetluses otseselt või kaudselt omaks, võib olla täiendav tõend hagi põhjendatuse hindamisel, ei piira see Üldkohtusse hagi esitamise õiguse kasutamist ennast, mis füüsilisele või juriidilisele isikule on antud ELTL artikli 263 neljandas lõigus (kohtuotsus Knauf Gips *vs.* komisjon, punkt 392 eespool, EU:C:2010:389, punkt 90).

394 Otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse ümberlükkamiseks esitatud Ori Martini eri tõendeid tuleb hinnata just selles kontekstis.

395 Esiteks väidab Ori Martin, et ta on alati tegutsenud nagu valdusühing ja et tema osalus SLM-is oli üksnes finantsosalus. See ei ole siiski piisav, et lükata ümber eeldus, mis on tekkinud SLM-i aktsiakapitalis ainuosaluse või peaaegu ainuosaluse omamise alusel.

396 Äriühingute kontserni puhul on kontserni rahalisi investeeringuid koordineeriva valdusühingu eesmärk erinevates äriühingutes omatavate osaluste koondamine ning tema ülesanne on nende juhtimise ühtsuse tagamine (vt selle kohta kohtuotsused, 8.10.2008, Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik *vs.* komisjon, T-69/04, EKL, EU:T:2008:415, punkt 63; 13.7.2011, Shell Petroleum jt *vs.* komisjon, T-38/07, EKL, EU:T:2011:355, punkt 70, ning 29.6.2012, E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, T-360/09, EKL, EU:T:2012:332, punkt 283).

397 Käesolevas asjas nähtub esiteks Luksemburgi äriregistri väljavõttest ja äriühingu asutamislepingust, mille Ori Martin esitas oma väidete põhjendamiseks, et ta on Luksemburgi õiguse alusel 4. detsembril 1998 asutatud aktsiaselts, mille kapital on 44 miljonit eurot, mis on oluline summa (Luksemburgis peab aktsiakapital olema vähemalt 31 000 eurot). See kapital vastab väärtusele, mis omistati äriühingu asutamisel kolme aktsionäri mitterahalistele sissemaksetele, st võlakirjad, mis moodustavad 90% Ori Martin SpA kapitalist ja 100% Finoger SpA kapitalist (kaks äriühingut, kellele SLM kuulub).

398 Seega, isegi kui eeldada, et Ori Martinil ei ole tegevstruktuuri ega töötajaid, nagu ta väidab –oli tal siiski esindus Luganos (Šveits) (vt lisa 6, lk 674) –, ei ole siiski tegemist varifirmaga, mis on tühipaljas kest, vaid äriühinguga, kellel on Ori Martini äriühingute kontsernis kindel roll Luksemburgi õiguse alusel asutatud finantsvaldusettevõtjana.

399 Lisaks nähtub äriühingu asutamislepingu artiklist 2, et Ori Martini tegevusalad on järgmised: „äriühingu tegevusaladeks on kapitali märkimine, osaluste omandamine, rahastamine ja finantsosalused mis tahes vormis ja mis tahes Luksemburgi või välisriigi äriühingutes, valdusühingutes, konsortsiumides või klastrites, ning tema käsutusse antud rahaliste vahendite haldamine, oma osaluste kontrollimine, haldamine ja arendamine”.

400 Ori Martin viitas sellele põhikirja sättele oma vastuses vastuväiteteatisele ning oma hagiavalduses, et väita, et ta on vaid „finantsosalusi haldav äriühing”. Tuleb siiski tõdeda, et tema tegevusala eeldab osaluste omandamist ja tema käsutusse antud rahaliste vahendite haldamist, kuid ka „tema osaluste kontrolli, haldamist ja arendamist”. Sellest sättest nähtub, et Ori Martini osalus mõnes äriühingus ei ole seega uinunud osalus, mida iseloomustab aktsionäri huvi puudumine. Vastupidi, põhikirja kohaselt on Ori Martinil kohustus oma osalusi kontrollida, hallata ja arendada, mis eeldab aktiivset, mitte passiivset tegevust nende osaluste üle kontrolli teostamisel.

401 Ori Martin väidab veel, et tema kolme juhatuse liikme profiilist nähtub, et nad nimetati äriühingu puhtfinantsilise haldamise eesmärgil, nägemata ette võimalust sekkuda tütarettevõtjate juhtimisse. Need juhatuse liikmed ei tunne ka terasesektorit, mis oleks võimaldanud neil tõhusalt sekkuda. Äriühingu juhatuse koosolekute ja aktsionäride üldkoosolekute protokollide uurimine kinnitab seda.

402 Siiski nähtub Ori Martini asutamiskoosoleku otsustest (hagiavalduse lisa 4, lk 608), et juhatuse liikmete arvuks kehtestati kolm ning et alguses olid need „[A], äriühingu juhatuse liige, elukoht Itaalia; [E], bakalaureusekraad kaubandus- ja finantsteaduste erialal, elukoht [Luksemburg]; [L], erasektori töötaja, elukoht [Luksemburg]”. [E.] nimetatakse juhatuse esimeheks 21. detsembril 1998.

403 Luksemburgi äriregistri väljavõtte kohaselt (hagiavalduse lisa 1) olid 3. augustil 2010 need juhatuse liikmed [N.], elukoht Luksemburg, [W.], elukoht Luksemburg, ja [A.], kes oli ühtlasi juhatuse esimees, elukoht Itaalia.

404 Niisiis ilmneb, et [A.] on põhikirja kohaselt äriühingu juhatuse liige, mistõttu võib asuda seisukohale, et tal on vajalikud oskused äriühingu juhtimiseks, arvestades eelkõige selle tegevusala.

405 Ori Martini juhatuse protokollide uurimisel ilmneb ka, et mitmel korral andis juhatus kõik äriühingu esindamise volitused [A-le] või kinnitas selle juhatuse liikme tehtud otsused. Näiteks nähtub juhatuse 15. septembri 1999. aasta koosoleku protokollist, et juhatus andis kõik volitused [A-le], et „esindada äriühingut 1999. aastal toimunud tütarettevõtjate kõikide üldkoosolekute protokollide allkirjastamisel” (hagiavalduse lisa 6, lk 661). Samuti nähtub juhatuse 3. mai 2000. aasta koosoleku protokollist, et juhatus andis [A-le] kõik volitused, et „esindada äriühingut järgmiste äriühingute üld- ja erakorralistel koosolekutel: […] SLM […]” (hagiavalduse lisa 6, lk 670).

406 Lisaks võimaldab Ori Martini aktsionäride koosolekute protokollide analüüs tõdeda, et juhatuse juhtimisaruandes 6. juuni 2002. aasta põhikirjajärgsele aktsionäride üldkoosolekule on rubriigis „majandusaasta jooksul aset leidnud olulised sündmused” märgitud, et „äriühing jätkas oma tütarettevõtjate ümberkorraldust tegevusvaldkonna alusel” (hagiavalduse lisa 6, lk 692).

407 Need tõendid võimaldavad asuda seisukohale, et vähemalt [A-d], kes tegi olulisi otsuseid seoses Ori Martini tegevusega, volitati mitmel korral sõnaselgelt jälgima selle äriühingu eri tütarettevõtjate tegevust. Samuti ilmneb, et Ori Martin sekkus kontsernis selleks, et see ümber korraldada, mis eeldab tingimata kontserni tegevuse tundmist, vastupidi sellele, mida ta mõista annab.

408 Teiseks viitab Ori Martin „teabevoo” puudumisele tema ja SLM-i vahel ning asjaolule, et ta ei olnud ega saanudki olla teadlik SLM-i rikkumisest.

409 Selles viimases küsimuses on juba märgitud, et selline tõend ei ole emaettevõtjale rikkumise süükspanemiseks nõutav. Mis puudutab viidet „teabevoo" puudumisele, siis ei ole seda viidet, mis oli esitatud juba vastuses vastuväiteteatisele, üksikasjalikult kirjeldatud. Sellisel viitel puudub mõju, kuna eeltoodust tuleneb, et [A-l] oli võimalik SLM-i kontrollida tulenevalt tema volitustest, tema põhikirjajärgsest juhatuse liikme ülesandest ja sellest, et toimikust nähtub, et tema otsused kinnitas juhatus.

410 Kolmandaks ei ole ELTL artikli 101 rikkumise ettevõtjale süükspanemiseks vajalik tegevus või isegi asjaolu, et ettevõtja osanikud või juhtkond olid rikkumisest teadlikud, vaid sellise isiku tegevus, kes on pädev ettevõtja nimel tegutsema (kohtuotsused, 7.6.1983, Musique Diffusion française jt *vs.* komisjon, 100/80–103/80, EKL, EU:C:1983:158, punkt 97, ning 20.3.2002, Brugg Rohrsysteme *vs.* komisjon, T-15/99, EKL, EU:T:2002:71, punkt 58).

411 Ent Ori Martin ei vaidle vastu, et SLM-i esindajad kartellis olid nõuetekohaselt SLM-i poolt volitatud ettevõtjale kohustusi võtma. Tähtsust ei oma see, et nendel esindajatel ei olnud emaettevõtjas mingit ülesannet, kuna nad olid volitatud kohustusi võtma rikkumises osalenud tütarettevõtjale. Kinnitused, mille kohaselt tegutsesid need isikud sõltumatult, mida lisaks ei ole tõendatud, ei vabasta järelikult SLM-i ja sellest tulenevalt Ori Martinit nende vastutusest.

412 Järelikult ei lükka ükski Ori Martini esitatud tõenditest eraldi või koos käsitletuna ümber eeldust, et Ori Martin avaldas SLM-ile tegelikult otsustavat mõju.

413 Mis puudutab argumenti põhjenduste puudumise kohta, siis tuleb meenutada, et põhjendamiskohustus on põhjenduste põhjendatuse küsimusest eraldiseisev küsimus.

414 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab ELTL artikliga 296 nõutav põhjendus vastama asjaomase akti olemusele ning sellest peab selgelt ja ühemõtteliselt ilmnema akti andnud institutsiooni arutluskäik, nii et huvitatud isikutel oleks võimalik teada saada võetud meetme põhjuseid ja pädeval kohtul teostada kontrolli. Põhjendamise nõuet hinnates tuleb arvestada juhtumi asjaolusid. Ei ole nõutud, et põhjenduses oleks toodud kõik asjassepuutuvad faktilised ja õiguslikud asjaolud, kuna kontrollides akti põhjenduse vastavust ELTL artikli 296 nõuetele tuleb lisaks akti sõnastusele arvestada akti konteksti ja kõiki asjassepuutuvaid õigusnorme. Komisjon ei pea nimelt seisukohta võtma kõigi huvitatud isikute esitatud argumentide osas, vaid ta võib piirduda otsuse seisukohalt olulise tähtsusega asjaolude ja õiguslike kaalutluste esitamisega (kohtuotsus, 4.3.2009, Associazione italiana del risparmio gestito ja Fineco Asset Management *vs.* komisjon, T-445/05, EKL, EU:T:2009:50, punktid 66 ja 67 ning seal viidatud kohtupraktika).

415 Ent vaidlustatud otsuse põhjendustest 862–875 nähtub õiguslikult piisavalt, et komisjon esitas põhjused, miks ta leidis, et otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldust ei olnud Ori Martini argumentidega võimalik ümber lükata. Vaidlustatud otsus sisaldab selles küsimuses piisavaid põhjendusi ning põhjuste puudumist käsitlev argument tuleb seega tagasi lükata.

416 Lisaks, osas, milles hea halduse põhimõtte rikkumise väide on põhjendamiskohustuse rikkumise argumendist erinev argument, ei saa ka sellega nõustuda.

417 Nimelt tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et liidu õiguskorra kohaselt kuulub haldusmenetluses antud tagatiste hulka ka hea halduse põhimõte, millega on seotud pädeva institutsiooni kohustus hinnata hoolikalt ja erapooletult kõiki konkreetse juhtumi olulisi asjaolusid (kohtuotsused, 21.11.1991, Technische Universität München, C-269/90, EKL, EU:C:1991:438, punkt 14, ning 29.3.2012, komisjon *vs.* Eesti, C-505/09 P, EKL, EU:C:2012:179, punkt 95).

418 Tuleb tõdeda, et vaidlustatud otsusest nähtub, et komisjon analüüsis hoolsalt ja erapooletult Ori Martini haldusmenetluses esitatud argumente, millega sooviti ümber lükata otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus, ning et asjaolu, et ta need tagasi lükkas, ei saa käsitleda hea halduse põhimõtte rikkumisena.

419 Samuti ei saa komisjonile ette heita seda, et ta ei võtnud individuaalselt või kogumis seisukohta tõendite suhtes, mida talle ei esitatud haldusmenetluses.

420 Vastuseks võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumise argumendile tuleb märkida, et Ori Martin väidab sellega seoses, et komisjon võttis muude kartelliga seotud äriühingute puhul arvesse „hierarhiliste seoste olemasolu" ja „tütarettevõtja aruandekohustust emaettevõtja ees"; tema olukorra suhtes seda ei tehtud. Kuigi Ori Martin viitas oma vastuses vastuväiteteatisele (hagiavalduse lisa 5, punkt 62) SLM-i „aruandekohustuse" puudumisele tema suhtes, ei võimalda selle argumendi arvessevõtmine, isegi eeldades, et see on tõendatud, seada siiski kahtluse alla eelnevat põhjenduskäiku, mille tulemusel järeldati, et Ori Martin avaldas oma tütarettevõtjale otsustavat mõju, et muu hulgas oma osalust hallata, kontrollida ja arendada, nagu nähtub selle tegevusalast ja tema juhatuse liikmete tegevusest.

421 Seega tuleb otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse ümberlükkamise kohta esitatud eri argumendid tagasi lükata.

422 Seetõttu tuleb põhjendamatuse tõttu tervikuna tagasi lükata väide SLM-i toime pandud rikkumise eest vastutuse omistamise kohta Ori Martinile.

423 Esiteks tuvastas komisjon õigesti Ori Martini ja SLM-i solidaarvastutuse alates 1. jaanuarist 1999 kuni 19. septembrini 2002 otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse alusel, kuna Ori Martinile kuulus SLM-i aktsiakapitalis peaaegu ainuosalus, ning teiseks leidis komisjon, et Ori Martin ei lükanud seda eeldust ümber.

424 Sellega seoses nähtub Üldkohtus esitatud eri tõendite analüüsist, et tõepoolest võib järeldada, et Ori Martin avaldas oma tütarettevõtjale otsustavat mõju, ja seda eelkõige selleks, et enda osalust hallata, kontrollida ja arendada, nagu nähtub tema tegevusalast ja tema juhatuse liikmete tegevusest.

F – *SLM-i nõue maksta talle juba tasutud trahvi üleliigselt osalt intressi*

425 Repliigis esitab SLM oma seisukohad teise muutmisotsuse kohta ning palub Üldkohtul nõuda komisjonilt juba tasutud ja komisjoni poolt teise muutmisotsusega tehtud muudatuste alusel tagasimakstud summalt kogunenud intressi maksmist.

426 Vasturepliigis ei nõustu komisjon selle nõudega, kuna see on ebamõistlik, sest trahvi vähendamine teises muutmisotsuses, et tagada, et trahv ei oleks käesolevas asjas ebaproportsionaalne võrreldes karistatud ettevõtja suuruse ja müügimahuga, kuulub komisjoni kaalutlusõiguse alla ning kuna intressi maksmine tähendaks trahvisumma teistkordset vähendamist, mis aga oleks kahekordne eelis teise muutmisotsuse adressaatide kasuks.

427 Nagu märgitud kohtuistungil, ei tõenda ükski komisjoni esitatud argument, et SLM satuks olukorda, kus ta rikastuks alusetult.

428 Käesolevas asjas tuleb siiski tõdeda, et teises muutmisotsuses, millega vähendati SLM-ile määratud trahvi summat, ei käsitleta liigselt saadu tagasimaksmist koos intressiga, kui huvitatud isik seda nõuab.

429 Samuti ei nähtu käesolevast menetlusest, et SLM esitas komisjonile selle kohta taotluse ega ka see, et viimane võttis sellise taotluse osas seisukoha aktis, mis võib teda kahjustada ning mille võib järelikult Üldkohtus vaidlustada.

430 Seega, kuna komisjon ei ole võtnud seisukohta SLM-i sellise taotluse suhtes, et talle makstaks intressi selle trahvi üleliigselt osalt, mille ta tasus esialgse otsuse alusel, enne kui talle see teise muutmisotsuse alusel tagasi maksti, siis puudub Üldkohtul pädevus võtta seisukoht ettekirjutuse tegemise nõuete suhtes, mille SLM esitas selle kohta oma seisukohtades teise muutmisotsuse kohta, kuna selline pädevus ei tulene muu hulgas ELTL artiklist 263 või ELTL artiklist 261 koosmõjus määruse nr 1/2003 artikliga 31.

431 Eespool toodust ilmneb, et SLM-i nõue maksta talle juba tasutud trahvi liigselt osalt intressi, tuleb käesolevas asjas tagasi lükata.

G – Nõue, mis käsitleb rikkumises osalemise eest määratud karistust, täieliku pädevuse teostamine Üldkohtu poolt ja trahvisumma kindlaksmääramine

432 Üldkohtule vastavalt ELTL artiklile 261 määruse nr 1/2003 artikliga 31 antud täielik pädevus annab Üldkohtule lisaks puhtale karistuste õiguspärasuse kontrolli õigusele – mille raames võib Üldkohus üksnes tühistamishagi rahuldamata jätta või vaidlustatud akti tühistada – ka õiguse asendada komisjoni hinnang enda omaga ja järelikult teha vaidlustatud akti muutev kohtuotsus, isegi kui ta seda ei tühista, et kõigi faktiliste asjaoludega arvestades muuta muu hulgas trahvi, kui tal on palutud anda hinnang trahvisummale (vt selle kohta kohtuotsused, 8.2.2007, Groupe Danone *vs.* komisjon, C-3/06 P, EKL, EU:C:2007:88, punktid 61 ja 62, ning 3.9.2009, Prym ja Prym Consumer *vs.* komisjon, C-534/07 P, EKL, EU:C:2009:505, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika).

433 Oma nõuetes paluvad hagejad muu hulgas Üldkohtul tühistada vaidlustatud otsus, määrata uuesti kindlaks SLM-ile solidaarselt Ori Martiniga määratava trahvi summa ja tühistada Ori Martiniga solidaarselt määratud trahv või vähendada seda.

434 Eeltoodust juba nähtub, et vaidlustatud otsuse artikli 1 punkt 16 tuleb tühistada osas, milles SLM-ile pannakse süüks osalemine kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses pingestusteraseturul siseturul ja EMP-s 10. veebruarist 1997 kuni 14. aprillini 1997. Samuti peab Üldkohus tühistama vaidlustatud otsuse artikli 2 punkt 16 osas, milles hagejatele määratakse ebaproportsionaalne trahv, et karistada SLM-i osalemise eest ühes rikkumises 15. aprillist 1997 kuni 19. septembrini 2002; see trahv on kindlaks määratud vaidlustatud otsuse artiklis 1 nimetatud rikkumises SLM-i osalemise alusel.

435 Samuti peab Üldkohus kindlaks määrama trahvisumma, mis tuleb määrata SLM-ile osaliselt solidaarselt Ori Martiniga, arvestades SLM-i osalemist ühes rikkumises.

436 Oluline on märkida, et oma olemuselt ei ole trahvi kindlaksmääramine Üldkohtu poolt täpne aritmeetiline tehe. Üldkohus ei ole oma täieliku pädevuse teostamisel seotud ka komisjoni arvutustega või tema suunistega, vaid ta peab kõiki kohtuasja asjaolusid arvesse võttes ise hinnangu andma (vt kohtuotsus, 5.10.2011, Romana Tabacchi *vs.* komisjon, T-11/06, EKL, EU:T:2011:560, punkt 266 ja seal viidatud kohtupraktika).

437 Antud juhul, selleks et määrata kindlaks trahvisumma, millega karistatakse SLM-i osalemise eest ühes rikkumises, tuleneb määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikest 3, et arvesse tuleb võtta nii rikkumise raskust kui ka selle kestust, ning karistuste individuaalsuse põhimõttest tuleneb, et karistus peab arvesse võtma iga rikkuja olukorda rikkumises. See kehtib eriti niisuguse mitmeosalise ja pikaajalise rikkumise puhul nagu komisjon määratles vaidlustatud otsuses, mida iseloomustab osaliste heterogeensus.

438 Üldkohus on seisukohal, et käesolevas asjas tuleb arvesse võtta järgmisi asjaolusid.

439 Esiteks on toimikust tulenevalt piisavalt tõendatud, et SLM osales mitmel club Italia koosolekul, mis puudutasid kvootide jagamist ja hindade kindlaksmääramist Itaalia turul. Niisugused kokkulepped on juba oma olemuselt kõige tõsisemad konkurentsipiirangud.

440 Karistuse hindamisel on SLM-i osalemine club Italias üks põhiasjaolu ning see asjaolu on iseenesest märkimisväärne, arvestades selles klubis toimunud arutelude konkurentsvastast eesmärki, olenemata sellest, kas SLM-i sõnul on tegemist selle kokkuleppe sisemist aspekti puudutavate aruteludega või hiljem selle välimist aspekti puudutavate aruteludega.

441 Selles küsimuses leiab Üldkohus, et trahvisumma kindlaksmääramisel ei tule arvesse võtta müügiväärtust riikides, mida keelatud kokkulepe, milles SLM tegelikult ja konkreetselt osales 15. aprillist 1997 kuni 10. septembrini 2000, ei puudutanud.

442 Kuna muud tõendid ei kinnita teavet, mis nähtub ITC käsikirjalistest märkmetest 10. veebruari 1997. aasta koosoleku kohta, et panna rikkumine süüks SLM-ile, ei saa seda kuupäeva pidada SLM-i club Italias osalemise alguseks. Siiski nähtub selline osalemine õiguslikult piisavalt olemasolevatest tõenditest 15. aprilli 1997. aasta koosoleku kohta ning see katkematu osalemine on ka tõendatud kuni 19. septembrini 2002.

443 Teiseks võib põhjendatult asuda seisukohale, et alates 29. novembrist 1999 SLM teadis või oleks pidanud teadma, et osaledes club Italias osales ta üldisemas süsteemis, mis hõlmas eri tasandeid ja mille eesmärk oli stabiliseerida pingestusteraseturg üleeuroopalisel tasandil, et vältida hinnalangusi (vaidlustatud otsus, põhjendus 650, ja punkt 129 eespool).

444 Samuti võib põhjendatult asuda seisukohale, et SLM osales club Europe'is ajavahemikul 11. septembrist 2000 kuni 19. septembrini 2002, mis vastab ajale, mil SLM sai esimesed load, mis olid vajalikud pingestusterase turustamiseks teatavates riikides, mis olid club Europe'i esemeks ning kus toimusid arutelud club Italiaga selle kvoodi suuruse teemal, mis võidi Itaalia tootjatele anda.

445 Alles teistest ettevõtjatest hilisemas staadiumis sai SLM teada ühest rikkumisest, mida komisjon talle ette heitis, ning osales selle rikkumise muus aspektis kui club Italia. Siiski ei mõjuta eespool punktis 320 toodud põhjustel selline suhteliselt hiline teadasaamine oluliselt trahvisumma kindlaksmääramist.

446 Samal ajal tuleb märkida, et komisjon ei ole tõendanud, et SLM osales lõunakokkuleppes, club Españas või klienti Addtek puudutavas kooskõlastamises, mis on ühe rikkumise põhiaspektid.

447 Neid asjaolusid arvestades leiab Üldkohus, et 19 miljoni euro suurune trahv võimaldab SLM-i õigusvastase tegevuse eest tõhusalt karistada nii, et see karistus ei ole tähtsusetu, olles ka piisavalt hoiatav. Sellest summast suurem trahv oleks ebaproportsionaalne hagejatele etteheidetud rikkumisega, hinnates ühes rikkumises SLM-i osalemise asjaolusid tervikuna.

448 Trahv võtab arvesse seda, et rikkumise ühe osaga seoses ei osalenud SLM club Italia välimises aspektis, ning kasutab lähtepunktina 15. aprilli 1997. Üldkohus leiab, et ta võttis selliselt piisavalt arvesse SLM-i järkjärgulist osalemist keelatud kokkuleppes, kusjuures olgu täpsustatud, et SLM osales algusest peale ühe rikkumise olulises aspektis ja et ta osales seejärel keelatud kokkuleppes täiel määral viisil, mis sarnaneb club Italia peamiste ettevõtjate osalemisega.

449 Eespool nimetatud põhjustel tuleb selle kohta Ori Martini esitatud argumentide vastuseks asuda seisukohale, et Ori Martin on sellest trahvist ühe osa maksmise eest solidaarselt vastutav. Arvestades selle ajavahemiku kestust, mille puhul eeldatakse, et Ori Martinil oli võimalik avaldada SLM-ile otsustavat mõju, tuleb tõdeda, et Ori Martin vastutab solidaarselt trahvi maksmise eest 13,3 miljoni euro ulatuses ajavahemiku 1. jaanuarist 1999 kuni 19. septembrini 2002 osas.

450 See trahv võtab arvesse asjaolu, nagu leidis komisjon vaidlustatud otsuses, et Ori Martinit ei saa pidada vastutavaks SLM-ile määratud trahvi kogusumma eest.

451 Lisaks, määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud kogukäibe 10% ülempiiri tõttu ei tohi SLM-ile individuaalselt määratava trahvi lõppsumma ületada 1,956 miljonit eurot.

452 Eeltoodut arvestades tuleb SLM-ile määratud trahvi vähendada 19,8 miljonilt eurolt 19 miljonile eurole (ajavahemik 15. aprillist 1997 kuni 19. septembrini 2002) ning pidada Ori Martini solidaarselt vastutavaks selle trahvi maksmise eest 13,3 miljoni euro ulatuses (ajavahemik 1. jaanuarist 1999 kuni 19. septembrini 2002). Määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud kogukäibe 10% ülempiirist tuleneval on SLM-ile individuaalselt määratava trahvi lõppsumma 1,956 miljonit eurot (ajavahemik 15. aprillist 1997 kuni 31. detsembrini 1998).

453 Lisaks ei ole Üldkohtul alust rahuldada SLM-i pakutud menetlustoimingute taotlusi (Redaelli ja ITC esindajate ütlused; toimikuga tegelenud ametnike nimekiri), kuna need meetmed ei ole vaidluse lahendamiseks vajalikud.

454 Kuna Üldkohus muutis vaidlustatud akti kõikide faktiliste asjaolude alusel täieliku pädevuse raames trahvisumma üle otsustamisel, mida tal teha paluti, on langenud ära ka vajadus võtta seisukoht pärast teist muutmisotsust SLM-i esitatud väite suhtes, mille raames SLM väitis, et trahvi jaotus, mis tehti esialgses otsuses, oli väär, arvestades meetodit, mille komisjon esitas 2006. aasta suunistes.

455 Jätta hagid ülejäänud osas rahuldamata.

Kohtukulud

456 Kodukorra artikli 134 lõikes 3 on ette nähtud, et kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, jäävad kummagi poole kohtukulud tema enda kanda. Kui kohtuasja asjaolud seda õigustavad, võib Üldkohus otsustada, et lisaks enda kohtukulude kandmisele mõistetakse poolelt välja ka osa teise poole kohtukuludest.

457 Arvestades hagejatele komisjoni määratud trahvi vähendamist ja asjaolu, et SLM-i esialgses hagiavalduses esitati väide, mille kohaselt on rikutud 10% lubatud ülempiiri ja millest ta teise muutmisotsuse vastuvõtmise tulemusel loobus, tuleb käesoleva asja asjaolusid arvestades otsustada, et komisjon kannab enda kohtukulud ning temalt tuleb välja mõista kaks kolmandikku SLM-i ja üks kolmandikku Ori Martini kohtukuludest, kes kannavad seega ise ülejäänud osa oma kohtukuludest.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kuues koda)

otsustab:

1. **Liita kohtuasjad T-389/10 ja T-419/10 kohtuotsuse tegemiseks.**

2. **Tühistada komisjoni 30. juuni 2010. aasta otsuse K(2010) 4387 (lõplik) ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/38.344 – Pingestusteras), muudetud komisjoni 30. septembri 2010. aasta otsusega K(2010) 6676 (lõplik) ja komisjoni 4. aprilli 2011. aasta otsusega K(2011) 2269 (lõplik), artikli 1 punkt 16 osas, milles tuvastatakse Siderurgica Latina Martin SpA (SLM) osalemine kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses pingestusterasesektoris siseturul ja Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP) 10. veebruarist 1997 kuni 14. aprillini 1997.**

3. **Tühistada komisjoni otsuse K(2010) 4387 (lõplik), muudetud otsusega K(2010) 6676 (lõplik) ja otsusega K(2011) 2269 (lõplik), artikli 2 punkt 16.**

4. Vähendada SLM-ile määratud trahvi 19,8 miljonilt eurolt 19 miljonile eurole, millest 13,3 miljonit eurot määratakse solidaarselt Ori Martin SA-ga; määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud kogukäibe 10% ülempiirist tulenvalt on SLM-ile individuaalse vastutuse alusel määratava trahvi lõppsumma 1,956 miljonit eurot.

5. Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.

6. Jätta Euroopa Komisjoni kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja kaks kolmandikku SLM-i kohtukuludest ja üks kolmandik Ori Martini kohtukuludest.

7. Jätta üks kolmandik SLM i kohtukuludest tema enda kanda.

8. Jätta kaks kolmandikku Ori Martini kohtukuludest tema enda kanda.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 15. juulil 2015 Luxembourgis.

Allkirjad